

AUTHOR _____

NO. 5619

TITLE

107'0 / ק' 0

RR _____

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

IMPRINT

SALONICA

CALL NO.

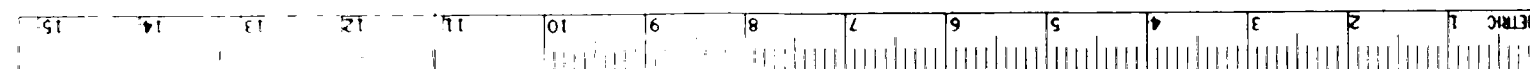
ACC. 72157

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

DATE MICROFILMED _____

C 2399

FILMED FOR THE JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY OF AMERICA

XEROX

University Microfilms, Inc.

A SUBSIDIARY OF XEROX CORPORATION

Salomon

4-4 11-11

12-12

12-12

12-12

12-12

12-12

12-12

12-12

12-12

12-12

12-12

12-12

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

ספר בן סירה

בסגולות

בן סירה

א אוקיר לאסי עד דלא תצטריך ליה

לעולם יקדים אדם תפלה לזרה שאלמלא אברהם
אבינו לח הקדי' תפלתו לזרה לא נשתייר משנאיה' ט'
שריד ופליט כימי יהושע בן נן ואימתי הקדי' אברהם
אבינו תפלה לזרה כיון שנכטר מבית אבותיו שנאמר
וילך למקעיו מנגב ועד בית אל • ואיו קריאה שקרא
אברהם אשר יוסף בן עיואל היה יודע אל מעשה
עבן שהיה עתיד לעשות וראה בכוחותיו שלא ישתייר
משנאיהם כל ישראל עד אחד לפיכך קרא בשם יי'
ואמר רבין העילמי ענני ומה נחור והרן שלא ידעו שמך
ולא הלכו באורחותיך מעול' ולא נפרדו מבית אבותיו
והדי בנייהם ובני בנייהם יחיו וירשו ארץ ואני שנכרדתי
מבית אבי ולא עברתי על צוויך והרי בני נתחייבו כלי'
אמר לו הק"ה בני בלבד בכתבה גודה על בניך שלא
יותר מהם אלא אחד בלבד ושמו יאיר בן מנשה וארכה
את זרעו זרע יעקב יעבשיו שהקדמת תפלה לזרה
לפני לא יהרג מהם אל יאיר בן מנשה בלבד כדי שלא
ישמר ישראל מיד ויבוע אברהם הלך ונקייע הנגב לפיכך
לא נהרג מישראל בין בית א ובין העי במקום שהקדים
אברהם תפלה לזרה אל יאיר בן מנשה בלבד שנאמר
זיכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש וראוי לפקוק
לומר שלשים וששה איש אלא מהו כשלשים וששה איש
זה יאיר בן מנשה ששקול כשלשים וששה של סנהדרין
לפיכך פסרלו ישראל שנהרג יאיר בן מנשה כדעשו
ונכלו על פניה' ואמר או לנו שלא היה בישראל כמוהו •
אוי לנו מה תהא עלינו מיד וימך לבב העם ויהי למים •

בן סירא כ

וּלְכָךְ יִקְדֵּי אָדָם תַּפְלָה לְזֶרֶה • וְיֵאָף לְרוֹכֵשׁ סָגֹר לוֹ חֶרֶק
וְכִינּוּן סֵתֵבֵל לִירֵי חֹלֵי יִזְכּוֹר טִיבוֹתֶיךָ וַיִּרְגֶּה לְבַקֵּר
וַהֲיִינוּ דַּאֲמֵר בֶּן סִירָא אֲזִיקִיר לֵאמֹר עַד דְּלֹא תַנְטְרִיךְ
לֵיה •

ב ברדלא ברשבקיה על אפי מ'וישום

לעולם היו מיקר את כנך יותר מדאי והלקה אותנו ואם
תרצה שלא נועיל בו הלקאה עזוב אותו ואם הוא רודף
אותך הוצא אותו לסקלו ואם אין אתה יכול לעשותו
בן קיור ומורה ורוק אותו לנהר ופרנס את הדגים
דברי עזיאל בנו של בן קירא אבל יוסף בן עזיאל אומר
וכי אפשר לו לאדם להרוג את בנו אלא כינר יעשה מי
שים לו בן שאינו הגון יעזוב אותו ואם ראהו סנכל לבו
לא יזיאוהו אלא יטביענו ואחר כך יבכנו ויתאבל עליו
כמו שעשה דוד סנכל זמן שרדפו אכשלוס עזבו עד
שעבשו הק"ה לאכשלוס והוחזק ראשו בחלה ואף דוד
לא פלטהו אלא שלח מי שהרגו ואחר כך בכה אותו
והתאבל עליו כדי שלא יראו בני אדם שהוא ינא להורגו
ובן קיור בדברי יוסף בן עזיאל נכדו והיינו דאמר
בן קירא בר דלא בר שפקיה ועל אפי מילא ויטוט

ג. גרמא דנפיל בהולקך גרדיה

לעולם לא תשא אשה אלא מיוחבת ואכילו אתה חוצא
אותה ערומה ולא תשא אשה שאינה הנזנה לך ואפלו
היא לובשת כלי כבד וכלי זה שכל הנושא אשה לשם
מזון ירח נכנס וירח יצא והמזון כלה שנאמר בע' ברא
ש' בניס זרים ילדו עתה נאלץ חדש את חלקה שאל

בן סירא

תאמר שבניבא אשה לסוס ממון אינו חיטא ככר גאמר
 ליי בנרו וטאה תאמ' בכיס שיוצאים ממנה מיוחסין הם
 ונקלה נכסים הרבה ככר גאמר עתה יאכלם חדש את
 חלקיהם וטמא תאמר ממון מרובה יאכלם הרי ככר
 גאמר חדש וטמא תאמר נכסיה יאכד הק' כה ולא
 נכסיו הרי ככר נאמר חלקיהם ולא עוד שא כל הנושא
 אשה לסוס ממון אינו רואה יום טוב עמה ואם מינו יכול
 לישא אשה מיוחסת ישא משוחררת לפי שהוא כמולו
 אף על פי שהיא קשה לו יותר מהיוכל ללחאב ואשתו
 של קרח שאכדו את בעליהן ואם לא יגרש אותה יפה
 עשה לפי שבשכילה אין מבניכי אותו לדין שהרי שנינו
 ארבעה אין נכנסין לדין ואלו הן דקדוקי עניות וחולי
 מעים והרשות ומי שיש לו אשה רעה ואינו מגרשה ואם
 גירשה לא עשה יפה שאין שעה משהקת לו אחריה
 ולא עוד אלא שהעולם מחשיך לו כשהוא מגרשה
 והיינו דאמר בן סירא גרמא דנפיל בחלקך בין טב
 או כיש גרדיה

ד רבא צריך לקמצאה ועוליא להלקאה

לעולם הו' מיקר את כנך יותר מדאי ולא תחנע ממח
 בכל יום הלקאה כדי שתהא יראתך עליו מה הוזהב
 צריך הלקאה אף הנער צריך הלקאה כדי שתלמד
 דברי תורה שהם דומים ללחם שנאמר כי לא רעם
 ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דבר יי
 ומה הוזהב אם תלקה אותו יפה מזהיב יפה
 הנער אם תלקמו יפה עמים לפיכך הלקה את בנך

כדי שתהא יראתך עליו שאלמלא לא היה מחול כן
 קים מלך את בניו בכל שעה היה רדפהו יהונתן בנו
 כשאמר לו בן נעיות המרדותי אלא מתוך שהיה אימתו
 של שאל עליו לא רדפו לאביו ומנין שהיה מלקה שאל
 ליהונתן בנו שנאמר ויטל שאל את החנית עליו
 להכותו ובתיב כי מות תמות יהונתן ודוד המלך עליו
 השלם שלא היה מיקר את בניו ולא היה מלקה אותם
 לפיכך עמד אמן ושכב עם תמר אחותו ולפיכך
 עמד אבשלום עליו להרגו ומנין שלא היה מיקר דוד
 לבניו דכתיב ולא ענכו אביו מימיו לאחר ואף אברהם
 אבינו אם לא היה מלקה את בניו ואת בני ביתו היה
 ישמעאל הורג אותם כשגרשו מביתו והיו עבדיו הורגים
 אותם כשאמר להם שבו לכם פה עם החמור הדומין
 לחמור והיה ינחם עליו השלום הורג לאביו כשנעקר
 על גבי המזבח ואף אלעזר היה מכטל שבעתיו ואף
 בני הפלגשים היו הורגים אותם כשגרשם מעל ינחם
 בנו אלא שהיתה יראתו על כלם ומנין שהיתה יראתו
 על בניו ועל בניו כתו שנאמר כי ידעתיו למען אשר
 יצוה את בניו ואת ביתו וכו' ולפיכך תהא יראתך על
 בניך ולא תמנע מהם הלקאה שנאמר אל תמנע מכער
 מוקר והיינו דאמר בן סירא דהבא צריך לקמנא
 ועלוימא להלקאה

ה הוי טב והולקך מן טבתא לא תמנע
 לעולם הוי ירא שמים בסתר ואל תהי כן בעיני אחרים
 שבני אדם ילעיגו ממך ויאמרו שוטה הוא שבך אמר
 חלמה אל תהי צדיק הרבה וכתיב אל הרשע הרבה
 א' ג

בן סירה

פלא יאמרו לך רשע הוא • לא היה כמותי כמו שאלו חלך
ישראל ועליו נתקיימו שניהם בשעה • שחמל על אגב
ינתה בת קול ואמרה לו אל תהי צדיק הרבה • וכשהרג
לנוכ צער הכהנים ינתה בת קול ואמרה לו אל תרשע
הרבה • וכיון שהסיר את האובות ואת הידעוני ענתה
בת קול ואמרה לו אל תהי צדיק הרבה • וכיון שהלך
לאשה בעלת אוב לדרוש ענתה בת קול ואמרה לו אל
תרשע הרבה • ממא בשביל שהיה כינוני לא היה צדיק
הרי כבר נאמר ולא היה איש מכני ישראל טוב ממנו
וכתיב בן שנה שאל במלכו והלא כבר היו לו בנים שם
בן שנה כבן שנה שלא טעם טעם חט' מימיו ושתי שנים
חלך על ישראל כלומר ושתי שנים חלך כלל חטא והיינו
דאמר בן סירה היו טוב וחולקך מן טבתא לא תמנע •

ו ווי ליה לבישא ווי להון לרבוקיהו

לעולם אל תדור עם רשעים מכני שחלשינין אותך ואם
תתמה לך הקתכ' ביפתח הגלעדי שהי' צדיק ודר בין
פכט אכרים והיו מרשיעים אותו וראה שהיו סורפיין
את בנייהם ואת בנותיהם לבעל ואף הוא עשה כן והלך
והרג את בתו • ראה אותם שהיתה בנייהם שפיכות
דמים ואף הוא עשה כן הלך והרג מהם ארבעים ושנים
אלף • לפיכך נעשה רשע ולא זכה לקבורה וכיון שמת
קברו אותו ומיד מלאו את עצמותיו כוורות בכל מקום
שנאמר ויקבר בערי גלעד מלמד שנפזרו עצמותיו בכל
ערי גלעד ובכל מקו' שהיו רואין עצמותיו היו קוברים
אותם וכי זה בלבו נענש בשבנים רעים • אלף אלף
גבות היורע אלי נענש לפי שהיה אחאב רשע גמול וקפץ

את שכו והחטיא כל הסומע קולו ועליו אמר כן קירא
ווי ליה לביסא ווי להין לדכוקיהו

ז זרוק לחמך על אפי מיא ויבשתא

ואת בשכה ליה בסוף יומיא

לע לס יהי שולחנך כרוס לכל מי שיכא ותהא ראוי
שתשרה שכינה עלך ואם תתמה הסתכל בלותו וקן
ששמו מיכה שאמרו עליו שהוא עובד עבוד זרה וכשכיל
סהיה שלחנן לכל בני אדם וכו' והחיייהו הק"ה בשינאנו
ישראל ממזרים לבי שכבר מת והחיייהו משה ואף זכה
לנבוא' שנאמר ויהי דבר יי' אל הכביא אשר השיבו ואף
לוט בשכיל שהיה מקיים בו אש' ל זכה לנבואה ונחלע
מהביכת קדוש מאי אש' ל בימן אכילה שתיה לוייה
ויש אומרים לוייה לכל מי שיכא

מעשה באדם אחד שהיה לו בן והיה מלמדו בכל

יום זרוק לחמך במיא ואת משכחת ליה

בבוקר יומיא לימימת האיש ההו' היה אוחז בער וזכר

מה שגוהו אביו זרוק לחמך במיא היה נוטל לחם בכל

יום והיה זורק לים ופעם אחת נודמן לו אגליהו זל

בוקר אמ' לו כך צווי אבי זרו' לחמך במיא אמר לו והלא

לא למדת שלח לחמך על פני המים והלא דומה למלח

מה אין הלחם יכול לאכל כלל מלח כך אין העולם

מתקיים כלל לחם מיד היה נוטל בכל יום פת לחם

והיה הולך לים והיה זורק הפת במים והיה דג אחד

מוזמן בליתו מקום והיה ח' כל הפת והיה עיטה כך

בכל יום עד שגדל תותו דג כיותר והיה מנער חבריו

דגים שבליתו מקום עד שנתקבטו כל הדגים שבים

בן סירא

ובראו אצל לויתן ואמרו לו ארוננו יס ככאן דג אחד גדול
 הרבה ואין לנו חיים עמו וגם בכחו אוכל ממנו בכל
 שם עשרים או יותר מיד שלח לויתן בשכילו שלח אותה
 דג ואכלו ועוד שלח שליח אחר ואכלו עד שבא לויתן
 אצלם ואמר לו באי זה מקו גדלת כל כך אמר לו בשפת
 הים • ואמר לו וכי הללו עומדים בתוך הים ואינם
 גדולים כל כך ואתה גדלת בשפת הים כך אמר לו הן
 מפני שיש אדם אחד ומביא לי בכל יום פת אחד ואני
 אוכלה בבקר ובנהדרים ואני אוכל בבקר עשרים דגים
 ובערב • אמר לו מפני מה אתה אוכל חבירך אמר
 לו מפני שהם באים אצלי ואני אוכלם • ועליהם נאמר
 ומכשרך לא תתעלם • אמר לו לך והביא אותו אדם
 לפניו אמר לו למחר מיד הלך אותו דג וחפר במקום
 שהיה אותו נער ניהג לבא ועשה סם מחילה והביאם
 אותו דג פיו לתוך החפירה • למחר בא אותו נער
 כמנהגו ורצה לעמוד על אותו מקו ונפל במים • פתח
 הדג את פיו ובלעו והביאם כיס והביאו אצל לויתן •
 אמר לו הקא אותו הקיאו וינא מפני של אותו דג נפל
 בפיו סל לויתן ואמר לו בני מה ראית סורקת לחמך
 במים אמר לו מפני שלמדני אבי כנעורי : שלח לחמך
 על פני המים • מה עשה לויתן הוציאו מפיו ונשקו
 ולמדו שבעי' לשונות וכל התורה כלה • וורקו על שלש
 מאות פרסאות מים עד יבשה ונפל במקום אחר שלא
 דרכו בו בני אדם : וכשנפל עיף נשא עיניו וראה סני
 עורבים בורחים עליו והיה האחד אומר לחביו אבני
 תראה אדם זה אס הוא חי או מת • והיה האב משיב
 ואמר איני יוד' בני • ואז ארד ואוכל את עינו מפני

שאני מתאוה לאכיל עיני בני אדם והיה האב אומר לו
 בני אל תרד שמא הוא חי הבן היה אומר ארר ואוכל
 את עיניו מיד ירד ואלותי האיש היה מכין מה שהיו
 מדברים זה עם זה ובסירר על מנחו מיד פשט ידיו
 ואחז אותו בדגליו מיד נעק אותו עור לאביו ואומר
 אבי אבי הוי יודע שנתנני כידי לא אוכל קיס כיון
 ששמע אביו היה נועק וכוכ' ואומר אוי לי על בני נעק
 ואח' אתה בן אדם עויב את בני יהי רנן שתבין לשוכי
 קיס וחבור תחתך ותמצא שם גבו שלמה מלך ישראל
 מיד עזב את בנו וחבר תחתיו ומצא שם גבו שלמה
 אבנים טובות ומרגליו עד שנתעז' הוא ובניו ועליו
 אמ' בן סירא כרוש לחמך וסולחנך לכל מי שיבא תתן

ה הזית המראוב לא אובס ולא רזיוור

לעולם למד לשוכך לומר איני יודע שמא התודה ותאחז
 אם יבא אדם ויאמר לך רחיה חבידה כלוניתא אמור
 לו לא ראיתי אעפ"י שתראה אותה מפני הקכנ' ההיא
 מעשה באדם אחד שהיה עומד בדרך רמות הרבים
 ובא לו גוי אחד ואמר לו ראית בכאן חמור
 או כלולכן אמר לו ראיתי חמור כלולכן ואזניו שחורות
 אמר לו הגוי באי זה דרך הלך אמר לו בדרך פלוה' לך
 הגוי באותו הדרך ובקש ולא מצא החמור חור הגוי
 חזרו ואמר לו לך עמי ובקשנו אבי ואתה עד שצמצא
 אותנו הלכו שניהם ולא מצאו החמור אמר לו תן לי
 החמור שלי שאתה גנבת אותו מיד הלך לשלטון העיר
 ואמר לו זה גנב לי חמור לכן שסיה מאה דינרין גבה
 מאה פסלטון מאה דינרין כשבגל החמור זעיר טען
 על

בן סירא

עליו בעל החמור ואמר לפלטון טלית אחד היה לי על
 החמור שסוה חמשים זהובים והיו נרדו' בטלית מאתים
 דינרים • גבה ממנו עד ארבע מאות דינרים • לפיכך
 אמר למד לטייך לומר לא ידעתי שהוא טקול • כזהב
 ובכסף • ואמר עזיזל אם יודע אדם להפוך את דבריו
 מוטב ואם לא ישתוק ולפיכך מנעו חכמי דבור הרבה
 ואמרו לא מנאנתי לגוף טוב משיקיה • ואין גוף אלא מי
 שיש בו שתיקה וכן כמו שתקנו חכמים שתיקה בשביל
 החמור • כך תקנו על סוד ועל מה ועל שלמה ועל כל
 אכידה שבעולם • והיינו דאמר בין סירא חיות חסד
 אובס • לא אובס ולא סינור •

טבלבי' לא תעבי' ובושא לא מטי לך

לעולם כשתראה אדם רשע אלתלך עמו בדרך • אחד
 ואל תעש לו טובה כלל • שבשכיל טובה שעשה יעקב
 לעשו הרשע כששל' לו יעק' אותו הדורון ואמר לשלוחני
 בה תאמרין לארונני לעשו בה אמר עבדך יעקב • אמר
 לוהק' בה אני אמרתי ורב יעבד נעיר ואתה • אמרת
 עבדך יעקב ועשית אותו ארון עליך אני אקיים את
 דבריך והוא ימשול עליך בעולם הזה ואתה תמשול בו
 לעולם הבא • אמר יעק' לכניו רבונו של ע' גלוי וידוע
 שמיראה עשיתי דבר זה אמר לו הק"ה אם כן חזור לך
 ואל תלך בדרך אחד עמו • אמר לכניו רבונו של עולם
 איני יכול להפך ממנו מפני שאני מתירא ממנו • אמר
 לו הק"ה יומה לט שזריק נמור היה ועתה כשתראה אפי'
 הכי לא רצה להכרס לילך עמו בדרך אחד אלא אמר לו
 אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשא אילה • ועשו איתן

שהוא רשע גמור לא תתכרר ממנו • מה עשה יעקב
הלך ונתכרר ממנו שנאמר יעברנו ארדוני לפני עבדנו
וכתיב וישב ביום ההוא עשו אדרבו סעיר ובתו ויעקב
בסע קבותה • ואמרו עליו שבשכיל שהלך עמו בדרך
אחר מתו כל מקנהו וכל בהמתו ולא נשתייר לו אלא
בבשה אחת בת שנתה כזכות אברהם וקנו • ובשכיל
שאמר יעקב לשלוחיו שיאמרו לעשו עבד יעקב אחרינו
אנו עובדים היום לזרעו של עשו ומינין שלא נשתייר לו
אלא בבשה אחת שנאמר ולמקנהו עשה קזכות • ובי
אכשר לו לאדם לעשות טוב לכל אחד ואחד שאם למד
לך שמכנו שלא נשתייר לו אלא בבשה אחת ומרוב
אהבתו אותי עשה לה שני קזכות • בקיבה אחת היתה
עומד ביום ובאחר הלילה ולפיכך לאדם רע לא תעסה
טובה וכסס שלא תלך עמו בדרך אחד אף לא תעסה
לו טובה כלל

ומעשה באדם אחד שהיה הולך לארץ ישראל נשא
עיניו וראה שני עורבים האב ובנו ונפל
סריכה כי ניהם והיה האב אומר לבנו למה חזן אתה
שומע לדברי שאני אמרתי לך בשכיל האיש שהיה הולך
בסדר כשהלכת לי היתה מתאווה לאכול את עיניו
ואמרתי לך לא תרד אצלו ולא תאכל את עיניו שמא חי
הוא וכל האדם ערום הוא מאד ואתה אמרת שמת הוא
ולא שמעת לדברי וירדת אצלו ולקח אותך ונעקת אליו
נעקת גדולה ואני הבירתי עליך ובשכיל מראיתי לך
בשכיל גדול הראיתי לו הגנו כמו מראית יכן בדברום
אחרים אינך שומע לי • והעובד היה מיכר את בנו בזה
הענין והבן איננו שומע ובעם עליו עד מאד ואם מהרה
על כח

בן סירא

על כנו כעש והרג אותנו ושכך חמתו ומאחר ששכך
 חמתו היה מתנחם מכל אשר עשה לבנו ופרח מהרה
 והביא עשב בפיו ושמו על כנו והחיהו והלכו שניהם
 ביחד ואותו האל היה רואה כל מה שעשה העורב והלך
 ונטל אותו העשב ונצפנו והלך לדרכו כיון שהוא הולך
 בדרך נשא עיניו פעם אחת וראה שתי נפרים מדיבות
 זו עם זו עד שנפלה האחת על חבירתה והרגה אותה
 מיד עמדה הנכפור החיה בפריחה ואותו האיש יושב
 במקומו לראו מה יעשה הנכפור החיה לחבירתה המתה
 אם יחיה אותה כמו שעשה העורב לבנו והמתין שם
 עד שתי שעות עד שראה את הנכפור החיה שזכת
 במהרה והעשב בפיה ושמה על הנכפור המתה וחיתה
 אותה ופרחו שניהם באויר והלכו ביחד בשלום כיון
 שראה אותו האיש המעשה שעשתה הנכפור בעשב אחר
 אך ואטיל זה העשה והראה אם הוא כמו העשב האחר
 שנטלתי מן העורב הלך ונטל אותו העש' וראה שהיה
 זה כמו זה ואמר מה אני עומד בכאן אטיל עשב זה
 כיון שהוא בדוק שתי פעמי' ואחיה עמו המתים שברא'
 ויהי הוא הולך בדרך ומצא אריה אחד מת שוכב בדרך
 אחר אטול עכשו מזה העש' ואשים על זה הארי' ואראה
 אם אחיהו ואם לאו מיד נטל מן העשב ושמו על האריה
 והחיהו ועמד מיד האריה והרג את האיש ואכל ממנו
 עד ששב והיו אותן שני עורבים עומדי' על אותו האיש
 ואומרים ווי לך ווי לך שלקחת העשב לרעת' והיינו
 דאמ' בין סירא טב לביט לא תעכיד וכישא לא מטי לך

י יריך מן טיבותך לא תתמנע

לעלה

בעולם לא תמצע ירך מליתן פרוטה לעמי ואל תעלם
 אויך משמוע צעקתו ותחנתו שכל המונע ידו מליתן
 פרוטה לעמי אף הק"ה ימנע מליתן לו טובה ומוריס
 חותו מנכביו ומכח חותו לירי עביות מפני שהנכביו
 דומים לוויזם מה וזוים הם גלגל אף הנכביו הם גלגל
 הם שחוררים בעולם וכל המעלים עיניו מועקת דל גם
 הוא יקר' ולא יענה ואם נותן צדקה לעמי הק"ה נותן
 לו צדקה שנאמר רודף צדקה וחסד ימנע חיים צדקה
 וכבוד ולא עוד אלא שכל הנותן פרוטה לעמי מעלה
 עליו הכתוב כאלו בנה מוכח והקריב עליו קרבן לפי
 שבזמן שבית המקדש קיים אדם נותן שקלו ומתכפר לו
 ועבשו שגרמו עונותינו ואין לנו בית המקדש קיים אדם
 נותן צדק לעמי ומתכפר לו על כל פשעיו א"ר יובק בל
 וראה שאין כמדו' כשר ודם מדותיו של הק"ה מדותיו
 אדם יביא דורון למלך כפק מקבלין ממנו כפק אין
 מקבלין ממנו וא"ת שמקבלי ממנו כפק רואה פני המלך
 כפק אינו רואה פני המלך ואם תאמר רואה פני המלך
 כפק עושה רצונו כפק אין עושה רצונו ואם עושה לו
 רצונו כפק יוצא בשלום וכפ' אין יוצא בשלום אלא כה
 אינו כן שהנותן צדקה לעמי רואה פניו של הק"ה שנא'
 אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך אחר
 עליו על דוד מלך ישראל שכל יום ויום היה נותן צדקה
 לעמי וכמו כן כשהיה נכנס לבתי כנסיות ולבתי
 מדרשות היה נותן צדקה ואומ' אני בצדקה אחזה פניך
 אשבעה בהקיץ תמונתך והנותן צדקה לעמי נרץ
 לפיימו בדברים לפי שהנותן צדקה לעמי מתברך בשם
 מרבות ואלו הן ארבעה בשר אורח וארובתך מהר

בן סירא

תנחמ והלך לפניך דקה וכבוד יי' יאמכך • או תקרא
 מי' וענה תשובה ויאמר הנני אם תמי' מתוכך מוטה שלח
 אנבע ודבר און • הרי ככלאן שש ברבות • ועוד אמרו
 מהנותן דקה לעני ומפייסו בדברים מתכרך בשלש
 עשרה ברבות ואלו הן ותפק לרעב נפסך ונפש נענה
 תשביע וזרח כחשך אורך ואפלתך כנהרים • ונחך יי'
 תמיד והשביע בגחמחות נפסך וענמותיך יחליץ והיית
 כנן רוח ובמוצא מים אשר לא יבוכו מימיו • וכונו ממך
 חורבות עולם מוקדי דור ודור תקומם וקורא לך גורר
 פרץ משובב נתיבות לשבת • וכל הנותן דקה לעני
 צריך לפייסו בדברי' וליתן לו בכת' מפני שגדול העושה
 דקה בכתר יותר ממשרבינו ע"ה • שהרי במשה כתיב
 כי יגורתי מפני האף והחמ' ובנותן דקה לעני בכתר
 בתי' מתן בכתר יכפה אף ואין אף של כאן אלא מלאך
 פמות • סכן מנינו שבנימין הנדיק שכל עת היה נותן
 דקה בכתר ונרפא מהליו שכפה את מלאך המות
 בצדקותיו • ואף מלאך המות הלך מכיתו שלא היה
 יכול לשלוט עליו והוא יפיו לו על שני עשרים ומתים
 שנה מפני שבנימין הנדיק היה ממונה על קופה של
 דקה ובאתה לו אשה אחת ושבעה בניה ואמר לו רבי
 פרנקני • אמר אין בקופה של דקה כלום אמרה
 לו ואם אין אתה מפרנקני הרי אני ובני • מתים
 מיד • עמד ופרנקא משלו בכתר לימים חלה בדימוי
 הנדיק וטהר למות אמר מלאכי השרת לפני הק"ה
 רכבו של עולם אתה חמרת שכל המקיים נפש אחת
 מישראל באלו מקיים כל העולם • וזה בדימוי
 הנדיק החיה האלמנה ופועה פניה ונותן להם דקה
 בכתר

פִּתְרָה הָרִי הוּא מִצְטַעַר בְּצַעַר מִית' בְּקֶשׁוֹ עֲלֵינוּ רַחֲמִים
 מִלֵּאכֵי הַשָּׁרַת וּקְרָעוּ גֹזֵר קִינוֹ שֶׁל מִיתָה וְהוֹסִיפוּ עַל
 שְׁנוֹתָיו שָׁנִים וְעֶשְׂרִים שָׁנָה * וּלְכִיכֶךָ אֵל תִּמְנַע יָדְךָ
 מִלִּיתֶן נֶדֶק * וְיִשְׁאֲלִין בִּידוֹ לָתֵת לוֹ כָּלִים נָרִיךְ לְפִיָּתוֹ
 בְּדַבָּרִים * וְלִנְחָמָה מִעֲבִיבוֹתָיו וְשִׁיחֲנוֹר לוֹ הַמִּקּוֹס יִרְחַם
 עֲלֶיךָ וְכָל מִי שֵׁם כִּידוֹ לִיתֵן וְנוֹתֵן לוֹ וּמִפִּיָּיו בְּדַבָּרִים
 מִתְּבָרֵךְ בְּשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה בְּרֻכּוֹת וּמֵאֲרִיכֵי לוֹ חַיִּיו וּמוֹכִיפֵין
 לוֹ עַל שְׁנוֹתָיו וְכָל מִיתָה מִשְׁנוֹה וּמְדִיכָה * שֶׁל גִּיהֶנֶם
 זְהוּיִין לוֹ בָּהִים זָכָרִים וְנִתְּנִין נְדָקָה וְכַעֲלֵי חֲכָמָה
 זְכַעֲלֵי עֵצָה וְכַעֲלֵי תוֹרָה וְכַעֲלֵי מִדּוֹת טוֹבוֹת וּמִקְיִימֵין
 כָּל הַמַּצּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם וְכִינֹל מִן הַנְּחָשִׁים וּמִן הָעֶקְרָבִים
 וּמִן הַמּוֹזִיקִים וּמִכָּל מִינֵי מַשְׁחִית שֶׁפֶּעַם * אַחַת הֵינִי
 יוֹצֵאִים יוֹבֵק וְעוֹזִיחֵל בְּדֶרֶךְ וְרָא: שְׁנֵי עֲנִיִּים בָּאִים מִן
 הָהָר וְעֹנִים עַל רֹאשׁ * אָמַר לוֹ יִסְמָךְ עוֹזִיחֵל אֲנִי רֹאֶה
 בְּכֹהֵן נַעַר וְעֹנִים עַל רֹאשׁוֹ וּבִתּוֹן הָעֲנִיִּים עֶקְרֵב וּלֹא
 הִיָּה רְשׁוֹת לְעֶקְרֵב לְנִשּׁוֹךְ אֹתוֹ וְקָרָא לְנַעַר וְאָלֵיִשׁ לֵךְ
 בְּזוֹ הַדֶּרֶךְ שׁוֹם נְדָקָה אָמַר לוֹ נַעַר אֶחָד הֵלֵךְ עִמִּי לְבֵית
 הַכְּנֻקָּת וְהִיָּה יָתוֹם וּלֹא הִיָּה לוֹ לֶאֱכֹל וּמִכְתִּי נִתְּנִי לוֹ
 וְאָכַל עִמִּי בִּיחָד * אָמְרוּ לוֹ אֲשֶׁרִיךְ שְׁנִנְלָת מִן הַמִּיתָה
 וְהֵינִי רֹאֵה בֶן סִירָא יָדָךְ מִן טִיבוֹתָא לֹא תִמְנַע *

ב בִּלְתָּא עֲלֵתָא לְגִינְנָא וְלֹא יִדְעָה מָה

מִטִּי לָהּ:

לְעוֹלָם אֵל יֵאֱמָר אֲדָם שֵׁם דְּכָר לֹא בְּגוֹזֵר הַטֶּס * הֵהוּא
 אֲדָם שֶׁהִיָּה אִמָּה לְמַחֵר אֲשַׁב עִם אֲרוּבָתִי בְּחוּב' וְאֲדָכֵךְ
 עֲלֵיהָ לְמַחֵר לֹא לְמַחֵר אֵם גּוֹזֵר הַטֶּס * אִמָּה לְהֵם אֵם יִגְזֹר
 עֲלֵהָ לֹא יִגְזֹר אֲנִי אֲשַׁב עִם אֲרוּבָתִי לְמַח' כְּחוּבָתִי * וְכָךְ

בן סירא

עשה נכונם עם אחרתו לחיפה וישב עמה כל היום
 וכלילה עלו שניהם למטה וקודם שיוקק עם ארוכתו
 מתו שניהם • לאחר מנחלותם מתים זה עם זה •
 אחרו קוטטא אחר בן סירא כלתה עלתה לגיננא ולא
 ידעה מאי חטי לה • מכאן אחרו כל הרועה לעשות שום
 דבר יאמר אם גזור השם • ואם אינו אומר כך לא יצליח
 לעולם • ושוב מעשה באדם א' שהיה עשיר גדול
 והיו לו קרקעות הרבה ולא היו לו שוורים לחרוש אותם
 מה עשה אותו האיש בטל בים של מועות שהיו בה מאה
 דינרין והלך לעיר אחד לקנות שוורים או פרות לחרוש
 קרקעותיו וכשהיה הולך בדרך פגע בו אליהו ז'ל אחר
 לו להיכן תלך לכפר שוורים לקנות שוורים או פרות
 אחר לו אומר אם יגזור השם אחר אם יגזור או לא יגזור
 הדי מעותי בידי ואעשה צרכי אחר לו ולא בהצלחה
 הלך לאותו דרך לעשות נזרכו וככל לו כימו וכיון שהלך
 לכפר שוורי לעשות בחורתו שלח ידו ליקח הכים לתת
 המעות ולא מצא כלום • חיד חזר לביתו במר נפש •
 ונטל ממון אחר מני והלך לכפר אחר כדי שלא יפגע בו
 אליהו • וכשהיה מהלך בדרך פגע בו אליהו וכודמן לו
 בזקן אחד ואמר לו להיכן תלך אחר לו לקנות שוורים •
 אחר לו אומר אם גזור השם • אחר לו אם יגזור או לא
 יגזור הדי מעותי בידי ואני מתירא מכלום • חיד הלך
 האיש לדרכו וכשהוא הולך בדרך נתן לו אליהו שיכה
 ומכב בדרך וישן • ונטל אליהו אותו סכים מידו
 וכשהקין משנתו לא מצא כלום וחזר לביתו כפחי נפש
 ונטל ממון שלישי והלך לו ופגע בו אליהו ז'ל ואמר לו
 לשיכן אתה הולך אמר לו לקנות שוורים אם יגזור השם
 אחר

לומר לו לך לפלוס ובהנלמה מיד חזר לו אליהו וזכר
 מעותיו והכמתם לבימו והוא לא ידע מאומה מעות
 חזר הלך לקנות סוורים ומצא שם שתי פרות ארוכות
 שלא היה בהם טום מום ואמר לביעליהן בבמה הפרות
 האלו אמרו לו במאה דינרין אמר אין עמי מאה דינרין
 מיד הכתים ידו לתוך כימו ומצא שם שלש מאות דינרין
 ומיד קנה אותם הפרות ועשה כל דרכיו וקנה סוורים
 לחרוש קרקעותיו ואחר כך מכר הפרות לרלך באלף
 דינרין כל זהב ולפיכך כל אדם שרוצה לעשות טום
 דבר צריך לומר אם גזר השם מאינו יודע מה שיהיה
 ממונו בעולם הזה מערב עד בוקר שכך אמר בן סירא
 מנכרה ועד רמסא מתחרב עלמא ואדם נכנס לחוכה
 מאינו יודע מה יבא עליו קודם שיכנס והינינו דלמד כן
 סירא כלתה עלמה לגיננא ולא ידעה מאן מעי לה

ל לחבימא ברמזא ולישטיא בכורמזא

לעולם לא יעשה אדם כלום עם שוטה שאם נפל בידו
 כלום כתוב אותו בקרן הצבי שלא תראנו לעולם ואם
 יש לך כלום אצל השוטה לא תפייס אותו ואל תדבר
 לו בלשון רכה אלא בחזקה במקל דבר לו ובטקל תגמול
 ממונו כל מה שיש לך אנלי ואל תאמר לו כלום כרמו
 שלא ישמע ממך שכך מנינו ביהוא בן נחשי מלך ישראל
 שהיה שוטה ביותר וכיון ששלח אלישע עליהם השלים
 את יונה בן אחית למסוח את יהוא למלך לא בא אל
 אל ברמו וכיון שהלך יונה ומצאו שהיה עשיר
 עמד לפתח הבית רמו ולא הבין והיה מדבר בלשון
 סיה שומע ואשר יושבין קביבין היא שומעין

בן סירה

שמע מאומה עד שנטל מקל וקלע אחריו מיד שמע ולא
תא מפניו שהיה עזל אלא אמר לו אל מי מכולנו ויאמר
אליך הטר • ומנין שהיה משוגע שנאמר והמנהג במנהג
יהוא בן נמסי כי בטגעון ינהג • והחכם ברמו ידע כל
מה שבלבך ולפיכך לא תעשה לשוטה רמו אלא במקל
סבך אמר בן סירה לחכימא ברמוא ולשטיא בכורמוא

מ מוקיר בבסרוהי דאמיל להמרא

לעולם אל תכבד את הרשעים ואל תכבד את מי
שמכזה אותך • שהרי אחאב בן עמרי הלך וכבד את
בן הדד מלך ארם הרש' ודומה אמר לו הנביא לך והרגו
את בן הדד והלך אליו ולא רצה להורגו אלא החייהו
וכבדו ביותר ומרוב האהבה שהאב אותו כרת עמו
ברית ונתן לו עיירו כל ראמות נלעד והשיבו למלכותו
וקוץ היה רשע גמור שמכזה את מי שמכבד אותו •
ולמים חשב בלבו ואמר מפני מה מכבד אותי אחאב
בן עמרי שא נופני שהוא ירא ממני והפך את הברית
אשר כרת עמו ולא זכר אותו רשע את הטובות שגמל
לו ואת אהבתו שהיה מכבדו ביותר ומרד בו ומיד יצא
עליו למלחמה ולא עוד אלא שזו לשרי הרכב לא
תלחמו את קטון ואת גדול עד שנהרג המלך וכן עשו
עבדיו והרגו את אחאב בן עמרי ושלם לו רעות תחת
טובות • ועל בן אמרו המושלים כל המכבד את אויבו
למים מת על ידו ולזה בן אירע • ואף שאול מלך ישראל
כשחמל על אגג והחיה אותו וכבדו ביותר על בן יצא
ממנו המן הרשע שבקש להשמיד להרגו ולאכבד את כל
סיהורים ולא חמל עליהם ולא גבר רחמי שאול שחמל

בן סירא

על אגוזי וקני - ועוד מעשה באל' אחד עשר גדול ולא
 היה לו מי שיירש אותו והיה יתום אחד שכמו והיה גז
 ונתיעץ בלבו ואמר אטול זה הית' ואגדלנו עיוני ויהיה
 לי זכות ממנו מיד עשה כן ושכח אותו יתום עמו כנ'
 סנים ועמד בכל דרכיו וכיון שראה אותו יתום כל
 נכסיו וכל עושר ביתו אמר עתה ימות זה ואירש כל
 נכסיו - יום אחד חשב בלבו מחשב רעה ואמר אהרוג
 אותו ואת אשתו וישאר הכל בידי והיו מתקנין קדרה
 אחת לקעורה ונתן לתוכה כס המות ואכלו ממנה הוא
 ואשתו ומתו שניהם והוא לא ריחם עליהם כמו שרחמו
 הם עליו ולא זכר החסד אשר עשו עמו ולא תאמר שזה
 הגוי עשה כך ולא אחר - אלא אחד מגדולי ישראל
 עשה כך שהרי יואש מלך ישראל עשה כך ליהוידע
 הכהן נסלו ועשה עמו כל הכתוב עליו בעיניו והרג
 את זבריה בנו ולא זכר חסד אביו ולפיכך אמר בן
 סירא מוקיר מבקרוהי דאמי לחמרא ואין מבקרוהי שא
 בוי' אותו - טכן תרגום כי דבר יי' בזה ארי כתגמא
 דאי בקר -

ג נור דליק מוקוד גדישין סגיאין

לעולם אל תלשין את חבירך שכל המלשין את חבירו
 חין לו תקנה ולא רפואה לעולם הזה ולא רפואה
 לעולם הבא שאם מעט שורפת גדישים הרבה שאין
 מחריב את העולם אלא לשון הרע שלשון הרע מעט
 הורגת אנשים נדיקים וחסידים רבים שבשכיל - לשון
 הרע שעשה דואג הארומי על דוד - נהבא נדיקים
 לחסידים רבים והם שמאני וטעם איש ואישה וטעם

בן סירא

וספס וכל בהמתם של נביא עיר הבהמים ולא הדרגו כל
אלו בשביל שום חטא שהיה בהם לא גילו עריות ולא
ספיכות דמים לא בשביל לשון הרע שנתנו נדק' לדוד
ולא לדוד בלב' נתנו לא לכל אנשי גבעון היו מברנסין
ובשביל שראה דואג שנתן מוון לחימלך לדוד הלך
והלטינו למלך והוכיף על מה שראה שנאמר וישאל לו
באי ולמה נקרא שמו דואג שלא היה בעולם יותר רשע
ממנו ולא עוד אלא בשביל לשון הרע שעשה גיבס
מאדוניו נחרב בית המקד' כשעה שחל' דוד למפיכית
אתה וגיבס תחלקו את השדה יצתה כת קול ואמרה
דחבעס וירבעס יחלקו את המלוכה ובשביל שקבלו
דוד חרב בית המקד' וגלינו מארצנו ובשביל לשון הרע
אמר בן סירא כור דליק מוקיד גדישין פניאין

סבא בביתא סיבנא מבא בביתא

לעולם הוי מכבד את הזקני' וא' תבוס שכל מי שמכבד
את הזקנים אס' הוא רשע כעשה ירא שמים שנאמר
מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני
אס' • מכאן אמרו כל המכבד את הזקן כאלו מכבד את
הקב"ה שאלמלא הזקנים אין העולם מתקיים ואס'
י' אמרו לך הזקנים קתור ביתך ועשה אשפה בתור
בענת הזקנים ואס' י' אמרו לך הבחורים בנה אשפה
זו • ועשה סס בית תבוס ולא תבנה בענת הבחורים
ססתירת זקני' בגין ובגין נערים סתירה • ולא תעשה
ברחבעס בן שלמה שסמע לענת הילדים ועובענת
הזקנים וקתר המלכות וירד ממנו • ואין העולם
מתקיים לא בשביל הזקנים ובשביל תינוקות סל בית

רבן שלא חטאו • וכל מרינה שאין בה זקן ראוייה היא
 ליחרב ואם תראה שהזקנים כפוטמו מן העיר •
 רעה באה לעיר שנאמר כי מפני הרעה נאסף הצדיק
 ואם תתמה מדבר זה לך והסתכל כלוט שכל זמן שהיה
 לוט במקדש לא נהפכה ולא נשרפה העיר עד שינאל
 מחנה • ומנין שבך היה שאותו היו' שהלכו המלאכים
 לקדוש היו רוצים לאברהם ולהשחית • חיר כשקנת
 המלאכים הבית רצו להשחית' שבך התחילו להכותם
 במקורים שנאמר וישלחו האנשים את ידם ויביאו את
 לוט אליהם הביתה ואת הדלת סגרו ומיד הכו לאנשי
 העיר שנא' ואת האנשי אשר פתח הבית הכו במקורים
 מקטון ועד גדול וילאו למנוא וכו' וכשביל שהיה לוט זקן
 ונדיק בתעבכו המלאכי מלהשחית אותו יום ואותו לילה
 עד למחר שינאל מחנה שנאמר וכמו השחר עלה ויחמם
 המלאכים וכו' • וכמו שהוא עכב יציאתו מן העיר כך
 עכבו המלאכי להשחיתו שאינן יכולי לעשות דבר שנ'
 מהר המלט שמה כי לא אוכל לעשו' דבר • ומיד שינאל
 מחנה בשלש פהיעות התחילו להשחית • ומנין שזקן
 היה לוט • שנאמר ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו
 זקן • ואף בימי דור המבול לא בא המבול על הארץ עד
 שנכטר מתושל' לבית עולמו שכל זמן שמתושלח קיים
 עיכב הקדוש ברוך הוא להבי' מבול לעולם שכן מצינו
 בנח שנאמר שנכנס לתובה עמר בה ולא בא המבול
 אחר נח • לפני הקדוש ברוך הוא רבו של עולם מפני
 מה הכנסתני בתובה להמית או להחיות • אמר לנו
 להחיות • אמר לפניו אם כן אנו יושבים בתובה ואין
 המבול יורד לעולם טוב לנו שנשכב בארץ הטיב הקדוש

בן סירא

ואמר לו זקן אחד יש לי בארץ ונדיק גמור הוא ואין לו
 דעות לירד מכול לעולם עד שיפטר מן העולם • אמר
 לפניו רבונו של עולם ומי הוא הנדיק אמר לו מתושלח
 זקןך אמר לו אם כן תכנס אותו עמנו וירד מכול
 לעולם כמו שאמרת אמר לו אינו מתקיים בעולם חלא
 שבע אחד ואחר כך יפטר לבית עולמו וירד מכול
 לעולם שנאמר כי ימים עוד שבעה ימים נפטר מתושלח וכל
 על הארץ וכיון שעברו שבעה ימים נפטר מתושלח וכל
 המכול מבאן אמרו שכשכיל זקן אחד שיהיה בארץ
 והוא נדיק גמור אין הקדוש ברוך הוא מביא רעה
 לעולם שכן מצינו שכשכיל מתושלח נתעכב המכול ולא
 בא לעולם ואחר שמת מיר בא המכול שנאמר ויהי
 לשבעת הימים ומי המכול היו על הארץ • ואם תאמר
 נח נדיק היה ובא המכול לעולם ולא נתעכב בשכילו
 מאומה • יש אמרים נדיק היה נח בדורותיו ולא
 בדור אחר שכך אמר לו הקדוש ברוך הוא כי אותך
 ראיתי נדיק לפני בדור הזה בדור הזה אתה נדיק
 אבל לא באחר ולא עיר אלא שלא היה זקן • שכשכיל
 הזקנים טובה באה לעולם ובאכיפתם רעה באה
 לימים • שנאמר הנדיק אבד ואין ליש סם על לב
 ואנשי חסד באהבים באין מבין כי מבני הרעה באבד
 הנדיק וכל השומע ליצתי של זקן כיוצא מכל דבר •
 כדאמר בן סירא קבא בביתא כימנא טבא בביתא •

ע ערבא טבא מאה צפרין

לעולם אל יתערב אדם לא מעשיר הרבה ולא מעני
 הרב' אלא מבינוני ולא נזדיק הרבה ולא מרשע הרבה
 אלא

אלא מכימינו בחסידות וכינוני בעשיחת ולא מזרק
 בן רשע ולא מרשע בן נדיק אלא טוב בן נדיק רטן
 יהודה בן יעקב והלא יהודה בן יעקב נדיק גמור היה
 אלא מכימינו שמכר לאמסא אחיו וגרם לאביו שחטף ממנו
 הנכראה שנאמר ויאמר יאודה אל אחיו מה בנע כי
 גהרוב את אחינו וכיסינו את דמו לכו ונמכרונו
 לי שמעאלים וגו' ולא עוד אלא ששכב עם תמר בלתי
 לפיכך לא נקרא נדיק באור אלא טוב בן נדיק לפיכך
 אם תתערב מעשיר גדול לא תוכל עמו שאין סנה
 רשאי לבזק אותו מרוב עשרו ואם תתערב מעני הרכה
 שלא יש לו מאומה מה יתן לך שאינו לא בין החיים ולא
 בין המתים.

מעשה באר'א שרנה להתערב מחונו בכולם כאל
 שני אדם טוב ועשי גדול אמר לו תתערב
 כי אמר לו בן ועשה וערב בו לימים כיון שבא הזמן
 אמר לו תן שערכת ממך אמר לו בא למחר הלך אליו
 למחר ולא נתן לו כלום אמר לו בא אנלי לשבוע אחרת
 ואתן לך ממון. וכן עשה הלך אליו ולא נתן כלום עד
 שהלך שני מחדש לחדש ומשבוע לשבוע ומיום ליום בין
 כך השכיל לפתחו יותר ממאה פעמים ולא נתן לו כלום
 עד שאמר לו והלא אמר הכתוב אל תאמר לרעך לך
 נשוב ומחר אתן ויש אתך. אמר לו מתלמידים אשה
 חיד נתן לו ממון והלך לו לשנה אחרת אמר חתני
 מעני וארחא מה יהיה אחרית הדבר. ובן עשה בין
 סבא הזמן הלך אליו ואמר לו אין לי מאומה ליתן לך
 השכים לשכית אחרת אמר אין לי מאומה ליתן לך ובן
 כל יום ויום עד שהלך אלעזר מאלף פעמי ולא נתן
 לו כלום

בן סירא

לו כלום עד שנאמר אין ערכות טובה לעולם לא מעשי
גלגל מעני והיינו דאמר בן סירא ערכא טבא מאה
גפרין ובישא חלק חלכים •

פתור פתורא פריש מחלוקת

לגילס ימנע אדם מכיתו מחלוקת כשיראה שמריבים
זה עם זה אנשי ביתו יפרוש שלחנו וימנע המחלוקת
מתוך ביתו • שאפילו עובד עבודה זרה ואין בביתו
מחלוקת טוב לו • ואם הוא מתעסק ביראת האל על
אחת כמה וכמה שיהיה טוב לו • שנאמר אלהים נכב
בעדת אל בקרב אלהים ימכוט • שנאמר או נדברו
יראיו איש אל רעהו ויקשב ידיו שמע וכתב בפקד
זכרון לפניו • ומני' שאפילו עובד עבודה זרה שטוב
לו שנאמר חבור ענכים אכרים הנח לו וכתוב בתריה
חלק לבם וגו' והיאך ימלאדם מחלוק' מתוך ביתו יפרוש
מולחנו מהרה ויקתלק המריב' מכן מנינו כאיש כוסת
בן שאול כיון שהיה מחלוק' בביתו שמריבים זה עם זה
היה ציבא נערו פורש שלחנו ומיד היתה נפקת
המריבה • ואם ביה רואה שעדיין מריבים מוקיף יין
ברו לשמחם שנאמר ויין ישמח לבב אנוש • וכשביל
שהיה ציבא מבטל המחלוקת מכית ארונו וזה לבנים
ולכנות ולעבדים ולשפחות ואף לנכסים רבים וזה
לירש בית ארונו ולפיכך כשיראה אדם מריבה בביתו
יפרוש שלחנו ויפקיף המריבה מכיתו והיינו דאמר בן
סירא פתור פתורא פריש מחלוקת נקתלקה •

צ צריך את למים ולמיתן יהא חולקך

עם בר שבין

לעולם

לעולם כשתרצה ליטא ולית השתדל עם אדם מהשעה
 מהחקת לו ואם אין אתה מוצא אדם מהשעה משחקת
 לו השתדל עם אדם עני ונדיק ולא תסתתף עם עם
 הארץ ועשיר ולעולם יהא אדם נאמן במה שחזו ומתנו
 ואל יתחבר עם מי שאינו הגון לו שהרי כירם הכתוב
 דבר זה ואחר הולך את חכמים יחכם ורועה בקילים
 ירוע שכן מצינו באלישע שטימש לחליהו וינץ מים על
 ידיו נעשה כמותו • ואל יתחבר עם אדם שהוא רשע
 שמכיל לידי חשד כמו שאמ' שלמה עליו השלום ורועה
 בקילים ירוע • כמו שמצינו ביהושפט שהתחב' ליהורם
 בן אחאב מלך ישראל והלך עמו אל רמות גלעד ל
 למלחמה • אמר לו הנביא עליו השלום הלא רשע תעזור
 ושובא יי' תאהב ולכן עליך קנף מלכתי יי' • ולפיכך
 יבקש אדם ריע טוב ונאמן ויתחבר אליו ואל יתחבר
 לרשעים שכן מצינו שאמר דוד עליו השלום אל תתחר
 במרעים כי כחזיר מהרה ימלו וכירק רטא יבולן •
 ומעשה היה באדם אח' שנסתתף עם עם הארץ והלכו
 שניהם לבקור למדינת הים כשהיו מהלכים בדרך נשא
 עימו וראה לאותו עם הארץ בקמינה כעין רעה והיינו
 דאמר בן סירה צריך את למיכס ולמיתן יהא חולק' עם
 כר טכנין

ק קריבא סחורתא אכלתיה מאריות ורתיקא אכל מאריות

לעולם יתן אדם צרכי חייתו ובחורתו בארצו ואל יכע
 עיניו משיטות בקנה הארץ ללכת ואל יהרג כלבו
 שאם לא ירחיק ממותו לא יודע לו בלוס שהרי שלמה
 אמר

בן סירא

אמר במשליו ועיניו כקיל בקנה הארץ וזהו שאמר בן
סירא קריבא סחורתא אכלתיה מאריה • וכי' של דבר
זה אם האדם עיטף מלאכתו או סחורתו במקומו האל
ידווח לו וואוכל סמון וכריא ואף על פי שהוא עמל ויגע
בה שוקט יהיה לאחר כך וזהו שאמר ד"ה עליו השלום
יגיע כפיך כי תאכל אשריך ועוב לך • ורחיקא אכל
למאריה ואף על פי שהוא מוטט ועושה סחורות יפות
מאכלו מהם במר נפש והולך ברוחק גם כיום וכלילה
סינה בעיניו אינו רואה • ומתירא מיושבי' על הדרכים
ומלקטים הלוקחים יגיעו ועמלו ולא עוד אלא שמבקשים
את נפשם וגם קבורה לא היתה לו וזהו שאמר שלמה
עליו השלום טוב מלא כף נחת ממלא חכמים עמל •
לפי' צריך האדם להקדים כל מלאכה או סחור' שתהיה
בביתו ובארצו והק"ה ירויח לו ויקפיק שכרו ויזליח
במעשיו אם בתמים ובאמת הוא עושה מעשיו והיינו
דאמר בן סירא קריבא סחורתא אכלתיה מאריה
ורחיקא אכל למאריה •

רחימא קרמאה לית את כפר ביה

לעולם אל ישבח אדם אהבה הנקדמ' בין אדם לחבירו
וצריך שיהיה לו בלבו ואל יצריכו לאחרים שהרי כן
מצינו בדוד מלך ישראל עם יהונתן בן שאלו שאהבת
נפשו אהבו ולא עוד אלא שכרת עמו ברית והשביע שלא
יניח אהבתו שנאמר ויכרות יהונתן את דוד ברית
וכן עשה דוד עם בניו לאחר שנכטר יהונתן שנאמר
נחמול דוד על מביכות בן יהונתן בן שאלו על שפעת
א' אשר היה בינותם • והק"ה ובהלואה אל אהבת
נעורים

נעורים וברית קדמונים שנאמ' זכרתי לך חסד נעורייך
אהבת כלולותיך לכתך וגו' ונריך שלא יעניבו על דבר
וסיירויה לו אם היה מנטרך לו ואל יצריכו לאחרים •

ושיהא לו נאמן רוח ומכבה דבריו ופשעיו שכן אמר
שלמה עליו השלום מכסה פשע מכסא אהבה ושונה
בדבר משריד חלוק ולא עוד אלא שמומר לבניו אהבת
אברה' לאחר שנפטר וכן מצינו שכל המכבד את הבנים
לאחר פטירת אביהם ויזכו אהבתו שנקדמה עמו ייטב
בעיני אנשי הזמן מאל • והוא כליוה בעיניהם מרוב
סברו אשר יזכור לאוהביו ויותר שיש דברים הרבה
בדאמר בן סירא רחימא קדמאה וכן היתה אהבה
נקדמ' לשניה מתאחדת ואם היתה מחוקת בלב שיה
יותר ממאקלי זהב ובכף ואין חטא גדול יותר מהכרת
ברית נעורים ואהבת קדמונים וכופר בהם כמתהפך
לשונה וכן אמר איוב תתהפך לאכזר לי בעונם ירך
תשטמני והיינו דאמר בן סירא רחימא קדמאה ליה את
כפר ביה •

ש שיתין מליכין יהוון לך ומליכות
נפשך לא תשבוק

לעולם כסירנה האדם לעשות דבר ויהיה לו יועצים
הרבה לעשות דבר ויהיה לו יועצין הרבה שיגלו על
בזיו אל יבזה ענתו ואל ירחיקנה מהרי בן אמר שלמה
עליו השלום לכ יודע מרת נכסו ואף על פי שהוא יודע
ענתו לטוב צריך לו סקול דבריו עם דבריהם וירמא
את דבריו ומכריע את כלם יעשה ענתו ימרחיק
מענתם וגלגל את גלגל העשי ליתרד מהנא גדול הענה

בן סירא

ורב העליליה וכך אמר שלמה בול אל יא מעשיך ייכונ
מחשבותיך ועוד אמר דוד עליו השלום יי יודע מחשבו
אדם כי תמ' הכל והינינו דאמ' בן סירא שית' מליכין
יהון לך ומליכות נכסך לא תשכוכ' . ופירוש מליכין
מענין כמו להן מלכא מלכי ישפר עלך ותרגום לכה
איענך אמלכיןך

ח תתיהב לך יד כי הות שביעא ולא

דהות כפינא ושביעא

לעולם ישים אדם את נפשו כשו כל מעדני עולם אנל
ואל ינטרך לכריות וירא את נפשו לפני אוהביו ואויביו
כמראה עשיר נפש סכן אמר סע' נשמת עשר ואין כל
מתרושש והון רב . ואם ירחיק לו האקוס לאחר כך אל
יראה את עצמו כרעב שבע לא כל ימותיו שמח שמח
עבדוהו כמי עולמו ויאמרו עליו דברי שאינם הגונים וכן
יאמרו הגוים במסליהם לא פקיר הפקר מן גני לא
שבע . ופירוש זה המשל ערבי אין ככל העולם עני
מיהיה עני מדולדל כמו עשיר גדול ואינו שבע מעושר
והינינו דאמר בן סירא תתיהב לך יד כי הות שביע'
ולא דהות כפינא

אלפא ביתא אחרת לבן סירא

כתיב עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין
מספר . באורא כמה גדולים מעפיו של הק' כה אם
נאמר עושה גדולות עד אין חקר למה נאמר ונפלאות
עד אין מספר ואם נאמר ונפלאות עד אין מספר למה
נאמר עושה גדולות עד אין חקר . כינא פירשו חז"ל
עופה

עושה גדולות עד אין חקר כנגד כל יצירות טבעולם
ונכלאו עד אין מחקר כנגד שלשה טנוולדו בלא שכיבת
הזרתן עם אדם ואלו הן בן סירא ורב כפא ורבי זירא
וכלם נדיקים גמורים היו וחכמים גדולים בתורה •
אמרו עליהם על רבי זירא ועל רב כפא שמימיהם לא
פחו שיחת חולין ולא יסנו בבית המדרש לא שינת קבע
ולא שינת עראי ולא קידמן אדם לבית המדרש ולא
מנאן אדם יושבין ושותקין אלא יושבין וסוכין ולא בטלו
מקדוש היום ולא בטו שם רע לחביריהם ולא נתכבדו
בקלון חביריהם ולא עלתה קללת חביריהם על מטתם
ולא נכתבלו בגלם דמות רשע ולא קבלו מתנות ותרינג
היו לקיים מה שנאמר להנחיל אוהבי יש ואונדותיהם
אמלא והיאך ילדתן חמן בלא בעל אמרו פעם אחת
הלכו לבית המרחץ וכבכנו לה בקיובתן ורע מישראל
זנת עברו וילדו מהם ולא היו יודעים מהיה אביהם •
אכל בן סירא נודע לו מה היה אביו והיאך ילדתו ואמר
בלא בעילת בעל • אמרו עליה כי בת ירמיהו היתה •
פעם אחת הלך ירמיהו לבית המרחץ ומלא שם רשעים
משבט אפרים וראה את כלם מוסיא' שבב' ורע לבטלה
לפי שכל שבט אפרים באיתו הדור רשעים היו שכן
בתוב בו ויעש הרע בעיני ה' וכיון שראה אותם
התחיל להוכיחם מיד קמו עליו ואמרו מפני מה
הובחתנו חי דרך באר שבע שלא תזון מכאן עד
שתעשה כמונו אמר להם הכיחו לי ואשבע לכם שלא
אנלה דבר זה לעולם אמרו לנו הלא נדקיהו ראה
לנבוכדנאצר מלך ארנכת חיה ונשבע לו בנזרת השם
שלא יגלה עליו ובעל שבוש' תו וכן תעשה גם אתה
ועתה

בן סירא

ועתה אם תעשה כמונו הרי טוב ואם לאו נעשה כך
מעשה קדוש בשם שעשו אבותינו בעד שלהם ואם בעד
היו עושים כך כמוך על אחת כמה וכמה מיד עשה
בן מדוכ הפחד והיראה מהם וכמו שינא משם התחיל
לקלל יומו שנאמר חרור היום אשר יולדתי בו וינא
ונתענה על דבר זה דמח תעניות כנגד כל איברים
סבאדם • ושמור היתה טיפה של אותו נדיק עד שבאת
בתו של אותו נדיק לבית המרחץ ובכמה בקיבתה ולו
חדשים ילדה בן כשינים ובדיבור וכיון שילדה היתה
מתביישת מבני אדם שהיו אומרים מונות ילדה ופתח
פיו הנער ואמר לאמו על מה את מתביישת מבני אדם
כי בן סירא אני • אמרה לו קירא זה מי הוא • אמר
לה ירמיהו ולמה נקרא קירא שהוא שר על כל הערים
והוא יציד ליתן סם לכל שר ומלך וכשתחשוב קירא
ירמיהו בנימטריא שוין אמרה לו בני אם כן הנה לך
לומר בן ירמיהו אני אמר לה ובן הייתי רוצה לומר שא
פגשתי בדבר לומר ירמיהו בא על בתו אמרה לו בני
זהא בתיב מה שהיה הוא שיהיה ומי ראה בת יולדת
פאכיה • אמר לה אין כל חדש תחת השמש • מה לוט
נדיק גמור אף אבי נדיק גמור מה ללוט נעשה באונס
אף לאבי נעשה באונס אמרה לו תומהת אני ממך איך
תרע דברים הללו חמר לה אל תתמהי ממני שאין כל
חדש תחת השמש והרי ירמיהו אבי כך עשה בשעה
שהיתה אמו כורעת לילד פתח פיו וקרא אבי ממני
אמו ואמר לא אצא עד שיאמרו לי שמי פתח פיו אביו
ואמר לא יקרא שמי אברהם אמר לא כן שמי • אמר לו
יקרא שמי יחזק יעקב וכן כל השכטל וכל אנשי הדור
ההוא

יהוה ואמר לא כן שמי עד שנודמן שם אליהו זל ואמר
 יקרא שמך ירמיה שכימך יקים הק"ה חויב שירים ידו
 על יחשלים ואתה שאמרת יקרא שמי על שמך יהא
 לי משמך יהו ויקרא שמי ירמיהו מיר יצא כדיבור חף
 אני יצאתי כדיבור מה הוא יצא בכבואה ממעי אמו
 שנאמר בטרם אנרך בבטן ידעתיך וכו' חף אני יצאתי
 בכבואה מהו יצא בטמו ממעי אמו חף אני יצאתי בטמו
 ממעי אמי מה הוא עשה ספר באלכא ביתא חף אני
 אעשה ספר באכא ביתא ועכשו א תתמהי מדבר אמר
 לו בני אל תדבר סלא ישלוט כך עין הרע אמר לה אין
 עין הרע רשאה לשלטאה בי ועתה א תרבי עלי שאני
 עושה מה שעש' אבי ועלי נאמר רחילא בתר רחילא
 אולא וברא בתר עובדיה דאבוהי אמרה לו בני מפני
 מה אתה מוכע אותי מדיבור אמר לה מפני שאת
 יודעת שאני רעב ואינך נותן לי לאכול כלום אמרה
 לו והרי לך דדים אכול מאכלך ושתה משתך אמר
 לה אין לי חפץ בדדיך אלא לבי ובררי קמח בתרנגולא
 ולושי לחם נקי ובשר שמן ויין ישן ותאכלי עמי ביחד
 אמרה לו ומהיכן אקנה דברים אלו אמר לה עמי
 בגדים ומכרי ויתקיים כך הפסוק קדין עשת ותמכור
 ואם את מפרנקת אותי תתקיי' כך הפסוק רבות בנות
 עשו חיל ואת עלית על כולנה התחילה לעסוב בגדים
 ומוכרת ומביאה לו לחם ובשר שמן ויין ישן וכלכלתו
 שנה אחת ולאחר השנה אמר לה הוליכני לבית
 הכנכת והוליכה אותו לבית מלמד אחד שהיו לו
 שבע בנות ישב בדרו ואמר לו רבי למדני תורה אמר
 לו עדין אין אתה בר לימוד כי קטון אתה ואמר חכמי

בן סירא

זכר כלם לברכה בן חמש שנים למקרא •
 סירא ולא למדת היום קצת והמלאכה מרובה •
 ואמר לי • ואל תלמוד עדין כי קטין אתה ואני רואה
 בבית הקברות קטנים ממני מתים • ומי יודע מה
 יהיה אם אחיה והם אמות • ואמר לו המלמד מפני מה
 אתה חורני • ואמרו חכמים זל כל המורה הלכה בפני
 רבו חייב מיתה • ואמר לו עד כאן אינך רבי ויגר כאן
 לא למדתי ממך כלום ואמר לו המלמד לביך הירא •
 ואמר אלף הסיב לו ואמר

אל תחן

דאגה בלבך כי רבים הרגה הדאג •
 חיד נכהל המלך ואמר חן לי דאגה
 בעולם אלא בשכיל אשתי שהיא מכוערת • ואמר לו
 ואמר בית אחר לו •

כתואר

אשה יפה רבים הוסחתו וענומים כל
 הרוגיה • ואמר לו בשכיל סגלתי לך
 קודי ואמרתי לך שאשתי מכוערת • אתה אומ' לי כך
 שאם הרע לך שאמרתי לך קודי • ואמר לו ואמר גימל
 ואמר לו

גלה

סודך לאח' מני אף ואם רבי דורמי סלומיך
 חור ואח' לו לך גליתי קודי לא לאחר ואמר
 לו יעצני מזה שאומר לך כי אני רוצה לגרש את אשתי
 בשכיל שיש בחזרי אשה יפה ביותר • ואמר לו ואמר
 דלת אחר לו •

דל

בסוך מאשת חן כנגד מכשר גחלת אחר
 לו ומה אעשה שכל שעה ושע' שאני נכנס
 לביתי היא משתטחת לפני ואני נתן בה עיני שימרה
 בעיני • ואמר לו ואמר הא אחר לו •

דעלם

העלם

עינך מאשת חן כן תלכד במצודתה •
אמר לו המלמד בני באיזה מצור' שכר
אם בשביל בשפים שתעשה לי אני יודע שלא תעשה
לי בשפים מעולם מפני שבעלה הראשון ולדקן ואני
עבדקן • אמר לו אמור ואז אמר ליה •

ווי

זלדקן

למי שהולך אחר עיניו וידע כי בני זנונים
המה ואין לו כלום בהם ח'ל' אמור זין ח'ל' •
ועבדקן א' תהי מהם כי לא תרע מה
נגור עליך אמר לו איני רוצה ליטול
עצתך לפי שאני מחשב לישא אותה ויש לה שבע בנות
ולא אחת מהיו בביתי ויכלכלו אותי בכבוד • אמר לו
אמור חית •

חביבין

כל אדם הזכרים ואני לאכי הנקבות אמר
לו והל' שבע בנות יש לי וטוות ועושו'
כל מלאכ' ביתי והן בביתי כזית רענן וכגנ' יפה והיאך
אתה אומר לי אני לאכי הנקבות ואם אין נקבות זכרים
מהיכן באים אמ' לו בן סירא עני תנחומין של הכל אתה
מתנחם טכך אמרו ח'ל' אשרי מי שכניו זכרים ואני לאכי
הנקבות לפיכך אני אמרתי לך • ועוד בשעה שהבית
מונחת ממעי אמה לאויר העולם שמים וארץ וכוכבים
ומולות וכל מה שנברא בעולם מתאכלים עליה וכשינא
הבן לאויר העולם כל העולם שמחים • ואם נולד בת
לאדם ואתה שואל מה ילדה אשת פלוני הוא משיבך
בשפה רפה וכבוד ראש ועיניו כלפי מטה בת ילדה •
ואם זכר הוא משיבך בצחצחה • בן ילדה כלשון יפה
ובמיטב הגיון ועיניו כלפי מעלה • אמר לו אמר טית
אמר לו •

טמונות

בן סירא

טמונת שוא כת לאביה מפחדה לא ייסן בלילה •

מכני מה לא ייסן אמר לו אמור יוד אמר •

יושן לא ייסן שומר קטנה שמא תתפת כנערותיה

ותזנה בגרה לא תזנה אמ' לו כל מה שאמרת

אמת אמרת שאין אדם מצטער על הבת אלא כשהיא

עומדת בבית • אמר לו אמור כף אמר לו •

בשתנשא הבת אתה מצטער עליה ביותר שמא

יהיו לה בנים שמא לא יהיו לה •

ובשתוקין שמא לא תעשה כשפים אמר לו אמור למד

אמר •

לא תיסן כנערותך ובזקנותך לא תשא אשה

זקנה שאשה זקנה מתשת כחך אף על פי

שאתה בחור • ואשה בתולה מוכפת לך כח וגבורה •

אמר לו אמור מס • אמר לו •

מימי אשה בתולה מתוקים ומוסיפין כח • ומימי

אשה זקנה מרים בלענה ומתישים כח כבור

שהיה בו מים ושאבם הרוח • אמר לו אמור כון אמ' לו •

נער ענמך מאשה רעה ושולטת עליך כל שונה כי

אשה רעה ככלבים מכולכלות ועליה דלתים

קגורים והיא רבים תתן בפיה כמענה • אמר לו אמור

קמך אמר •

סופר מלמד ישא בתולה ואל ישא בעולה כי מימי

הכתולה יהיו לך לבדך • ומימי הבעול כבר

שאבם זר בלעדיך • אמר לו אמור עין אמר •

עיניך העלם מאשה אלמנה ואל תחמוד יפיה

בלבכך כי בניה בני זכונים • אמר לו אמור

פא אמר •

בן סירא יח

כבוש מחברים רעים אל תלך בדרך אתם
מנע רגלך מהם פן תלכד במזודתם •
אמר לו אמור נדי אמר •

בני ממונך בחייך וטמנהו וליורשיך עד יום
מותך אל תתנהו אמר לו אמור קוף אמר •
לך ממון ואשה טובה יראת השם • והרבה
לך בנים ואפילו הם מלה • אמר לו אמור ריש
אמר •

משכן רע ואל תמנה בחברתם כי רגליהם
לרע ירוצו וימהרו לשפוך דם וכמו כן רחם
לשכניך ואפילו הם רעים תן להם מואכלך כי בעת
עמך לדין יעידו עליך • אמר לו אמור שין אמר •
אדוני אל אחרי והט אונך אל דברי שכ לך
אדוני מעשות מריבה עם שכניך ואם ראית
דבר רע אל תוציא דבתך על לשונך • אמר לו
אמר תאו אמר •

לך זהובים וכל ממון ואל תגיד לאשתך אנה
הוא ממון ואפילו היא טובה •

לו המלמד עליך נשתנו קדרי בראשית •
אמר לו אין כל חדש תחת השמש שהרי
כך לימד לברוך בן נריה ולא נשתנו קדרי
בראשית שאמר לו אמור חלק והוא אמר איכה ישכה
בדר העיר • ואמר לו אמור בית ואמר בכו תבכה
כלילה • וכן כלה חלכא ביתא שיש במגלת איכה ואמר
עליו על בן סירא שלמד קבר ויקרא ביום אחד • ואמר
לו המלמד עליך נשתנו קדרי בראשית אמר לו בן סירא
אין כל חדש תחת השם שהרי ירמיהו למדו ועוד כתיב

פניך

צפון

קנה

רחוק

שמע

בחיכירך

תקנה

אמר

ירמיהו

בראשית

בדר העיר

כלילה

עליו על בן

לו המלמד

אין כל חדש

תחת השם

בן סירא

וכניהו בן יהוידע בן איש חי • חי כתיב וקרינן חיל
וכי כל העולם מתים והוא חי אלא • שהיה חי בתורה
שלמד כפר תורת כהנים כיום אחד •

ואמרו עליו על בן קירא שאותה שנה למד ספר
תור כלה • לשנה שנית למד מקרא ומשנה
ותלמוד הלכות ואגדות לשנה שלישית למד דקדוקי
תורה ודקדוקי כופרים • לשנה רביעית למד קלות
וחמורות תקיפות וגאטריות • לשנה חמישית למד
שיחת דקלי שיחת מלכא השרת שיחת שדים ומשלות
שועלים • לשנה ששית למד ספרא וספרי ותלמוד דבי
אליהו • לשנה שביעית לא הניח דבר גדול ולא קטון
שלא למד •

בוא וראה כמה היתה חכמתו של בן קירא שהיו
מביאין לו קאה של חטים והיה אומר להם
חשבו חטים של קאה זו ותמצאו בו כך וכך גרגרים
בחסכון עד שיצא שמו בכל העולם עד ששמע
בבכדנאצר מלך בבל חכמתו וממי שמע מחכמיו •
וכששמעו חכמיו חכמתו אמרו אוי לנו ווי לנו שעבדנו
יחברנו בבכדנאצר אלא כלשיניהו למלך וישלח אחריו
ונשאלהו דבר קשה מדעתנו שלא מדעתנו ואם לא
ישיב לנו תשובה ונהרגהו וכן עשו הגידו למלך ושלח
אחריו אמר להם ומה אתם רוצי לשואלו אמרו לו מה
הוא אוי ונהי אם ידע מוטב ואם לאו נהרגהו הלכו
אחריו אלף רוכבי קיסים כולם מקוטעי אנבע ועוקרי
אילנות אמרו כולם פה אחד למלך אדוננו אם תרצה
לסגרנו בכל העולם כלך ואל תשלחנו לאחד מחכמי
עמך שלא יעשנו כמו שעשה אלישע לגדודי ארם כתב
לם

להם את חית השדה נתתי לו לעבדו כאשר יאמר לכם
 אתם לבן אמרו לו קימן זה שהבטיחני שיהיו ויבא עמכם
 ובתכלהם באגרת כשכאלו אליו והראוהו האגרת אמר
 להם בן קירא לא שיגר אתכם כשכילי לא כשכיל ארנבת
 אחד שיש לי מיד נטל ארנבת וכתב על ראשה הרי זו
 מחית השדה ויעבוד לך אמר היאך שער זה מגולת
 בקלף אמר אין זה בברזל או בדבר אח' אני רואה בשרו
 בתוכו וקל לא יתכן שיהיה בשרו בתוכו ולא היה יודע
 אין הוא עשוי מיד שיגר אחרינו גרוד אח' ושלח לו ככתב
 אם לא תרצה שתבא בכבודי בוא לכבוד הארנבת שלך
 מיד נתרכך ונתרצה בדברו והלך אללו וכשבא אליו אז
 היה בן שבע שנים מיד נקבצו כל חכמיו של נבוכדנאז'
 אליו התחילו שואלין אותו אמרו לו מהו אולי ונהי
 אמר להם כששמעתם עלי הרי לכם אני ועתה אם
 אהרוג אתכם הרי לכם נהי אמרו לו פרש לנו בטוב מהו
 נהי ומהו ווי שני וויין בו וכירוטן כשילך אדם ויגע בכל'
 ויחזיק באזנו ווי לו כודאי ועד שלא ינצל מנחש אם יבא
 עליו אריה או הרי אולי ונהי כשמעם פחדו והעבירו
 הדברים ואמרו אין אנו יודעים מה תאמר הראינו ווי
 ונהי בעינינו מיד הלך ונטל קרקטל שהיה לו שני פיות
 והלך ותפש שלשה נחשים ושלשה עקרביו ושם עקרביו
 בפי התחתון והנחשים בפי העליון ואתם הקרקטל
 ובא לפני המלך ואמרו לו חכמיו מה ים בקרקטל אמר
 להם ראוי מיד שם אחד מהן ידו בקרקטל בפי הראשון
 ומשם נחשים אמר ווי מה זה שם ידו בפי התחתון
 זהבהו עקרב אמר ווי ונהי אמר להם בן קירא הרי
 ידעתם ווי ונהי וראיתם אותו בראותם כן מיד פחדו

בן סירא

ווען ווערדן ונפלו על פניהם אמר להם המלך התמתם
עמי שאם לא ידע ווי ונהי תהרגוהו הרי ידע ווי ונהי
המפפוט אשר שפוט עליו שיהרג עתה חייבים אתם
בהריגה אמרו לו יעשה המלך לעבדיומה שירצה מיד
מחרם לכן קירא אמ' להם והלא לא אמרתי לכם כלום
אתם הבאתם אותי אלא בשביל ווי ונהי מיד נטלם
וורקס כגוב אריות ומתו בא ווי ונהי אז נטל המלך לכן
קירא והושיבו בכסא זהב וקבע כתב בראשו • אמר לו
המלך אחי אמליכך שאתה ראוי למלכו • אמר לו אדוני
איני רוצה שאני קטון ולא ראוי לי שאמלוך על ישראל
שאני מורע דוד אמר ליה יואש בן שבע שנים מלך •
אמר לו הוא היה מורע המלוכה אמר לו הואיל ולא
תרצה שב עמי במלכותי שאני רוצה לשאלך כל דבר
פיס כלבי שאני רואה בעולם ואיני יודע אמר לו אדוני
כל מה שאתה רוצה שאל ואני אפרש לך כל מה שתאמר
אז שאלו שתיים ועשרים שאלות וחזר לו שאלתו •
ואלו הן בתחלה אמר לו בעד הארנבת איך גולחת
ראשה אמר לו בקס ובקיד אמר לו ומה טיבו אמר לו
תגלחת מגלחת השער אמ' לו ומה שמו אמר לו תגלחת
בקב קיד והוא קיד בזרניך וזה הדבר בימי אמן ברא
אותו שלמה מלכו בחכמתו כשכחה אמן מלכת שבא
אל שלמה והביאה לו דורון לראות חכמתו וישרה בעיניו
ובקש לשכב עמה ומנחה כולה שער והביא קיד וזרניך
וכרר הקיד ביד רגל וסחק הזרני' וערכם במים ונעשה
נח כקיד תגלחת ומסחה ורחצה ונס' קערה ובא עליה
באותה שעה אמר לו לא האמנתי לדברי' עד שראיתים
בעיני • אמר לו מאין תדע אמר לו נביא אחי והק"ה
מגלה

מגלה לי כל קתום • אמר לו אם כן אמת מה שאמרת
לי קבר אילנו • שבגני אמר ליה שלשים מיני חילנות היו
בגנך עשרה מהם נאכלי בכל שהם ואלו הן • תפוחים •
תאנים • שקמים • אתרוגים • ענבים • ספרגלים •
אגקים • בטנים • פלפלי • ולימוניא • הוא לשון ישמעאל
שעמי מלחין • ועשרה מהם נאכלים מה שבכנים ומה
שבחון בשלבים ואלו הן רמונים • אגוזים • שקדים •
פסתקין • קנבדין • מורלין • קלפילין • גומזין • קרומין
ושמן כלשון ערבי גוז לון • פסתק כדיוק שהכלוט דומן
זכוכר כלוט • עשרה מהם נאכלים מה שבחון ואלו הן
תמרים • זיתים • חרובי • פירסקין • עורדין • שופין •
אהובין • גדגדניות • חורותים • עלוסים • אמר לו
ומי נטעים אמר לו אדם הראשון לקחם מגן עדן ולא
יצא עד שלקחם משם ברשות הק"ה גם לקח עמהם
כל מיני כשמים ומיני רפואות אחרים שלשים מינים
אמר לו ראית אותם בגני או הוגד לך • אמר לו קתום
עיני אם תרצה ונא עם חיללות יועשה לך גדודי נאגיד
לך באיזה גדוד אתה ועשה כן קתם • עינינו ושם איש
נאמן עמו עבר גדוד ברעם ובקולו עד שהיתה הארץ
מרעשת • אמר לו אותו נאמן שעמו המלך בזה הגדוד
הוא אמר לו לאו • עבר גדוד אחר ברוב קולות ובו
פרשים מרצין מכל צדדין אמר האי הנאמן המלך בזה
הגדוד אמר לו לאו עבר גדוד שלישי בהלולים ובכל
מיני זמר אמר לו יש כאן אמר לו לאו עבר גדוד רביעי
בשתיקה ואפילו קול רגלי קוסים לא נשמעו לא דומה
דקה אמר לו יש כאן אמר לו הין • אמר לו המלך
הוריענו מאין תדע זה בוד גדול אמר לו אתה נתגאית

בן סירא

כמלכותך כל כך ודמית ענמך להקב"ה שנאמר והנה
 י"ה עובר בקול דמיה דקה שם כר' מלך מלכי המלכים
 יושב על כבא רם ונשא אמר לו תשויני לאלהיך אמר
 לו איניך שזה לו אכל מגאותך ורוב זדונך דמית למלכו'
 הקדו' ברוך הוא ולכך יש עליך חרונו אמר לו ואם חרונו
 עלי איך נשאני וגדלני בעולם ומר' הכל תחת ידי
 אמר לו הקדוש ברוך הוא אם רוצה להשפיל אדם קודם
 יעלהו ואחר כך ישפילהו שנאמ' אם תגביה כנשר מיד
 אמר לו אם תהיה לי חתן ותקח את בתי לאשה
 אמליכך במקומי אמר לו אני בן אדם ואיני יכול לישא
 בהמה שנאמר אשר אשר חמורים בשרם וגו' כששמע
 המלך שהיה מחלל ומחרף ומגדף לאומות העולם חרה
 לו מאד אמר לחכמינו הגידו לי דבר שנאכילהו בקתר
 וימות • אמרו לו אין אנו יודעין מיד הרגן ואמר לבן
 סירא אשאלך דבר והודיעני ואתן משקל ראש כבק
 וזה עד לאין חקר • יש לי אהוב ואני שונאו והוא
 אוהבני וארצה להורגו בדבר שאינו יודע בו במאכל
 יאכלהו וימות • מיד הבין בן סירא שהווא רוצה להרגו
 אמר לו אמשול לך משל • היה קוק נאה למרוד עד
 לאין די • אמרו לו הקוקים תן לנו ראשך לחתכו
 ונתן לך בית מלא תבן ושעורים • ידע הקוק מה
 הדבר שהן מבקשין לעשות לו שהיה פקח אמר להם
 פוטים אם אתן את ראשי לכם לחותכה מי יאכל התבן
 והשעורים • כך אתה מבקש להרגני ואם תהרגני מי
 יטול משקל ראש כבק וזהב ומי יאכל' אמר לו חי כמוש
 לא אהרגך • אמר לו אני מקפר לך • אמר לו תן לו
 עשרה ימים ויאכל חלמוכי ביצים בלא מלח וימות •

אמר

בן סירה בא

אמר המלך כלבו שקר ידבר • הביא אדם והאכילהו ומת •
 אמר לו המלך אכול לפני כך ואני אחך אמר לו
 כל מה שתעשה בדרך אני יכול לאוכלו • אעשה אני
 ואוכלם • מה עשה שם מלח בבתר והיה אוכל חדש
 ימים • אמר לו למה שקרתני אמר ליה עשיתי כהם
 קלשיאות שחקתי מעט ושמתני כהם מיד הלך ועשה לו
 וחלה • אמר לו רפאני כתב לו קמיע וכתרפא • אמר
 לו למה בקשת להו גני אמר לו כך אמר משל הקדמוני
 מורשעים ינא רשע אקדים קטול למאן דבעי למקטלך
 מיד חלה בנו הקטון אמר לו המלך רפא לפני ואם לאו
 אהרוג אותך מיד ישב וכת לו קמיע בשם טהרה וכתב
 שם המלאכים הממונים לרפואה בשמותם ותבניתם
 ודמותם וכנפיה וידיהם ורגליהם וכשראם נביכרננאר
 בקמיע אמר לו מה אלו אמר לו המלאכים הממונים
 לרפואה •

סנוי סנסנוי סמנגרף וכשכרא הקצה
 אדם הראשון יחיד
 אמר לא טוב היות האדם לבדו ברא לו אשה מן האדמה
 כמותו וקראה לילית • מיד התחילו מתגרין זה בזה
 אמרה היא אני שוכבת למטה והוא אומר אני שוכב
 למטה אלא למעלה שאת ראויה למטה ואני למעלה
 אמר לו שנינו שוין לפי ששנינו מאדמ' ולא היו שומעים
 זה לזה כיון שראתה לילית אמרה שם המפורסם ופרחה
 באויר העולם • עמד אדם בתפלה לפני קונו • ואמר
 רבונו של עולם אשה שנתת לי ברחמי ממני • מיד שגר
 הקצה שלשה מלאכים הללו אחריה לחזירה • אמר
 לו הקצה אם תרצה לחזור מוטב • ואם לאו תקבל על

בן סירא

עצמה שימותו מכניה בכל יום מאה בנים עזבו אותה
והלכו אחריה והשיגוה בתוך הים במים עזים שעתידין
המזריים למות שם • וכפרוה דברה' ולא רגתה לחזור
אמרו לה אנו נטביעך בים אמרה להם הניחוני שלא
נבראתי אלא להחליש התינוקות כשהן משמנה ימים
מיום שילדו לשלוט בו אם היה זכר • ואם נקבה מיום
ילדותה עד עשרים יום • וכששמעו דבריה הפעירו
לקחה נשבעת להם בשם אל חי וקיים שכל זמן שאני
רואה אתכם או שמכם או תבניתכם בקמיע לא לשלוט
באותו התינוק • וקבלה על עצמה שימותו מכניה
מאה בכל יום לפיכך בכל יום מתים מאה מן השדים
ולכך אנו כותבים שמותם בקמיע של בערים קטנים
ורואה אותם וזוכרת השכוע ומתרפ' הילד לאחר ימים
אמר לו המלך יש לי בת אחת ומתעטשת בכל שעה
אלף עיטושים רפא אותה אמר לו שגרה לי בבקר עם
מריקיה וארבלאנה בבקר באה אליו עם מריקיה
כשראה אותה התחיל לבעוב אמרה לו למה הבעסת
אמר לה אביך גזר לי שאעטוש אלף עטושים לפני
למחר ומחרתים ואפח' שמה ימיתני והמתין עלי שלשה
ימים ולא ארעמה אעשה אמרה לו אל תדאג כזה אני
אך במקומך ואעטוש לפניך אלף עטושי בשבילך ובשביל
אמר לה הואיל וכך הדבר טביעמי שלשה ימים ואל
תעטוש בהם ויהיו מוכנים ליום השלישי מיד כל שעה
טבא לה העיטוש היתה עומדת ברגליה ומחרבת בין
עיניה כאשר אמר לה וקובלת עצמה וקוגרת את פיה
מעט ונפסק ממנה העיטוש כלל לאחר שלשה ימים לא
יבא מפיה עיטוש ליום השלישי לקחה לאביה ואמר לה
לבי

לבי עטשי לאכיך שפים עטושים באה לפניו ולא יכולה
 לעטוש אחי פעם אחד מיד עמד ונשקו התחיל לשוטו
 שאלות אמר לו למה נכראו עטושים אמר לו אלולי
 עטושים היה אדם נתרז בבגדיו וכסידע אל שעטושיין
 באין עליו ולך ויעשה נרכיו שלא יבא לידי בוסה וישב
 בבגדיו מטונפים אמר לו למה בכל גופו של אדם בכל
 גומא שתי שערות וכראשו בכל גומא שער אחת אמר
 לו ברא הקצה בראש כל גומא שער אחת ואם ברא
 שנים בכל גומא שתי עיניו היו מחשיכות וכך העולם
 אם היה יורד שני טיפין במטר בגומא אחת נחרב
 העולם והיה יותר מהמכול וכמקום שברא הקצה נגע
 ברא אצלו רכואתו אמר לו אשריך בני שגילה לך
 הקצה כל כך אמר לו מפני מה נכראו יתושיין בעולם
 שאינן מתקיימין בעולם אלא יום אחד בלבד ויאכדו
 ויכראו אחרים אמר לו בזכות יתוש' שעתיד ליפרע
 מן טיטוס הרשע והנשארים לחיות בהם בני העורכים
 כשינאלו מן הבני ינאלו לפניהם ויכראו אבותיהם ויניחום
 ויקראו אליו שנאמר לבני עורב אשר יקראו ויביא להם
 יתושים כפיהם ויאכלו ויחיו בהם שלשה ימים ולאחר
 שלשה ימים ישחירו ויחזרו אבותיה' להם והקצה מקדו
 רפואה למכה אמר לו מפני מה הקצה ברא בעולמו
 צירעין ועכבים שמבקדין ואין בהן הנאה אלא פעם
 אחת היה דוד מלך ישראל עליו השלום ישב בגנו וראה
 צירע' אוכלת עכבים ובא שוטה ובירו עץ והיה מגרשם
 אמר דוד לפני הקצה רבונו של עולם מה הנאה בחלו
 שבראת בעולם צירעה אוכלת דבש ומשחתת ואין בה
 הנאה עכבים יארונו כל השנה ולא ילכשו שוטה חקר

בן סירא

מזיק את הבריות • ואינו יודע יחודך וגבורתך ואין
 בו הנאה לעולם • אמר לו הק"ה דוד מלעיג אתה על
 הבריות תבא שעה ותנטרך להם ותדע למה נבראו •
 וכשנחב' במערה מפני שאלו המלך שלח הק"ה עכביש
 וארגה על פי המער' וקגרה אותו בא שאלו וראה ארוב
 אמר בוראי לא נכנע אדם הנה שאלם נכנע היה קורע
 הארוב לקרעים והלך ולא נכנע לשם וכשיצא דוד וראה
 העכביש נשקה ואמ' לה ברוך בוראין וכרובה את רבינו
 של עולם מי יעשה כמעשין וכגבורתין שכל מעשין
 נאים ולפני אביש עשה עצמו שוטה לכני אנשיו והיתה
 בת אביש שוטה ומסוגעת כיון שהביאוו אליו אמר
 להם מלעיגים אתם אותי כשכיל בתי שהיא שוטה
 הבאתם זה אלי או שמה חקר מסוגעי' אני מיד הניחוהו
 וברח והודה לאל על מעשיו שכל מה שברא בעולם יש
 בו הנאה וכזמן שמצא דוד לשאלו שוכב בנהרים והיה
 אבנר שוכב ראשו בפתח אחד ורגליו בפתח אחר בא
 ונכנע מבין רגליו והיו רגליו זקיפות ונטל נפחת המי'
 וכשכא לצאת מבין רגליו ופשט אבנר רגליו וכסהו בס'
 והיו עליו כשני עמודים גדולים ובקש רחמים מיי' ואמר
 אי אלי למה עזבתני באותה שעה עשה לו נס ושלח לו
 צרעה ונשכה רגלי אבנר וזקפן ויצא דוד ושבח להקדו'
 ברוך הוא ולא ראוי לבן אדם להלעיג במעשה הא' אמר
 נבוכדנאצר לבן קירא השור מפני מה אין לו שיער
 בחוטמו אמר לו כשהיו ישראל ויהושע מקובין ליריחו
 להפילה היה יהושע בריא הכיאו לו קוס וחמור ופרד
 לרכיב ומתו כולם תחתיו והכיאו לו שור וקבל אותו
 ובשראה כן נשקו בחוטמו ולפיכך אין לו שער אמר לו

מפני מה חתול אוכל העכבר יותר מכל השרצים אמר
לו בתחילה חתול ועכבר חברים היו פעם אחת הלך
העכבר והלשין לחתול להקדוש ברוך הוא אמר לו
רבונו של עול אני וחתול נשתתפנו ואין לנו מה לאכול
אמר לו אתה הלשנת את חברך כדי שתאכלנו עתה
הוא יאכל אותך ואתה תהיה לו מזונות אמר לו
רבונו של עולם ומה עשיתי אמר לו אי שרץ טמא
והלך למדת משמש וירח שהיו שוין בקומה ובתואר ועל
שהלשינה הלכנה לשמש חקרתני ממאורה והוספתני
לשמש כן גם אתה הלשנת על חברך שתאכלנו לפי
הוא יאכל אותך אמר לו רבונו של עולם אם כן
כאבר אני וזרעי אמר לו אני אשאיר לך פליט כמו
שעשיתי לירח מיד הלך העכבר ונשך החתול בראשו
וקפץ החתול והשליך העכבר בארץ וכשכו ומת
באותה שעה נפל אימת חתול בעכבר ולפיכך יאכלנו
אמר לו מפני מה ישתין החמור בהשתכ' חבירו ומריח
צואתו אחר לו כשברא הכ"ה כל בריה אמר חמור לקום
וכרד בריה יש לה ריח ואנו עמלי' לרורי דורים ואין
לנו ריח נתפלל לקוננו שיתן לנו ריח ואם לאו נכטל
לזרעינו התפללו ולא נענו אבל אמר להם כשיהיו מימיו
רגלים שלהם נהרות וטוחנים בהם ריחים וריח
צואתכם בריח בשמים אז אתן לכם שכרכם ולכך הם
מריחים ומשתיכים אמר לו ולמה יש שנאה בין כלב
לחתול ח"ל כשנברא החתול הלך ונשתתף עם הכלב
והיו שניהם צדיק ואוכלין באלהם יום אחד ושני ושלישי
ולא מצאו כלים לאכול אז אמר הכלב לחתול עד מתי
אנו יושבין רעבי' לך אתה אצל אדם הראשון ושכ עמו

בן סירה

בביתו ותאכל ותשב ואני אך אצל שקני ורמשי ונמצא
כלו ונאכל ונחי אחר חתול לכלב נשבע שנינו שלא כלך
לארון א' א' בטוב אחרת מיד נשבעו שניהם והלך חתול
לבית אדם הראשון ומצא עכברי ואכל ושבע והנשארי
ברחו מלפניו כשראה בן אדם אמר פיוא גדולה שלח
לי הקדו ברוך הוא מיד הושיבו בביתו והאכילהו לחם
והשקהו מים או מה עשה הכלב הלך אצל זאב אמר לו
אלך עמך הלילה ואין אמר לו הין הלכו במערה שניהן
וסכבו שמע הכלב קול צעדת רגלים של חיות מיד
הקיץ לזאב ואמר לו שמועת לקטין אני שומע אמר
לו צא אתה לגרשם עמדו עליו להרגו ברח והלך אצל
הקוף וגרשו והלך אצל הכבש קבלו ושכב עמו שמע
שמועת רגלים אחר הכלב לכבש שמועת לקטים אני
שומע אמר לו צא אתה וינא הכלב והיה בוכח אמרו
הזאבים בכש לשם הלכו ומנאוהו ואכלוהו וברח הכלב
ממלון למלון ולא מצא מנוח כלל מיד הלך לאר' הראשון
קבלו ושכב עמו במלון ובחני הלילה אמר הכלב לאדם
קול רגלים אני שומע מיד עמד אדם ונטל הרומח והלך
עם הכלב ורדפו לחיו עד שהבריחום מלפניהם וחזרו
שניהם ביחד אחר אדם לכלב בוא עמי לביתי ותדור
עמי ותאכל ממאכלי ותשתה ממשתיי והלך עמו
כששמע חתול קולו של כלב ינא לקראתו אמר לו מכני
מה באתה עמי אמר לו אדם הביאני התחילו לעשות
מריבה אחר אדם לתחול למה תריב עמו אני הבאתי
פראיתיו ערום כולו לב אח' לו אל תדאג היה גם אתה
עמי כמכהגך אמר לו אדוני גנב הוא יפה לדור עם
גנב אמר חתול לכלב למה הפרת שכועתך אמר לו
לדירתך

לדירתך לא אכוא לא אוכל מה שיש לך אני לא הויק
 לך כלום לא שמע ממנו או התחילו מריבין כשראה
 הכלב בן מיד ברח לביתו של שת וישב עמו והיה הכלב
 מבקש לעשו שלום עם החתול ולא רנה החתול ומאותו
 העת עד היום הזה הם במריבה וכמעשה אבות יעשו
 בנים בין חיות בין בהמות בין אדם ועליהם מושלים •
 רחילא כתר רחילא אולא • אמר לו מפני מה הכלב
 מכיר את קונו וחתול אינו מכיר אמר לו כל מי שיאכל
 ממה שאכל העבכ שוכח תלמודו • חתול שאוכל עכבר
 עצמו על אחת כמה וכמה שאינו מכיר קינו אמר לו
 מפני מה תפירה בפי העכבר אמר לו בימי המבול
 בכנסו בתיבה שקצים ורמשים זכר ונקבה כעס אחת
 ישב עכבר עם נקבתו אנל חתול • אמר חתול זוכר
 אני שאני אוכלו ואת זרעו מותר לי שאכלנו מיד הלך
 לאוכלו ברח העכבר והיה מבקש נקב להחבא ולא
 מצא מיד נעשה לו נקב ומצא נקב וכנסם שם בא חתול
 א הנקב ורנה להכנס אחריו ולא היה יכול לפי שהנקב
 קטון הבנים ידו להוציאו פתח כיו העכבר ומשך לחייו
 בצפורניו ונקרע מפיו למטה כחצי זרת כשהלך חתול
 יצא העכבר מן הנקב והלך לנח ואמר לו איש נדיק
 עשה עמי נדק ותפור לחיי שקרע לי חתול אויבי אמר
 לו לך הבא לי שער מונב החזיר והוליק לנח ותפר ועד
 עתה נראית התפירה • אמר לו מפני מה העורב הולך
 ברקידה אמר לו כפעם אחת ראה עורב ליונה הולך
 בטוב הליכה יפה ואת מכל העופות • ישר בעיניו
 הליכת יונה • אמר כלבו אלך גם אני כמותה והיה
 משכר עצמיו בהליכה והיו העופות משחקין בו כתבנים
 העירב

בן סירה

העירב ואמר לחזור להליכתו הראשונה בא לחזור ולא
 היה יכול אלא שכח הליכתו הראשונה והיה כמרקד
 ולא עלתה בידו לא הליכה ראשונה ולא אחרונה ועליו
 במשל המש' המבקש בידו יותר נמז' בידו מעט כך הוא
 לא נשאר בידו כלום. אמר לו ומפני מה העורב מזריע
 מפניו. אמר לו נחלקו בו חכמי ישראל יש אומרים מפני
 ששימש בתיבה נעשה משונה וכן הכלב נגזר שיהא
 בקשר בשמושו. ויש מי שאומר מפני שהוא רשע וגנב
 ומוזיד לפיכך נשתנה מכל הבריות בא חכם אח' ואמר
 לחכמים שנחלקו אני אקיים לדבריכם. אמר בתיבה
 בשרצ' נח לשלחו לראו' הקלו המים הבריות עצמו מלפני
 נח וכנס תח' כנף הנשר שלא ישלחו נח בקשו אחרת
 ומצאוהו תחת כנף הנשר אמ' לו נח רשע נא מן התיבה
 וראה אם נתמעטו המים מעל הארץ. אמר לו מכל
 העופות לא מצאת אף אחת לאמ' לו אין לי רשות לשל'
 אלא שנים שתחלת שמש ע' עורב יונה. אמר לו למה
 עירב ולא נשר ויונה. אמר לו מפני שיש עיר אחת
 ושמה עי ועתידין יושביה להרוג יאיר שאקר עורב
 והתיר יונה. אמר עורב לנח בעזות מצח לא תשלחני
 אף להרגני ולבא על אשתי ובעבו זה כל מה שהבנסת
 בתיבה שנים שנים ואני זוג מיד קללו נח ואמ' לו בדבר
 שאתה מוציא סרע עלי תלקה כי לעולם לא תבא
 על נקבתך אלא כפיך וענו כל החיות שבתביבה ואמר
 אמן. אמ' לו עורב למה קללתני דין יש לי עליך אמר
 לו מפני שאתה יונה ושוטה וחושד בשרים. אמר לו
 רשע עם אשתי שהיא בדמותי בצלמי ומתרת עלי לא
 אוקף לה ועכ' נקבתך שאינה בדמותי אדרבא גם
 תאמר

[illegible]

[illegible]

ואם לאו יהיה במקומו חמר לו ומעתה מה נעשה אחר
 להם מקומי ומלוגי על שפת הים אתם תרצו החזירוני
 למקום שלקחתם אותי ואקח את לבי ואבוא עמכם
 ואתן אותי ללויתן ויכבדני ולכם יכבדו ואם תולבינו
 כך בלא לבי יבעים עליה ויאכל אתכם ואני לא אפחד
 כי אומר לו אדוני לא ספרו לי מקודם וכאשר ספרו
 עליך אחרתי להם חזרו עמי ואקח את לבי ולא רצו -
 מיד אמרו הדגים בטוב הוא אומר או חזרו עד המקום
 שלקחתם משם לשפת הים וירד מעל הדג והיה מרקד
 ומשליך עצמו בחול ומשח אחריו לו במהרה קח את לבי
 וגלך - אמר להם שוטים לכו אם לא היה לבי עמי לא
 נכנסתי עמכם לים או יש לך בריה שמהלך ולכו אין
 עמו אחריו לו שחקת בנו אמר להם אי שוטים אני
 למלאך המות שחקתי כל שכן אתכם מיד חזרו בכזזה
 וספרו לו אמר להם באמת הוא ערום ואתם כתאים
 ועליכם נאמר כי משוכת כתאים תהרגם ואכלם -
 ומאותו העת כל מין מכל הבריות אפילו מאדם ואשתו
 בים חוץ מן השואל וחולדה שאינם בים אמר לו מפני
 מה מלא המות שולט בכל הבריות חוץ מדורו של מלחם
 העוף - אמר לו ולא דורו של מלחם העוף בלבד אין
 מלא המות שולט בם כי אם דורו של יונק ויש אומרים
 אנשים מבני אדם נכנסו בחיים בגן עדן אמר לו מה הם
 אמר לו חנוך וקרח בת אשר ובתיה בת פרעה
 וחירם מלך נור ואליעזר עבד אברה' ועבד מלך הכוש
 ועבדו של דבי ואודה ויעבץ ורכי יהושע בן נון וכל זרע
 מכדכ וזרע מלחם העוף אמר לו ספר לי למה נאלטו
 אלה מלא המות אל אני אקפ' לך חנוך לפי שהיה גרוע

בן סירה

בדורו שלא היה כמוהו והוא חי בגן עדן אליעזר עבד
 אברהם הוא בנו של חס בן נח וכשצא קללת אביו ממד
 עזמו לאברהם והיה זדיק והוא בגן עדן סרח בת אשר
 בעבור שאמרה ליעקב יוסף חי אמר לה יעקב זה הפה
 שבערני על יוסף שהוא חי לא יטעו טעם מות בתי בת
 פרע' לפי שגדלה משה רבינו מקטנותו שלא יאמרו ומה
 היה סברה בכך ועבד מלך הכושי שהחיל את ירמיהו
 מכור הטיט ועבדו של ר' יהודה ~~הנשיא~~ על שהיה זדיק
 עניו ושכל רוח ויעבד גם הוא בגן עדן לפי שהיה זדיק
 מכל דורו ורבי יהושע בן לוי שהיה גם הוא זדיק גמור
 ואהוב למלאך המות פעם אחת אמר למלאך המות
 הראני גן עדן אמר לו בשמחה הלך עמו בדרך אמר לו
 מפחד אני ממך שמה תהרגני בחרבך שלא ברצונך
 אם תאהבני ותרצ' שאכוא עמך תן לי סביבך בירי עד
 שאלך עמך ותראני גן עדן כטוב עד שאסתכל
 בחדריו מן השער אמר לו כטוב מיד הולך אותו מה
 עשה רבי יהושע עמד בפתח גן עדן התחיל לראות
 וקפץ פתאום ונכנס לגן עדן גם היה כבינו של מלאך
 המו' בידו והיה בידו שבעה שנים עד שאמר לו הקדוש
 ברוך הוא יהושע בן לוי דבר גדול עשית השב למלאך
 המות כבינו וכשקפץ מלפני המלאך המות ונכנס לגן
 עדן זעק המלאך המות זעקה גדולה ורעה להחריב
 העולם וסתקו האל ולאחר שבע שנים החזירה לו
 חירם מלך נור הכניסו הב' לגן עדן לפי שכנה בית
 המקדש והיה מתחילה ירא אלהים ונעשה חי בגן עדן
 אלף שנים ואח' כך נתגאה ואמר א אני שאמר בן אדם
 אמר עני' לפיכך נטר' מן עדן ונכנס בגיהנם דורו של
 עונד

בן סירא כז

יונדב בן רבכ מפני שכתב כל הדברים שבספר ירמיה
 והיה נדיק ומוכיח לישראל והוא חי בנן ערן וחרו מל
 מלחם העוף בשאכלה חוה מעץ הדעת ונתנה גם
 לבעלה ואכל עמה קנאה בשאר הבריות והאכילתם
 לכל ורחתה למלחם העוף ואמר לו אכול מזה מזה
 שאכלו חכיריך חיות לה לא די לכם שחטאתם לשם
 יתברך וגרמתם לאחרים שימותו אלא באתם אלי
 שתשיחוני להכר זווי הקדוש ברוך הוא ואוכל ואמות
 איני שימע לידואו הנביחה לחוה ולכל הבריות יצתה
 בת קיל לחלתר ואמר לחוה ולאדם אתם מזוויים
 ולא שירתם וחטאתם ובאתם למלחם העוף להחטוא
 גם הוא ולא קבל ובחד ממני חף על כי שלא נויתיו
 ושאר גזרתי לעולם לא יטעום טעם מות לא הוא ולא
 זרעו אמר לו ומפני מה הנשר מגיע קרוב לרקיע
 יותר מכל העופות אמר לו כשיצאומן התיבה היה
 הנשר עומד והיה לפניו צפור ורצה לאכלו אמרו כל
 החיות זה שרצה לאכול חברו חייב מיתה והכוה וגלחו
 כנפיה והשליכו לגוב אריות ושמה הקדוש ברוך הוא
 ולא המיתוה האריות ולאחר שנה נתגדלו כנפיה
 ופרחה ובגועה העופות ובקשו להרצה ומלט
 אותה העורב מידם בדמאן ובא עליה ונתעברה הימנו
 וילדה נשר ולכך נקרא נשר ועורב נקרא עורב מעירב
 את זרעו בכל נדדין מרוב זניתו והיו החיות מבקשים
 אותה ונעשה נק והשרה הקדוש ברוך הוא שכינתו
 עליה שלא לבטל ברייתו ונתן לה כח ופורה למעלה
 מכל העופות לביכך נקרא נשר לפי שהשרה הקדוש
 עליה לבך היא פורחת למעלה לרקיע שלא ישנוה

בן סירא

לויכיה ויהרננוס ויבטל דמות מכריותיו של הק"כ מן
העולם • אמר לו ברוך שחלק מחכמתו ליריאתו וגילה
סתומות ועמוקות :

תם ונטלם כפר בן סירא

מעשה אברהם אבינו עליו השלום ממה שאירע לו עם נמרוד

אברו סקודם שנברא אברהם היה נמרוד
כיפר באמונת האל ית' והיה מתגאה
בעצמו ואומר שהוא אלוה ואנשי זמנו הקדמונים היו
עובדים ומשתחוים לו • והיה זה המלך נמרוד תוכן
וחכם וראה בחכמת הכוכבים שילד אדם אחד בימיו
ויעמוד לנגדו להכחישו מאמונתו ולנצחו ויחרד חרדה
גדולה המלך • מפחדו מה עשה שלח אחרי השרים
והקננים והשחות שלו והגיד להם הדבר ואמר להם מה
תיעצוני לעשות בזה הילד שעתיד לבא • אמרו לו
העצה אשר אנחנו מקיימים על זה הוא שתבנה בית
בדול ותשים בו שומר כפתח שלו • ותכריו בכל מדינו
מלכותך שכל הנשים שהם מעובדות יבואו לשם ואחרי
בואם יבואו גם כן החיות ויהיו אצלם לשמור אותם עד
זמן לדתן וכבוא האשה ללדת יראו אם בן הוא ישחטו
אותו על בטנה ואם בת היא ומיה • ותתן מתח' לחמה
ותלבישנה בגדי מלכות ותקרא לפניה ככה יעשה
לאשה אשר תלד בת • ויהי בשמעו צאתם שמה שמחה
גדולה

גדולה עד מאד • והכריו ככל מדינות מלכותו שיבואו
כל האומנין לבנות בית גדול למלך גבהו ששים חמה
ורחבו שמיים חמה ואחר כלות לבנות הבית הכריו
שיבואו כל הנשים המעוכרות לבית ההוא להיות שם
עד שתלדנה שם והפקיד פקידים להביאם לשם •

גם הפקיד על הבית שומרים לשמו את הפתח לבלתי
ילכו • גם הפקיד עליהן נשים

מילדות להולידן וגור עליהן שהבן היולד ישחטו אותו
על חזה אמו • והבת שילבישו את חמה בגדי שם ממי

ורקמה • ויוציאוה משם ויעשו לה כבוד הדבה כי כן
צוה המלך ויוליכוה לביתה בכבוד • אמר המגיד

סנהרגו על הדבר ההוא יותר משבעים אלף זכרים •
וכראות מלאכי מעלה הריגת אלו הילדים אמרו לפני

הק"ה רבונו של עולם הלא ראית מה עשה זה הרשע
הכופר נמרו כן כנען אשר הרג כמה ילדים ושפך דמם

ארצה על לא חמק בכפיה • אמר להם מלאכי קדושים
ידעתי וראיתי כי לא אנוס ולא אינן ורואה אני ויודע

הנקתרות והנגלות אבל אתם תראו מה אעשה לרשע
הכופר הזה כי אשים ידי עליו ליקרו • אמר המגיד

סכומן ההוא הלכה אם אברהם אבינו עליו השלום
ולקח איש תרח שמו ותהר ממנו • והי כמשלש חדשים

ותגדל בטנה וכפיה מוריקית אמר לה תרח בעלה הן
לך אשתי כניך מוריקות וכטנך גדולה אמרה לו בכל

שנה ושנה אירע לי זה החולי שיאחרו לו קלונני • אמר
לח תרח הראוני בטנך שיראה לי שאת מעיברת ואם

לך הוא אין ראוי לעבור על מצות אלהינו נמרוד שם
ידו על בטנה עשה לה הק"ה כן והלך הילד למעלה

מעשה אברהם

תחת החזה ופשפש כידיו ולא מנא טוב דכר אומר לה
 זדקת כמה שאמרת ולא נראה הדבר ולא נודע עד
 שנשלמו חדשי הילד ומרוב כחדה ינאה מן העיר ותלך
 דרך המדבר קרוב לנהר אחד ומנאה שם מערה גדולה
 ונכנסה לשם ולמחר אחזזה חבלי יולדה ותלד בן
 ותרא את המערה כלה מאירה בשמש מאור פני הילד
 ושמחה בו שמחה גדולה והוא היה אברהם אבינו עליו
 השלום ופתחה פיה ואמרה אני טילדתיך בזמן הזה
 מהמלך נמרוד הרג בעבורך יותר משבעים אלף זכרים
 ואני אפח עליך מאד שאם ידע כך יהרגך ועל זה יותר
 טוב שתמות במערה הזאת ולא יראוך עיני שחוט על
 החזה שלי ולקחה מן הלבוש אשר עליה והלבישה אותו
 ועזבתו במערה ואמרה יהי אלהיך עמך לא ירכך
 ולא יעזובך והלכה לדרכה אחר המגיד שאברהם אבינו
 ע"ה בעודו במער' לר קטן ולא היה לו מינק' שתניקהו
 בכה ושמע הטי' בביתו כאשר הוא שם ושלח גבריא'ל
 להחיו' אותו ולת' לו חלב כי היה מוניא' לו חלב מאנבעו
 הימין והוא היה יונק ממנו עד שהיה אברהם אבינו ע"ה
 בן עשרה ימים והתחיל ללכת בארץ וינא מן המערה
 וילך על שפת הנהר וכשבא השמש וינאו הכבכים אחר
 אליו הם האלהים אחר כך כשעלה עמוד השחר לא
 ראה הכבכים אחר לא אעבוד את אליו כי אינם אלהים
 אחר כך ראה השמש אחר זה אליו ואנכוו וכשבא השמש
 אחר חין זה איה ראה הירח אחר זה אליו ואעבוד אותו
 כשהחטי' אחר חין זה איה יש להם מניע עודנו מדבר
 והנה בא המלאך גבריא'ל ואמר לו שלום עליך אברהם
 אחר לו עליך שלום אחר לו מי אתה אחר לו אני גבריא'

המלאך

מעשה אברהם

כט

המלאך שלח מן הק"ב בשעה ההיא הלך למעיין א'
 ממנחם שם ורחץ כניו ידיו ורגליו והתפלל לשם לאל ית'
 בכריעה והשתחויה אמר המגיד שאלם אברהם אבינו
 זכרה אותו ובכתה בכיה גדולה וינחה מן העיר לבקש
 את בנה במערה שעזבתהו שמה ולא מנחתהו והדבת'
 לבכות עוד עליו והית' אומרת אוי לי כי ילדתיך טרף
 לחיות השדה לרזכים או לאריות או לזאבים והית'
 הולכת על שפת הנהר ומנחה את בנה ולא ידעתהו
 כי גדל מאד בקומה אמרה לו שלום עליך והשיב לה
 ועליך שלום מה את הולכת באלו המדברות אמרה לו
 ינחתי מן העיר לבקש את בני ובכך מוי הביאו הנה
 אמרה לו הייתי הרה מתרח אישי ובזמן הליד' פחדתי
 על בני שהי' בבטני לא יהרגנו מלכנו נמרוד בן כנען
 כמו שהרג מקפר שבעים אלף ילדים ובאתי למערה
 אח' בזה הנהר ואחזוני זירי יולדה וילדתי בן ועזבתי
 אותו במערה והלכתי לביתי ועתה באתי לבקשו ולא
 מנחתנו אמר לה אברהם אבינו לו הדברים שאמרת
 שעזבת הילד כמה ימים יש לו אמרה לו כמו עשרים
 יום אמר לה וכי יש בעולם אשה שתעזב את בנה קטן
 במדבר לבדו ותבא לבקש אותו אחר עשרים יום אמר'
 היא אולי יחנן האל אמר לה אחי בנך אברהם שבאת
 לזה הנהר בעבורו אמרה לו בני גדל מאד כ"ב והלכת
 על רגליך ודברת בפיו וכל זה בעשרים יום אמר לה
 בן שיורע לך אחי שיש בעולם אל גדול ונורא חי וקיים
 כואה ואינו נראה והוא בשמים ומלוא כל הארץ כבודו
 אמרה לו בני וכי יש לך אל אחר מבלעדי נמרוד אמה
 לה בן אחי אלהי השמים ואלהי הארץ ואלהי נמרוד בן

כנען

בן סירא

במען ועל זה תלכי למרוד ותודיעי אותו בזה הדבר
הלכה לעיר ואמרה לאישה תרח איך מצאה בנה ותרח
היה שר וגדול בבית המלך כמרוד והלך לבירה מקום
אשר המלך שם והשתחו' למלך וכינו ארנה ובזמן ההוא
כל מי שישתחוה למלך לא היה מורים ראשו עד שיאמר
לו תרים ראשך אמר לו המלך הרם ראשך ותשא חפניך
אמר לו יחי אדוני המלך באתי לבשר אותך על מה
שראית בחכמת הככבים

ט
טוולד ילד במלכותך שיפקיד אמונתך והרגת בעבור
שבעים אלף זכרים אבשרך שהוא בני ואמו היתה הרה
ואכזי לא ידעתי בהריונה כי אמרה לי חולה הייתי
מחולי הקולונגי ובקשתי בטנה ולא מצאתי שום עובר
ויהי כאשר נשלמו חדשי הילד הלכה מן העיר לנהר
ומצאה שם מערה ותלד שם ועזבה אותו לחיות השדה
ואחר עשרים יום הלכה אליו ומצאתהו הולך על שפת
הנהר ומדבר כמו אדם גדול ואומר שיש אלהים בשמים
רואה ואינו נראה אחד ואין שני וכשמוע כמרוד אלה
הדברים חרד חרדה גדולה עד מאד ויאמר ליועצי
ושריו מה לעשות מזה הילד אמרו לו אתה מלכנו
ואלהינו כינר תפחד מילד קטן ויש בכל מלכותך
אלף אלפי אלפים שרים שרי אלפים ושרי מאות שרי
חמשים ושרי עשר ושוטרים אין חסר הקטין שבעים
ילך ויביאנו וישימונו בכי הקוהר אמר להם הראיתם
מימיכם ילד מעשרים יום הולך על רגליו מדבר בפיו
ובלשונו מבשר ואומר שיש אלהים בשמים אחד ואין שני
לו והוא רואה ואינו נראה אמר המגיד שכל הצרים
אשר היו שמה תמהו תימה גדול מהלכו הדברים וכין

כך וכיון כך בא השטן בדמות אדם לכוש מי שמור
 והלך והשתחווה לפני המלך נמרוד עד שאמר לו המלך
 תרים ראשך ושאל בא חפצך • אמר לו מה אתה רואה
 וכלכם תמהים מילד אחד קטן אינך ענה מה לעמו
 אמר לו המלך מה היא ענתך • אמר לו תפתח אוזרות
 כלי המלחמה ותתן לכל השרים והקנאים והפחות
 ולכל אנשי המלחמה ותשלחם אליו שיבא לעבוד אותך
 ויהיה תחת ירך • אמר המגיד פנוה המלך לכל
 השרים ולכל אנשי המלחמה שיבואו ויחקו כלי און
 מאזרות האון וילכו להביא אברהם אבינו • ובראות
 אברהם אבינו עלינה שלום שבאו אליו עם רב אחזקהו
 יעדה ופחד גדול מפניהם וינעק לאלהי השמים
 שיצילהו מידם כי הוא המציל עמי מחזק מחני ואתה
 תצילני מהם וישמע אלהים את זעקתו וירא את
 דמעותיו וישלח לו את המלאך גבריאל להצילו מידם •
 אמר לו המלאך מה לך אברהם ומה אתה בוכה אמר לו
 פחדתי מהאנשים האלו הבאי עלי להרגני • אמר לו
 לא תירא ולא תפחד כי האלהים עמך והוא יציל מבק
 כל אויבך • אמר המגיד שהקדוש ברוך הוא נזה
 לגבריאל שישים ענן וערפל בינו וביניהם ובראותם
 הענן והחש והערפל פחדו פחד ושכו אל נמרוד מלכם
 ואמרו לו נקעה ונלכה מזה המלכות • וכשמוע המלך
 כך נתן מעות לכל שריו ועבדיו וקבעו שם למדינת
 בבל והי אחרי נקעם ויאמר אלהים לגבריאל לך אמור
 לאברהם שילך אחרי האויב נמרוד למדינת בבל •
 אמר לו אברהם אין לי צידה לדרך ולא כים לדבוק עליו
 ולא אנשי חיל לעשות עמו מלחמה • אמר לו גבריאל
 המלאך

מעשה אברהם

המלאך אינך צריך לשום דבר מאלה לא לצידה לדרך
ולא קום לרבו עליו ולא אנשי חיל לעשות עמו מלחמה
ולא רכב גם פרשי כי אם על כתפי תרכב ואמי אשאך
ואגייע עד בבל ויקם אברהם וירכב על כתף גבריאל
בהרף עין באות שעה מנח ענמו בשערי מדינת בבל
ואמר לו המלאך הכנס למדינה ותקרא בקול גדול כי
הוא האלהים בשמים ממעל ועל כל הארץ מתחת אין
עוד אחר אחד ואין שני אין לו דמות הגוף ואינו גוף
והוא אלהי האלהים ואלהי נמרוד ואני אברהם עבדו
כאמך ביתו הלך אברהם אבינו עליו השלום ונכנס
לתוך המדינה והכריז בקול גדול לכל אנשי המדינה כי
הוא האלהים אחד ואין שני והוא אלהי השמים אלהי
האלהים ואלהי נמרוד העידו כלבם אנשים ונשים ועף
על זה שהוא אמת וגם תעידו שאני אברהם עבדו
ונאמן ביתו ויהי הוא הולך בסווקים וברחובות ומכריו
מנח אביו ואמו וגם מנח למלאך גבריאל ואמר לו המלאך
אברהם תאמר לאביך ולאמך שיאמינו גם הם ויעידו
בזה שאתה מכריו שני הוא האלהים אין עוד מלבדו
ויהי כשמוע אברה את דברי גבריאל ואמר לאביו ולאמו
אתם עובדים לאדם כמוכם ותשתחוּ שני לאלים דמות
נמרו הלא ידעת כי יש לו פה ולא ידבר עין ולא יראה
אף ולא ישמע ולא ילך ברגליו לא יש בו תועלת לא
לעצמו ולא לאחרים ויהי כשמוע תרח את דבריו
לקח אותם בדברים והביאם אל ביתו ויקבר לו כל
המאורע שביום אחד הלך מהלך ארבעים יום וכשמעו
זה הלך למלך נמרו ואמר לו תדע אדוננו המלך שהנער
בני אשר היית בורח מכינו הנה בא ומאלתני כמה זמן
יש לו

יש לו שהוא הולך בזה הדרך אמר לי אחם נקעתי משם
 והנני היום הגעתי הנה • ויהי בשמעו בכה ויחרד
 חרדה גדולה עד מאד ויאמר לפני כל הסדרים והסגנו
 והיועצים והחכמים להביא לו ענה על זה הילד מה
 לעשות עליו ויענו לו כה אחד יחי המלך נמרו לעולם
 יצוה המלך לברונו שיכריז בכל המדינה משתה ושמחה
 שבעת ימים • וכל איש ישמח בביתו וילבש וינא בכל
 מיני לבושים ומשכיות ותקונין ושיהיה כל המדינה
 צהלה ושמחה • וגם תעשה בחצר בית המלך החיצונה
 והפנימית ובכל מדינות משלתך ועונם יכלתך • ה
 הגדול יבא כל אדם ויעבוד אותך • ויאמר המלך
 להעשות כן ותנתן רת בבבל בשווקים וברחוב וילבשו
 כלם כל יופי ויתקנו אותם בכל לבושי שש ומשי ורקמ'
 וכל מיני משכיות כסף איש איש כאשר תשיג ידו ויעשו
 כן • ויהי אחרי כן כשכת המלך נמרוד על כסא מלכותו
 שלח אחרי אברהם אבינו עליו השלום ויבא אליו ואביו
 תרח עמו ויעבור אברהם לפני הפחות והסגנים עד
 שהגיע לכסא המלך אשר הוא יושב עליו • ויתפוס
 בכסא והניע אותו ויקרא אברהם אבינו בקול גדול
 כדברים האלה אי נמרוד הנגעל הכופר בעיקר וכופר
 צאל חי וקיים ופאברה עבדו נאמן ביתו תעיד ותאמר
 כמוני שני הוא האלהים אחד ואין שני ואינו גוף והוא
 חי ולא ימות לא ינום ולא יישן ותעיד על עצמך ותאמין
 פאני אברהם והוא ברא את כל העולם כרי שיאמנה
 בו • וישא את קולו כדברים אלו והנה הנלמים אשר היו
 סס עומדים נפלו על פניהם • וכראות המלך והסדרים
 בחפלתן גם נעקת אברהם נפלו כלם על פניה ארצה

בן סירא

פס מלכם ממרוד וימך לבו ונשאר כמו שתי שעות וכמע
 ארצה וימך לבו בקרבו גם כרחק נשמתו ממנו • ואחר
 שתי שעות שכ רוחו ונשמתו אל גופו וייקץ משנתו
 ויאמר המלך הקולך זה אברהם או קול אלהיך ויאמר
 לו קול זה קול כריא קטנה מכל בריות שברא הק"ה
 בשעה ההיא אמר המלך ממרוד באמת אלהיך אברהם
 אלוה גדול וחזק מלך מלכי המלכים ואמר לתרח אביו
 מיטא את בנו ויסקר מעליך וילך לעירו וילכו שניהם
 יחדיו • ויהי אחרי כן ויגדל אברהם עד שהיה כן
 עשרי' שנה ותרח אביו חלה ויאמר לו בני הרן ואברה
 בחייכם בני תמכרו לי אלו הכ' נלמים שאין לי מעות
 להוצאותי • הלך הרן ומכר הנלמים והביא מעות
 להוצאות אביו • וילך אברהם ויקח שני נלמים אחרים
 למכרם וגם חבל על גרונו וכניהם ארצה והוא היה
 פוחד אותם וצעק ואומר מי הוא זה שיקנה נלם שאין
 בו תועלת לא לעצמו ולא למי שיקנהו לעבדו וגם יש לו
 כח ולא ידבר עין ולא יראה רגלים ולא ילך און ואינו
 מומע וכשמוע אנשי המדינה דברי אברהם אבינו עליו
 השלו תמהו עד מאד והוא הולך ובא ופגע וקנה אחת
 ותאמר לו בחיך אברהם תבחר לי נלם אחד טוב עד
 מאד וגדול לעבדו ולאהבו אמר לה אברהם וקנה וקנה
 איני יודע בהם תועלת לא בגדול ולא בקטון לא
 לעצמם ולא לאחרים • אמר לה והנלם הגדול אשר
 לקחת מאחי הרן לעבדו היכן הלך אמרה לו בא
 גנבים כלילה הוא וגנבו אותו בעודי בבית המרחץ
 אמר לה אם כן כינר תעבודי לנלם שאף כי לעצמו
 לא הניל מן הגנבים כל שכן יניל לאחריו מרעתם ולך

מעשה אברהם

לג

את בנו לראות גדולתו ועושר כבוד מלכותו ורוח שריו
ועבדיו • ויאמר תרח לבנו בני אברה' בא עמנו למועד
המלך נמרוד שהינו אמר אברהם איני יכול לבאת לשם
אמר לו תרח אם כן תשב עם הנלמים עד בואנו משם
ויעש כן וילך תרח וישב אברהם עם הנלמים עם נלמי
המלך היו שם וירא אברהם אשר הלך המלך אל בית
הועד אשר לו ויקח כידו גרזן ובראותו נלמי המלך
יושבים אמר יי' הוא האלהים יי' הוא האלהים וישליכם
מעל כקאס ארצה ויך בהם מכה גדולה בגדול החץ
ובקטן כלה לזה כתת רגלו ולזה כרת ראשו ולזה שכר
את עיניו ולזה שיכר את רגליו וכלם נשברים וינאל
אברה' וישלמו ימי המשתה ויבא המלך אל ביתו וקודם
זה כששבר אותם שם הגרון כיד גדול הנלמים ובראות
המלך את נלמי שכורים אמר מי היה בכאן ומי הוא
אשר מלאנו לבו לעשות כן ויענו כל העם יחדיו כוכים
ויאמרו אדוננו המלך תדע לך שאברה' היה יושב אצלם
וסמענו שהיה משכר להם וינו המלך להבי' את אברהם
לפניו ויביאו אותו ויאמר לו המלך נמרוד • ושריו למה
'שכרת את אלהיך • ויאמר אני לא שברתי אותם לא
שכר אותם בי אם הגדול שבהם • הלוא תראה היות
הגרון כידו ואם לא תאמין כי תשאל ממני והוא יגיד
לך ובסמנו דברנו חהה לו עד מות וינאל להוליכו לבית
הקוהר • וינו על שר בית הקוהר לכלתי תת לי פת
לאכול ולא חיס לשתות • אמר המגיד שאברהם אבינו
ע"ה בעודו בבית הקוהר נתן עיניו לשמים ואמר •
אלהי אתה יודע כל הנקתרות ואתה ידעת כי לא
הנעתני עד הנה כי אם על עבודתך ואקריב שמע את

תפלתו

ח

מעשה אברהם

תפלתו ושלח לו המלאך גבריש להושיעו מיד זה הכלב
 ואמר לו שלום עליך אברהם אל תירא ואל תחת כיני
 אלהיך עמוך • בפעה ההיא נראה לו מעין מים חיים
 ושתה מהם והביא לו כל מיני מאכל לאכול ויטב עמו
 עס כדו ללנותו שנה תמומה • ויהי אחרי השנה ההיא
 באושרי המלך ויועצו לאכול עם המלך ולשתות •
 ואמרו למלך לכפות לו גדר גדול ולהכריז בכל מדינתו
 שכל מי שהוא חפץ לעבוד בעבודת המלך שיביא אל
 הבית הזה עניי הרבה עד שיולא כל המקום עניי
 פה לפה ואחר כך יבעירו העניי כאשר עד שתעלה
 השלהבת לשמים ותשליך בתוכה אברהם ובוה יאמינו
 בך לעול ולאל תפקד אמונתך • וישמח המלך על העצה
 הזאת היעוזה שמחה גדולה וינו לכל העם לאמר כל
 איש ואשה נער וזקן אשר בכל מדינת המלך במרוד יביאו
 עניי לבית הזה הגדול אשר בנה עד מלאת אותו ויעשו
 בן כל העם וימיהו להביא את העניי לבית ההוא כי
 נתן להם זמן מ' יום • וככל זאת אברהם עומד בבית
 הסוהר וינו המלך לעשות כבשן גדול בתוך הבית אשר
 בנה וידליק את העני בתוכו והנה עליה אש והשלהב
 עד לשמים • עד שכל העם פחדו מהוב האש ובין • כך
 ובין כך שלח אל מר בית הסוהר ואמר לו • תבוא ליאת
 איבי אברהם ואשליכהו בתוך זה הכבשן של אש ויבא
 מר בית הסוהר לפני המלך להשתחוות לפניו ויאמר
 לו איך תשאל ממני • אדם טוב לו עבדו ומה תחמיה
 שעמד בבית הסוהר ולא הביא לו סוס • אדם לא להס
 ולא מים ולא סוס מאכל בעולם אמר לו וחס כל זה תלך
 בג' הסוהר ותצק איו אש ושיבך תביאנה לך ואמלצמו

מעשה אברהם לר

בראש • ואם את יותר טוב ותקדמו אותו ולא יזכר שמו
 עוד הלך שר בית הקוהר לפתח הכור ויקרא בקול
 גדול וחוק אברהם אתה חי או מת ויען אותו אנכי חי
 אמר לו מי נתן לך אכילה ושתייה עד הנה אמר לו
 האכילתי והשקני מי שהא יכול על כל הוא לאי האלה
 ואדוני האדוני עושה כפלאו לבדו וגם הוא לאי במרור
 ואלהי תרח ואלהי כל העולם והוא זון ומפרנס לכל
 דואה ואינו בראה והוא בשמים ממעל וכמנצח בכל מקום
 ומשגיח בכל הפרטים ויהי כשמוע שר בית הקוהר את
 דבריו ויאמן גם הוא באלהי אברהם ויאמר אלהיך
 אברהם הוא האלהים ואני אעיד על זה וגם אתה עבדו
 וצביאנו בראש ומרוד הוא משקר • ויהי באמרו כך ויגידו
 למלך לאמר הנה שר בית הקוהר מעיד על לאי אברהם
 שהוא אמ' ואברהם עבדו אחת • ויתמ' המלך מאד וישלח
 אחריו ויאמר לו מה לך שר בית הקוהר איך כפרת בי
 ואמרת שאלהי אברהם אחת וגם אברהם עבדו אחת
 אמר לו שכן הוא האמת ואתה המלך במרור כמבר
 באמת • וכראות המלך דברי שר בית הקוהר נתעצב
 אל לבו מאד • וכתמלא חמה ויצו לפגוע באיש הזה
 להמיתו ויצעק שר בית הקוהר בפגוע • ויאמר יי' הוא
 האלהים הוא אלהי כל העולם ואלהי במרור הביכר •
 אמר המגיד שהקים לא היה חותך בנזארו ויותר שאלה
 מכה בסיף היה משבר הקיף תמה המלך • ויגלה דמיא
 את אברהם ולהפליכו בתוך כבשן האש הלך אחד מן
 המדיים והביאו לפניו ואמר לו המלך תשליכוהו לתוך
 האש הגדול הזאת ויקם להשליכו ותנח אש זן הפכסן
 ותסחוף אותו • ויקם שר אחר מלפניו ומרוד להשליכו

מעשה אברהם

באש וגם כן נשרף • וכל מי שהיה לוקח אותו להשליכו
 באש האש היתה שורפת אותו • עד שמתו רבים אינן
 חקר ואין מהפר • ויבא השטן בדמות איש וישתחב
 לפני המלך ויאמר לו המלך • מה לך תשאל מה תרצה
 אמר לו איעצך ענה להשליך אברהם לתוך כבשן האש
 תעשה תחבול והבא לי עצים הרבה ומקמרות וחבלים
 ואני אעשה לך טראכוקו • שמתוך תנועתו תשליכהו
 בתוך כבשן האש מרחוק • ולא יטרף האש לאיש יהיה
 וישמח המלך מאד על העצה הזאת • ויצו לעשות כן
 ויעשו הטראכוקו • ואחרי אשר השלימו לעשותו נסו
 אותו בכפי המלך שלשה פעמים • עד שמרחק השליכו
 בו אבנים לתוך האש והוא הנקרא טראכוקו • ויקחו
 את אברה • ויקשרו ורועו ידיו ורגליו בקשר חזק וישלמו
 אותו בתוך הטראכוקו להשליכו • וכראות אברהם
 אבינו עליו השלום איך קשרו אותו נשא עיניו לשמים
 ואמר יי' אלהי אתה רואה את אשר הוא עושה בי הרשע
 הזה • גם מלאכי מעלה אמרו לפני הק"ה רבוננו של
 עול' מלוא כל הארץ כבודך הלא ראית מה עשה המלך
 במרוד בעבדך ונביאך אברהם • אמר הק"ה איך לא
 אדע ואנכי יודע כל הנסתרות • אבל אראה אני לכם
 נקמה במרוד הכופר ואניל את אברהם עבדי • אחרי
 המגיד שהשטן בא אל אברהם בדמות אדם ואמר לו
 אברהם • אם תרצה להניל מאש במרוד השתחזה אלני
 והאמין בו • ויהי כשמוע אברהם את דברי השטן
 ויאמר לו יגער יי' בך השטן פחות נבזה ארור כופר ונאל
 מלפניו • ותבא אס אברהם לנשק לבנה קודם שישליכו
 אותו תוך כבשן האש ותאמר לו בני השתחזה לנמא

מעשה אברהם לה

אתכם תחת אמונות ונתכלל מכבשן האש • אחר לך
אמי תלכי מעלי ורחק אותה מעליו ויאמר לה אמי
אש נמרוד תכבה אותה הימים • אבל אש
אלהי לעד לעולם חינו מכובה וצנס לא יוכלו לכבותו •
וכשמעה דבריו דברי נדיקים אמרה לו האלהים אשר
אתה עובד הוא יגילך מאש נמרוד • ויהי אחרי כן
ויקחו את אברה וישימו אותו בכף הטראכוקו להשליך
אותו בתוך הכבשן מלאכי שמים בקשו רחמים מהקב"ה
לרדת להצילו מאש נמרוד ויבא אליו גבריאל ויאמר
לו מה אברהם הגילך מזה האש אמר לו האלהים אשר
אני בוטח בו אלהי שמים וארץ הוא יגילני • וכראות
הק"ה כוונתו הטובה פנה אליו ברחמים ויאמר לאש
ההי קרה ושלוח על עבדי אברהם • אמר המגיד
שהאש נכבית בלא מים והעצים הציצו ציץ וכל' הוציאו
פירות כל עץ יתן פריו ושכ הכבשן כמו גנת • בתן
המלך • והמלאכים יושבים עם אברהם בתוכו • ויפן
המלך וירא את הגן ואת המלאכים יושבים עם אברהם
בתוך הגן ויאמר לאברהם כשוק גדול אתה יודע לעשו
שהאש אינה שולטת כך ולא עוד שאתה מראה לעם
שאתה בתוך גנת ביתן ויענו כל שרי נמרוד יחדיו למלך
לא ארוננו אין זה כשוק כי אש יכולת שזה הגדול אלהי
אברהם ואין אלוה אחר מלברו • ואנחנו מעידים על
זה וגם שאברהם עבדו באמת • ויאמינו בשעה ההיא
כל שרי נמרוד • וכל עמו בני אלהי אברהם ויאמרו יי'
הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד

מעשה שאירע לרבי יהושע בן לוי ז"ל

מעשיות

אמר חכמים זל שרבי יהושע בן לוי היה צדיק
 גמור וכיון שהגיע זמנו ליפטר מן העולם
 אמר הק"ה למלאך המות לך ועשה לרבי יהושע כל
 שיבקש ממך הלך אליו ואמר לו יהושע בן לוי הגיע
 זמני ליפטר מן העולם אבל כל דבר שאתה מבקש
 ממני אבי עושה לך כששמע ר"ב כל כך אמר לו אני מבקש
 ממך שתראני מקומי בן ערן אמר לו מלאך המות לך
 עמי ואראנו לך אמר לרבי יהושע תן לי החרב שלך
 שלא תבהלני בו מיד נתן לו את החרב והלכו שניהם
 עד שכלאו אלל חומות גן עדן מיד קפץ רבי יהושע מן
 החומה ונפל לתוך גן עדן ואחז מלאך המות בכנף
 טליתו ואמר לו זה מבאן וכשבע רבי יהושע שלא ינא
 ולא היה רשות למלאך המות להכנס כתוכו אמר
 מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך ראה מה עשה יהושע
 בן לוי בזרוע נטל חלקו בן ערן אמר להם הקדוש ברוך
 הוא לבו ובדקו ממנו אם נשבע שכוונתו זאת והיה
 מכר שבועתו אף זה יפיר ואם לאו לא יפיר זאת ינא
 ובדקו שמימנו לא עבר שבועה אמר להם הקדוש ברוך
 הוא אם בן לא ינא משם כיון שראה מלאך המות שלא
 היה לו יכולת להוציאו מגן עדן אל תן לי החרב שלך
 ולא רצה לתת לו עד שינתה כת קול ואמרה לו תן לי
 החרב שלך שהוא צריך לבריות אמר לו רבי יהושע
 השכעה לי שלא תראהו לשום אדם בשעה שאתה נוטל
 בשמתי שקוד זה בכל מקום שהיה מוצא שום אדם היה
 שוקט אותו בכני הכל אפילו שכב בחיקו אמו באותה
 שעה נשבע לו ונתן לו החרב והלך אליהו זל עם רבי
 יהושע בן לוי והלך ומצא לרבי שמעון בן מנחם שהיה

אמר על שלם עשרה תבטקי כינא ח"ל לו אתה יהושע
 בן לוי אמר לו הג' אמר לו נראתה הקסת מומין אמר לו
 הג' ח"ל חס בן חין אתה בן לוי ולש היה הדבר בן כי
 לא נראתה הקסת בימיו ולמה אמר נראת' שלא רצת'
 להחזיק טובה לעצמו ולמה שלו על הקסת לכי שהיה
 ברית בין הקדו' ברוך הוא ובין הארץ וכל זמן שנראתה
 בקדוש ברוך הוא מרחם על הארץ ועל הכריות וכל
 זמן מים גדיק גמור ברור חין העולם נריך לקסת
 שבטביל גדיק אחד העולם עומד שנאמר ונדיק יקוד
 עולם הלך מלאך המות ומנא לרבן גמליאל ואמר לו כך
 וכך עשה רבי יהושע בן לוי אמר לו רבן גמליאל יפה
 עשה לך אלא ביה ואשלח אלינו ואמור לו בקשה חנה
 מבקש ממנו שיחכז בן עדן ושיכלח הכל ושיכלח כתב
 אלי ואראה חס ים מאומות העולם כגן עדן או חס ים
 מישראל בנהיכס הלך מלאך המות לגן עדן לר' יהושע
 ויגר לו את כל דברי רבן גמליאל ואמר רבי יהושע בן
 לעשה לך הלך רבי יהושע וחפשי בן עדן בלומא ח'
 שבעה בתי בגן עדן וככל בית טנים עשר רכוש מוליך
 באורך וכרוחב עשרה מילין

הבית הראשון כנגד הסתח הראשון בגן עדן
 ושוכניו שם גרו שבישראל שנתגירו
 מאליהן והקירות שלהם כהנים בוכבשת וקורותיה
 ארוים וכשבאתי למדוד אותה עמדו כל הגוים
 לדמי אתי ענה עובדיהו הנדיק שהוא מאמץ אצילות
 ואמר להם ומנין זכותם שכל זה עמכם מיד הניחוני
 למדוד אותה
 קצת שנית כנגד דכתיב קטרת כנן עדן
 והם

מעשיות

והוא בנוי מכסף וקורותיה ארוים ויושבים בו בעלי
תשובה ומנשה בן חזקיהו ממונה עליהם •

בבית השלישית כנגד הפתח השלישית כגן עדן
והוא בנוי מכסף וזהב ויושבים
בו אנדרים יצחק ויעקב וכל ישראל היונאים ממזרים
ומתי המדבר ומשה ואהרן ממונה עליהם ושם כלי זהב
וכלי כסף וכל טוב ונעיונות שבשמים וכארץ ושם כל
בני דוד חוץ מאבשלום • ושם דוד ושלמה וכלאב בן
דוד שם הוא ושם כל מלכי יהודה חוץ ממנשה שהיה
ממונה על בעלי תשובה וראיתי חופות כמטות וכסאו
ונרות של זהב ושל אבנים יקרות ומרגליות ואמרת
למי אלו מוומנים ענה המלך דוד ואמר לי לבנים
השוככים בעולם שבאת ממנו ואמרת לי יש שמה
מאומות העולם שאפילו בבני עשו יש אנשים טובים
אמר לי לא שכל טובה שהם עושים הקדוש ברוך הוא
משלם שכרן בחיהן באלות העול ולבסוף יורשים גהנם
אכל רשע שבישראל לוקח עונותיו בחייו בעולמו וזוכה
לעולם הבא שנאמר ומשלם לשונאיו אל פניו •

בבית הרביעית כנגד הפתח הרביעי כגן עדן
והוא בנוי יפה מאד בבית אדם
הראשון וקורותיו מעצי זית כשכיל שהיו ימיה מרורים
כוזת •

בבית החמישי כנגד הפתח החמישי כגן עדן
והוא בנוי מכסף וזהב ומפז
ומכתם ומזוכית ומבדולח ונהר גיחון מושך אל תוכו
וקורותיו זהב וכסף ודפוס מעלה מכל ריח הלבוש
והפרט

והפרש הזנות זהב וכסף וכסמים ותכלת וארגמן
מחברת חיה ותולעת שני וסס מסור מאגרת המלך
ושוכבים בו משיח בן דוד וליהו זל ואכריון מעני הלכנו
בתוך האכריון משיח בן דוד שוכן בו סס שהוא חבבת
בנות ירושלם ואליהו זל כוטר ראש של משיח ומניחהו
בחסון ואומר לו החרש ביהקץ קרוב הוא ואבות
העולם והשכטים ומה ואהרן ולדוד ושלמה וכל מלך
ומלך מישראל ומבית דוד באים אליו כל שני וחמישי
ושבת ובכל יום טוב ובוכים עמו ומחזיקים אותו
ואומרים לו החרש והשען בונדך כי הקץ קרוב הוא
ואף קרח ועדתו ודתן ואבירם ואכשלוס באים אליו כל
יום רביעי וסאלין אותו עד מתי קץ הפלאו עד מתי
תשוב תחיינו ומתהומו הארץ תשוב תעלנו והוא אומר
לכו אנל חבותיכם בששומעין כך אינס שולין את האבות
וכשנכנסתי לפני משיח בן דוד שאל אותי ואמר לי מה
ישראל עושים בעולם שבאת משם ואמרתי לו אחכים
אותך בכל יום תמיד חיד הרים קולו בכייה הכי השישי
יושבים בו מתי מזה הבית השביעי יושבים בו מתי
חלואם מקורין בשביל עונותיה של ישראל כל זה ראיתי
בנן ערן

ואמר רבי יהושע כקשתי לראות גיהנם ולמדוד
אותו באותה שעה המיתו את רבי ישמעל
פהן גדול ועמרה הרוני מלכות ובאה השמועה ולל
יכולתי ללכת עם אותו מלאך המות לגיהנם בשהיה
יום אחד עמדי וקבלתי עם קנור מלאך והלך עמי
באור עד שבאתי לשערי גיהנם והנס פתוח והרשעים
סביו סס ראו את האור ושמו ואמר זה לזה זה האור
פיניאנו

מעשיות

שיוציאנו מכאן וראיתי בתים בגיהנם וארכן עשרה
 מילין על עשרה מילין והם כתוחות גבים ואריות מל
 אש עומדים ואוכלים את הרשעים ואחר שאוכלין
 אותם ומשברין אותם עומדים כמראה אש על דגליהם
 ואוכלין באש ונשרפו באותו בית עשרה משבתו מאומות
 העולם ואכשלוס בן דוד ממונה עליהם ואומר גו
 לבני אש אנו חטאנו שלא רצינו לקבל את התורה זאת
 מה חטאתם משיבים להם אף אנו כמוכם ואומרים
 לאכשלוס אתה שאבותיך קבלו את התורה למה לא
 קיימת אותה אומר להם בשביל שלא שמעתי למצות
 אבי ומלאכי עומדים עליו מכאן ומכאן במקלות שלהן
 עובלין את הרשעים והם נשרפים כלם ואחר כך
 תופסין לאכשלוס ורוצין להכותו ולשרפו באש וכת קול
 אומרת להם אל תכו אותו ואל תשרפוהו שהוא מורע
 ערטל ובן דוד עבדי ומניחים אותו על כסאו ומשיבים
 אותו בכבוד במלך ואין מורידין אותו מעל כסאו
 לאחר כך מוציאים את הרשעים מן האש כאלו לא
 נשרפו ולא נגע בהם אש ומפילין אותם בכרשטונה
 וגשרפין באש בגיהנם ועושין להם כך טבע בעמים
 ארבעה ביום ושלשה כלילה ואכשלוס ניצל מכל אלה
 בשביל זכות דוד אמר רבי יהושע כשראיתי כל אלה
 חזרתי לגן עדן וכתבתי דברים ושלחתי אותם לרכן
 גמליאל ולקנני ישראל והודעתני להם כל מה שראית
 בגן עדן ובגיהנם השם יצילנו מדינה של גיהנם
 אמרו רבותינו ז"ל מהיו מני תלמידי חכמים חסידים
 חכמים כל ימיהם כתפלה ותלמוד תורה
 ופאבילה וכשתיה לא היו נפחדים זה מזה עד שנבשרה

לאחר מזה לבית עולמו ולא נכנסו בני אדם למקדש על
 ולקברו בראוי לו והיתה בכת הדבר שמת באותה היום
 בנו של שר העיר וקברו החנווי' ובטלו הסוקי' ונתעבקו
 כלם כקבור' אותן רשע מפני כבוד אביו ונשארה מות
 החקיד יחידית ולא נכנס לשם איש' וכשראה כך
 חבירו בכד עליו הדבר ומרה לו עד מות ונשחת שכלו
 ודעתו נכסל ובעת תו רוח רעה ויחמר אין זכר לאדם
 על מעשיו ונשארו כבוד ודוא' עד שאמרו לו בחלום אל
 תרשע בדרך יונתך ואל תתמה על מדותיו' בני כנזק
 ובאשר הם ודע שהתלאך' חכירך עשה חטא קטן
 ושלם לו חגו' לו יזכרו במוותו בעול הזה כדי שיהא זכאי
 ויקי בעולם הבא בלי חטא ואשם וכן שר העיר שראית
 עשה מזה אחת קטנה בחייו' ושלם לו תגמלו וסכרו
 בעולם הזה כל הקמץ שהחית להאכילו' שילך ערום
 ועריה מן החנות וירש גיהנם עד כסף כל הדורות ויעץ
 החקיד ויחמר לאדוניו' הוא החטא שחטא חבירו ומה
 הוא המזה שפשה בן השם ואמר לו חמוס חכירך חס
 ואלו שלם חטא חטא גדול אלא קטן שהקדים והגיש
 תפילין של ראש בראשונה אחר כך הניח על זרועותיו
 היה חטאו וכן השם לא יגשה כל ימיו מזה חזק מחמת
 ולא יזכר לו שפשתה' אלא כדמכס לו ולא רצה הק"ה
 לקבצו ממנו ויהי השם ויעזב בן השם בעודה גדול לפניו
 קמץ והפיתתים ולא יכלו הסנים' לבח לקצוד חנלו
 ויחיד חסר שלם בעדו' השנים חנלי יכאלו' לזעניו
 קעצות ויחבלו בעדתי' ולא חכיד אותה ויקראו
 לזעניו ויכבדו ויחבלו בעודה' על כן נעשה לו כל
 חטא שהחית ויהי אחריו כן ויטן החקיד וירא בחלום

את החקיד סברו שנפטר הולך יצאות ופרדסים על
 בהרצין עני הגן ובין וורדים נרדים וירא לנר אחר
 בן השר בהפך זה ותוארו משונה והוא הולך כמו צמח
 ובקטמים ואינו מונח ויקץ החקיד וישמח לבו ויגל כבודו
 וקדה מעליו רוח הרע' ונס יגון ואכחה וכן אמר המאור
 הגדול משה רבנו ע"ה הצוד תמים פעולו ופירשו חכמים
 זל הפקוק הזה כזה הענין מא' אל אמצה כשם שהק"ה
 לא נקפח לנדיק אפילו שבר מצוה קלה שהוא עושה
 בעולם הזה לזכותו חיי העולם הבא כן ישלם לרשע על
 הטובה שהוא עושה בעולם הזה ואפילו מצוה אחת
 קלה כדי לחייבו גיהנם שילך ערו' מכל טובה להאבירו
 לעולם הבא לפיכך נאמר אל אמצה וכן ואין עול כמו
 שאינו משלם לרשע בעולם הזה ואפילו על חטא קל
 שיעשה אלא יעזוב אתו וישמור הכל לו
 לעולם הבא כן ישלם לנדיק בעולם הזה
 חטאתו אשר חטא ושגגתו אשר שגג אפילו קלה שבהם
 כדי שלא ישאר עליו שום דבר חטא ושילך זך ונקי
 מדופי העונות ומטהר מזהם החטאות לחיות בנועם
 יי' ולירש חיי העולם הבא שהם חיים טובים ארוכים
 לעד ושבר הרבה עד עולמי עולמים וכבר הקשה
 פסוק זה מלך אחד מאומות העולם לרבי יהושע בן
 חנניה ואמר הלא כתוב בתורתך כי כל דרכיו משפט
 והיאך הם דרכיו משפט ודרכיו נדקים והננו רואים
 לעיננו שהוא מויק למי שאין לו חטא ואשם כמו קצת
 בני אדם שהם נולדים במומים כמו עור או פקח או
 חרש או אלם ואין להם עון הלא זה עולה ויאמר רבי
 יהושע לו אמנם הטובים בהם היוקם להרבות סברם
 לעולם

לַעֲהֹה וְהַכּוֹפְרִים בָּהֶם לִרְעוּתוֹ רוּעַ פְּעוּלָתָם זְכָרָה
 בְּדֶרֶךְ הָרָעָה וְלֹא בַמַּזְכָּה וּבַכְפָּרָנוֹת כְּלִי אֲמוּנָה וְעַל כֵּן
 יוֹקֵם טַרְס הַכּוֹרֵאִים וְאֵם רִנּוֹן אֲנִי אֲכַחֵן לָךְ וְהַדָּבָר
 שְׁאֵנִי אֲמַר תָּן לִי אֶלֶף זְהוּבִים וְשִׁלַּח עִמָּךְ אֶת־
 בְּחֻמֵּי שֶׁתִּשְׁלַח בָּהֶם וְיִתֵּן לְךָ הַמֶּלֶךְ מִן־טַמְסָלָה דְּיִשָּׁע
 לִלְכַּת עִמּוֹ שְׁנֵי אֲנָשִׁים וְהַדִּינְרִין בִּידוֹ עַד־טַמְסָעוֹ אֲרִיס
 אֶחָד כִּימָא מְבִטָן אֲמוּנִימָא לִי רַבִּי יְהוֹשֻעַ דְּצִי פְּנֻס
 הַמֶּלֶךְ לְהַדְרִיבֵנִי וְהַנְבִּי נֹתֵן לָךְ אֶלֶף דִּינְרִין אֲלֵי הַגְּמָנָא
 בִּידוֹ יִהְיוּ אֲנִיךְ כִּכְקִדּוֹן וְאֵם אֲנִיךְ מִיָּדִי הַמֶּלֶךְ תַּחֲוִירָם
 לִידִי וְאֵם חָבֵה וְשִׁלּוֹם אֲמַת יִהְיוּ לָךְ כְּמַתָּה וְיִשְׁלַח יָקָר
 הַקּוֹמָא וְיִקָּח הַדִּינְרִין מִיָּד רַבִּי יְהוֹשֻעַ וְאֲנָשִׁים רַחֲמִים
 אֵלָכֶּן לְדַרְכָּם וְיָקִי לְתַקְוַת הַיָּמִים וְיִבְרַח רַבִּי יְהוֹשֻעַ אֶל־
 תַּחֲמִים הַשּׁוֹמָא וְיֵאמֹר לִי בַחֲמֶדֶךְ תָּן לִי הַשְׁמֹךְ מִכְּקִדְמָה
 אֲנִיךְ בִּי הַקָּבִה הַגְּלָמִי מִיָּד הַמֶּלֶךְ וְאֲנִי אֲתֵּן לְךָ שְׁכָרְךָ
 בְּטַבִּיל טְרַחֵךְ וְיַעֲמִידוּ הַקּוֹמָא לֹא הֵי דְכָרִים מְעוֹלָם וְלֹא
 הַבְּקִדָּת אֲנִיךְ כְּלוֹם וְאֲנִיךְ רַחֲמִי לְכַקְדּוֹן מִלְּמַדָּא דְּאֵם
 יְהוֹשֻעַ אֵם בֶּן לָךְ עִמִּי לְבָנִי הַמֶּלֶךְ וְיֵאמֹר יִשְׁכַּחֲמִי עֲבִידֶךָ
 וְיִלְכוּ סְנִיחִים לְכִנִּי הַמֶּלֶךְ וְיִטְעֹן רַבִּי יְהוֹשֻעַ מַעֲבָדָה
 וְיֵאמֹר לִי הַמֶּלֶךְ הַכִּיָּא רַחֲמִי לְדַרְכֶּךָ וְיִבְרַח שְׁנֵי הַחֲבָשִׁים
 הַנֶּאֱמָרִים וְיַעֲבִידוּ עַל הָאִיִם הַקּוֹמָא שְׁכָרְךָ אֶלֶף דִּינָרָן
 מִיָּד רַבִּי יְהוֹשֻעַ יַעֲנֵן הַקּוֹמָא וְיֵאמֹר אֲדוּבִי הַמֶּלֶךְ שָׁן
 זֶה אֲמַת כִּי לֹא גִתָּן לִי כְּלוֹם מְעוֹלָם וְכוּלָם דְּזִכְרִים
 מְקִרִים עָלֶי וְיֵאמֹר אֶל־הַמֶּלֶךְ בְּקוֹמָא וְיֵצֵא לְתַלְמוּתָא וְיֵאמֹר
 בְּסִימְלִיכִים אֲנִיךְ לְתַלְמוּתוֹ וְהִנֵּה אִישׁ אֶל בְּאוֹרֵי הַקּוֹמָא
 וְיֵאמֹר בְּאִנְי רַחֲמִי אֲתֵּן לְךָ חֲשֶׁתֶךָ מְסַכְּתָה עִם בְּלוֹם
 מִיָּא מְנַחֶת עִמּוֹ וְיֵאמֹר לִי הַמֶּלֶךְ מִיָּתֶךָ עַד־הַשְּׁמִימֹת
 כְּלִי בְּעָלִי הַקּוֹמָא וְאֲנִיךְ לָךְ לְחֵשֶׁה וְאֲכַל־הַשֶּׁלֶף דְּזִכְרִים

איה חכם כמוני היית כוד זה אמר לו חכם שלום כ' אם
 פיה קירא חפילו פרק אחד הייתי כ' יתן לו חני מחוני
 ויאמר לו חני חתנך בעל כתך ויקם חליו וישקהו
 מחבקו ויתן לו חני מחוני ויעש לה עטרת והב כאשר
 אמר לה וושיע הק' בה מנרתם והרבה עשרם והינם
 ראה כמה גדולה הגיע לאיש הזה מרוב חכמה שלמד
 מתוך עניות הרבה

אמר חכמים זל כי שלשה עשירים היו בארץ
 ישראל היה שמותם כמעשיהם האחד

כלבא שביע כדר זכרנוהו למעלה והשני נקדימון
 בן גוריון היה שמו נקדימון כפי מעשהו שנקד לו חמה
 כלומר שורחה לו השמש בער אחר ביאתו מפני שבעת
 כ"י נעשה לו נס זה ככתיב והבוט כ"י חקר יקובכנו

מעשה שגלו ישראל לרגל ולא היה להם מים
 לשתות וילך נקדימון לשר אחר משרי

המלך ויבקש ממנו כור שהיה לו כהלואה עד זמן
 קצוב ואם ירדו גשמים וימלא הכור הרי טוב ואם לא
 ימיתן לו כברי כפק ויתן הכור וישתו כל הבאים לרגל
 מבש הכור ויהי היום שפכק ליהשר פביקהו שלח
 לו דבר השר לתת לו המים או הכפק ויאמר לו המתן
 עד חני היום המתין ולא ירדו הגשמים וישלח חליו עוד
 שנית לאמר בדבר הזה ויאמר לו נקדימון אם תבא
 השמש ולא ירדו הגשמים אתן לך מה שפסקתי עמך
 ויאמר השר בלכו לא ירדו גשמים היום כי השנה הזאת
 לא ירדו כי היתה בצורת היום השמש זרח בלא עבים
 בשמים ולא ידע הכקיל כי ישועת יי כהרף עין

וישח השר מאד שבעת לקחת הכפק מן נקדימון וילך
 לבית

מעשיות

לבית המרחץ וילך נקדימון לבית המקדש וחתכלל
 מתחנן לפני הקב"ה ויאמר רבין העולמים בלוי ודויע
 לפניך שלא עשיתי לכבודי ולא לנפשי לקחת המאס
 אלא לכבוד שמך ולכבוד ישראל כריך הבאים אל צל
 רחמיך לרגל שלא ימותו בזמא ויהי ערס פלה לרבה
 והשמי התקדרו עבים לרוב מאד ולא יצאה שם מכות
 המרחץ עד שנתמלא המעיין ויהי כשאתו ויפגע את
 נקדימון ונאל מכות המקדש ויאמרו לו באמת כי לא
 ידעו הגשמים האלה בסעה קלה אלא בעבורך אכל נט
 לי לומר לך שתזרס השמים ויתבדרו שרדו אלנו גשמים
 כיסבה קחנו כי אני אומר שככה כל השמש ואם לא
 תעשה בן חסדך הכסף ויטב נקדימון לבית המקדש
 ויאמר רבין העולמי כאשר הגדלת חסדך על ידי ראשונם
 גשה עמי חסד באחרונה וישמע ויפכלתו וזרח השמש
 ויכילו מיד המד לפיכך בקרא שמו נקדימון והג' הוא
 צינת הבסת נקרא שמו בן חפס בעיניו הא' חפס
 מהנינוט על כסא בין כסאות תשובי והב' חפס שהיה
 צבאו בין כסאות נשיאו וגדולים כמו צינת בטליות
 בחכם א' שהיו לו שמי בניס בני זקוטם

מעשה

ומרוב חבתו בהם היה מוליכם עמ
 לבית הכנס' ולא יאמין אותם לשום אדם והי יוס' שבת
 יצא כמנהגו עמם לבית הכנסת קדמה לרבים לפניו
 והיה בדרך קצרה נטוי לנכול ונפל על פניה נכבדים ואבא
 צוה ויתאפק לרא' לבית הכנסת ויתפלל תפלתו ולא
 שהניד מאומה לאדם בעול' אלא בזה ונעלה דא' תה
 חשתו הנערים בכרבימה הדכה ויאמרו לו אג'

וסעירים למק' וק' עובתם ולא היה מנהגך כך אמר לו

הנחתים

ומהלכות אצל כל החכם שהוא כנפשי פייקני טיבא
 אכלו היס ובערב טך וחביא ויחבלו וישתו וילך החכם
 להתפלל תפלת מנחה וישב לביתו ותרע האשה שלא
 הביא הנערים ותאחז אחא אכדו הנערים ומתו ובעל
 לא רנה לנלו לה מפני שחל עליה שלא תנא מדעתה
 מתאמר לו חרוני אני שאלך דבר אחר לה אחרי מה
 שתרגי חמרה איש פלוגי הפקיד אצל מדיים ימים ובא
 עתה לבקשו היש רניך שחיו לו פקדוני או לאו אחר
 לה האמת והישר שתשיכי לו חמרה לוכן משפטך
 אתה חרנת הקבה הפקיד אצלנו שני פקדונות ועתה
 מלך ולקח אותם אלו חייבים להתאפק ולהנדיק דינו
 ולהללו ולשבחו על הרעה כמו על הטובה ונחם האיש
 בדבריה ויתאפק ויתמה על שכלה וטובתה ובינתה
 ומקירותה וינדיק שניהם דין הנור תמי פעלו עליהם
 מהי בליה בא בעל הבית שנכלה להוציא הענים
 והקירות וכלי הבית וימנא את הנערים חיים ויוליכם
 אל ביתם לאביהם יהם מתנחמים זה עם זה ומנדיקין
 דין יוצרם נכסיו עליהם ויראום ויתמהו איש אל רעה
 ויסקים ויחבקים וינשקים וישאלום היאך ניגולו ויחמרו
 להם נפלה קורה בראשונה ונטתה על הקיר ואחר כך
 נפל הקיר על הקורה ונמלטנו תחת הקורה בא וראה
 במה גדול סכר חקידים אלו על רוב התאפקס נתן
 להם הקבה מעט בעולם הזה וכשאשכר לעולם הבא
 מעשה שכל מלך אחר על ירושלם בארבעים
 חלק גבורים וינר עליה ימים רבים
 ויקונו בני ישראל במזור וכמנוק והיגברו גדולי היתר
 בירושלם נערה מכות הנביאים , וכבאמרה פי גדל

מעשיות

וישכר ועצם הצער ותשם נפשה בכפה ותצא עם
 ספחותיה ותגע עד שער העיר ואמר למומרים פתחו
 שערים אולי יעשה יי עמי ככל נפלאותיו וחסדו
 ואהרוג את הכיפר הזה ויושעו ישראל על ידי ויאמרו
 לה לא נפתח שאלו מפחדים שמא אהבת אחד מברמי
 המלך להנשא לו או שמא תחבולות על העיר ללכדה
 ותאמר להם חסידים אלא אני בטחת ברחמי שמים
 סיעורוני על האויב הזה ותשבע להם בני אלהי ישראל
 ויפתחו השערים ותצא עם ספחתה ותלך עד מעגל
 המלך ותבא לכניו והנערה יפה עד מאד וברחות
 אותה המלך נשאה חן בעיניו ותשא חן וחסד לפניו
 ויאמר לה המלך מי את בתי אי מזה באת ואנה תלכי
 ותאמ לו אני מבנות הנביאים ושחעתי מאזי שתבבש
 את העיר ותתפוש אותה ואבא לבקש על נפשי ונפש
 בית אבי למלטם כשתקח את העיר ויאמר לה המלך
 אנכי אעשה כדכריך ואני רוצה לקחת אותך לי לאשה
 ותאמר לו אדוני המלך הנני כאח ספחותיך עשה הטוב
 בעיניך אבל אודיע אדוני המלך שאני נדה ולערכ אנה
 ראוייה לטביל צוה את עבדיך בערב כשיראיו שתי נשים
 הולכות למען שלא יכגעו בנו ואל ידברו עמנו מוטב
 ועד רע ואלך לטבול ואשוב אליך ויצו המלך להעשות
 בן וישמח המלך מאד בנערה ובבשורה ויאסוף את כל
 עמו ועבדיו ויעש להם משתה וישת מן היין וישכר
 וישכב וירדס וילכו בולם איש לאהלו ולא נשאר עם
 המלך וזלתי הנערה והספחה ותכוון הנערה לבה
 בשמים ותקם ותגלף את החרב ותכרות ראש המלך
 ותשם ראשו בידיה ותלבנה סתיהן ותעבורנה

במחנה ואין דובר להן עד שהגיעו לשער ירושלם
ותקף אחת השומרים ותאמר להם פתחו השער פי
הקלף עורני והרגתי את האויב ולא האמינו לדבריה
זהיה למלך שר אחד משריו שהיה אומר למלך חדל לך
מאומה ואל תנורס ואל תתגר בם כי אלהיהם אלהבם
ולא יסגורם בידך ראה מה עשה לאשר היו לפניך
למלכים ושרים מה היתה אחריתם והיה מדבר למלך
תוכחות עד שקנף המלך וינו לתלותו ולקשרו מי חסל
שער העיר וברחו הנערה כי חיסם מאמינים לדבריה
אמרה אם לא תאמינו לי הנה השר התלוני חסל השער
יביר את ראש המלך והאמינו דברי ויפתחו את השער
וירא את הראש לשר התלוני וכידה ויאמר ברוך ה'
אשר הבגיר אותו בידכם והציל אתכם מידו ויסמע
סדבר בעיר ויתקבצו בחורי ישראל ונבורים ויקחו
סרבותם בידם וינאו עד המחנה קוראים בקול גדול
שמע ישראל וגו' ויראו איתם אנשי המלך וילכו לאהל
המלך ויראו כי מת גבורם ויעזבו את אלהיהם ואת
סִיִּיהֶם ואת חילם ויניקו וירדפים ישראל עד אשכנז
וישובו בשלום ויבנו מהם בזה לרוב מאד ויתקבצו וקם
ישראל וחכמיהם ויבאו בית יי' ויברכו ויהללו את יי'
המכניח להם מאויביהם המושעים בעת צרתם ומקיים
דברו להם וזכרת יצאת כריתי יעקב וכו' הוא ברסמם
יעשה עמנו נקים ונכלאות כאשר עשה אם אבותינו
אמר חבמים שהיה איש אחד עשיר גדול מאד
והיה חושב כלבו ואומה יתרוק לירכב
עמלו ומה יועיל לי עשרי והוכי בשעת מותי והיא אומרי
ל בני אדם לעשו נדקה וחקר מהונו והוא ילזנו בעמלם

מעשיות

ויהיה לו נדב לדרך כי העוסר אינו עומד וקל מהם
 ואחד שנאמר התעייף עיניך בו ואינינו ויטבע שלא יתן
 נדבקה מהונו אלא למי שנת יאש בטחינו מהעולם הזה
 וזהו היום ונא חן לעירו וימל' עני מאד יושב באשפה
 ועליו כל כליו הכבו' שהיה מתכבה ויאמר כלבו ממנו
 נואש מטוב העולם ומיחל המות לפי שהוא בנער גדול
 ואין לו בטחון בעולם הזה • ויתן לו מלאה דיכרין
 ויתת' העני מאד ויאמר לו למה נתת הממון הזה לבדו
 כל כך • ולא נתת בין כל עניי העיר ויאמר לו מפני
 שנשבעתי שלא אתן נדבקה אלא למי שנואש מטוב
 העולם הזה ויאמר לו האכנין קח ממנוך טפס ובהיל
 כי אתה נתת מאד מטוב העולם ואני כנוטח בהסד • ו
 ואיחל רחמיו בכל רגע ובכל עונה שנאמר ורחמיו על
 זבל מעשיו הלא קדחת מקים מעפר דל מרספות מים
 אכנין • הלא תדע כי אין לי מעבור להעשירי
 אלהי לבני מן הצרה הזאת • עזוב הטכסות הזאת
 והרחיקה ויהיה לטיב לך • ויאמר לו העשיר לא הים
 שכר שדחמתי עליך אלא שחרפתני וגדפתני • ויאמר
 לו העני אתה חשבת שגמלת עלי ולא היה כן • אלא
 הרגתני כי לא נואש מטוב העולם כי אם הזתים •
 ויאמר העשיר כלבו אם כן איפה חלך ואקבור הממון
 הזה בבית הקברו עם המתים שנת יאשו מטוב העולם
 הזה ויעש כן • ויעברו עליו זמנים ויתרושש העשיר
 ולא נשאר לו כלום • וכאשר כי נד לו וילך ומסד
 בבית הקברות להניח את הממון שטחן להתפרנס
 למי ויחל' זהו השחר ונתפסוהו וביאורו לשר העיר
 וזהו שר העיר אותו עני של אשפה לפי שהיה שן

חכמים • יבשמות שר הציר נתקבצו אליו • כמרצת
 ושימואל העני עליהם לראש ולקנין • וכסה ביסודות
 האדם מחסר בבית הקברות ונאמרו לשר הדוכה הרי
 הוא מנחם וזכר הקברים • להפשיטת המתים
 מתברכים הם • נירא חות השר וזכרה וזית נכר חלע
 מדלר אתו קטות ונאמר לו מה המעט הזה אשר עשית
 חי כפטי כי קן חות חתה • ונאמר לו הדוכה חס וסלה
 בני לח עלה בלבי מעולם לעשית הנבלה הזאת חבל
 אירע לי כך וכך ויכפר לו חת כל אשר קרהו כחטון
 אשר טחן בבית הקברות ונאמר לו השר לח תכירה
 נאמר לו הריאך יכיר עבד לארצו • ונאמר לו השר חס
 ה' ה' העני ה' עבד באשפה שאמרת שנת יאסתי חס
 העולם יקם חלני ויחבקו ויסקרו ויגן להניח • חת
 המצח מבית הקברות לתת לו יגן עד לכוח לו ארוחה
 ומסתח ככית השר דבר יוס בימו כל ימי חייו ותברר
 חסדו • וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר
 תלמיד אחד הלכתי פעם אחת • לארץ
 בבל והיה לי מעט מחן שהחיתני בעיני
 גדול וביצוני ואכיל ערב סבת בעיר ואבדתי חס
 לתת לו תחמן בפקדון עד יוס ראשון ואחך • לבית
 סכנ • ואמנח חס חסד מתפלל לפני ה' ה' חסד
 בצננית ובראשו תכילין ואמר לא אמנח בעולם חס
 כמו זה להפקיד לו חסד • וזכר וזכר וזכר וזכר
 לאתן לו שלום ואמר לו • ואמר וזכר וזכר וזכר
 באתי אל לי מעט מחן וזכר וזכר • ואמר וזכר
 מאמין חס כך • וזכר וזכר וזכר וזכר וזכר
 חליכה לביתו ואמר חסד וזכר וזכר וזכר

מעשיות

עמי חסד ותן לי כימי שאני חפץ ללכת לדרוש
 ויאמר לי מי אתה כי לא ראיתוך מעולם ואני יודע
 מה אתה ואמר לא מעט ולא הרבה כשמעי הדבר
 הזה ותקצר נפשי למות ואלך מר כחמת רוחי מר
 וועף כולם ממנוי ואבכה ואומר מה אעשה ואנה אלך
 וממה אחיה ואשתומם כל הימים ההוא וכל הלילה
 ואשכים עוד לביתו ואפייב איתו ואתחנן אליו ולא
 יכלתי עמו ואלך לבית הכנסת בלילה ואעמוד ואתפלל
 ואומר רבון העולמים לא האמנתי באיש הזה להפקיד
 לי חזוני אלא האמנתי בסמך הגדול והנורא שהיה
 חקוק כתפליין מבראשיתו יהי חסדך להושיעני ולהנילני
 מהרה הזאת ואבכה בכי גדול ואישן יארא בחלומי
 את אליהו זל עמד עלי ואמר לי אל תדאג ואל
 תתעצב השכם בבקר לביתו ותאמר לאשתו אומר
 בעליך שתתן לי הכיס שנתן לך ערב שבת ונוך
 להחביאו וזה לך האות שאבלתם חמץ בפסח ולא
 עניתם יום הכפורים ואיקץ ואשכים בבקר ואעשה
 בדבריו כשמוע האשה האת הזאת מהרה לתת לי
 מחונו ואלך לדרכי שמח וטוב לב ואתמ' על האיש הזה
 ועל מעשיו המשובים ויהי אחרי כן ויבא האיש אל ביתו
 ותאמר לו אשתו בא אלי איש אחד ויאמר תני כיס
 באות כך וכך ויאמר לה לא סלחתיו ולא נותנו ויחר
 בעיניו שנתגלה קלבו וחרפתו ויאמר אם כן איפה
 לבי ונחזור לדתינו הראשונה ויעשו כן וינאו מן הכלל
 כי היו גוים ונתגיירו ושיבו לאשר היו בתחל לפיכך
 הזהירונו חכמים זכרונם לברכה להסמר מאדם שיהיה
 חנף כחזנוג הזה שיראה לבני אדם שהוא חסיד וישר

והוא

והוא חתן לני ולכל היינוזרים.
 אירע כמעשה הזה לרבי יאדא ורבי מאיר
 ורבי ימי שהלכו בדרך שלשתם ויגיעו ערב
 שבת לעיר אחד ויתארחו בבית איש אחד וישאלוהו
 מה שמו ויאמר להם כדור ויפקידו אצלו רבי יאדא
 ורבי יומי כיסיהם • והלך רבי מאיר ויעמון כיסו בבית
 הקברו וישבתו עמו וישכמו ויום ראשון ללכת לדרכם
 הלך רבי מאיר ויקח את כיסו ויאמר רבי יאדא ורבי
 יומי תן לנו כיסנו ויאמר להם לא הפקדתם אצל
 מחזמה ויתחננו לו ויאמרו לו שיקח מקנת הממון ויתן
 להם מקנתו ולא יכלו עמו בשום פנים בעלם ותקצר
 גפסם למת ויתענבו האנשים מאד ויאמרו לרבי מאיר
 מפני מה נמנעת להפקיד כיסך אצלנו ויאמר להם
 בשאלנו מה שמו ויאמר לנו כידור אמרתי אני כי דור
 תהפוכו ואירא לא כתתי לו כיסי ויאמרו לו מפני מה
 לא הודעתנו ויאמר להם מפני שלא נתברר לי דבר זה
 אלא עבר בלבי כמוהבך וילכו וישכירו בית ויבקשו
 מכדור שילין עמם אולי יתפיים ויתן להם אכילו מקנת
 מחזנם ויבא אליהם בלילה והיא אכל חזר עדשים ולא
 רחץ ידיו ויסתכלו לידיו ויקס אחד מהם וילך לבית
 כידור ויאמר לאשתו אמר בעליך שתתני לי הכיסים
 שנתן לך ערב שבת וזה לך האות שאכלתם עדשים
 נתבר האות ותתן לו כיסם ויבא א חבריו שמח ויודיע
 מכידור לא ידע מחזמה וישכימו בבקר וילכו לדרכם •
 ויבא כידור אל ביתו ותגד לו אשתו בא אלי איש באות
 כך וכך ונתתי לו הכיסים ויקניף כידור מאד ויבא
 חרבו ויהרנה לפיכך הוהירונו חכמים זל ליעיל ידיהם

קודם אכילה ואחר אכילה וחמרו חיים דאשונים חכלו
את החזיר חיים לאחרונים הרבו את הנכס
בן איש אחד לח נטל ידיו קודם אכיל והיתה
לו קנה לאכול חזיר שהיה חיים אחת
ישראל ככפר והיה עושה תבשילים לכל עובדיו דהיי
ליהודים לבדם ולגוים לבד לכל אחד מחאכלו ויתארח
בביתו יהודי אחד כקיל וסוטה ומשינע וישאל אם יש
שה יאכל ולא נטל ידיו ויחשוב בעל הבית כי היה גוש
משם לכינו בשר חזיר ויאכל ויהי אחרי כן ויקפרו איש
את רעהו עד שראה שהולך יהודי כל זאת בח לו מפני
שזולל כנעני ימים והיו חכמים שוטים שם איש לתבוא
בביתו ואם ימנאו לו שם מכוער לא היו נכנסים בביתם
פעם אחת באו לבית יהודי ושאלו מה שמו ויאמר להם
יבלה ויאמרו ואמר לבלה באופי ולא רנו ליכנס בביתו
רבמה פעמים היו מדברים ברמזיה כמנהגי
הקדוש עם אנטי כניס חלק חן שהיה
מכבד את רבינו הקדוש ולא היה בר מענתו יחזיק
משאזיה בח בכל יום ללמוד בקטר לבני רבינו הקדוש
שהיה נביא עמו שני קריקים והיה הורג את האחר
באחתו מכיתו והאחר בנחתו מהמערר שהיה בח בה
לבית רבינו הקדוש מכיתו בעבור שלת יגל קדו לבני
אדם ימו את רבינו הקדוש שלא ימנא אדם כבוא
אליו ויהי חיים וימנא את רכס סניכאבר חמאישם
שמה ויאמר לו הלא בתיך שלא ימנא עמך שם אדם
ואמר לו רבינו הקדוש אל תירא כי אין זה כשאר בני
אדם ויאמר חלקך ויבא את הקריק העומד
בפתח וילך וימנא את הקריק מתנולל ברכו ויאמר

מעשיות

מכל כל אדם לעשו' ומעלתו מעלה גדולה בעולם הבא
 ויקח התלמיד כבקר וישכס לחנות הקנב ויתן לו שלום
 וישב עמו ויאמר לו רצוני שתודיעני מעשיך וחקריך
 בעולםך ויאמר לו ארדני אתה רואה מלאכתי ומה
 שאריות אני נותן החצי כנדרקה והחצי מכר' בו נפשי
 גפשי ביתי ויאמר לו התלמיד אנשים רבים יותר מזה
 מתנים כנדרקה מכל הודיעני אם עשית דבר גדול שלא
 שכל עשות כל אדם ויחריש הקנב שעה גדולה ויאמר
 לי ארדני וזכרתי דבר שעשיתי היום כמה שנים ויאמר
 לו מה היה הדבר ויאמר הייתי יום מימים מתעבק
 במלאכתי והנה ארחת גויס בל' וכמה שכויים בה
 רבים וכיניסם נערה קטנה בוכה במר נפש ואקרב
 אליה ויאמר לה בתי למה תכבי ולמה תנעקי ותאמר
 לי ארדני אני יהודית ואני מכחדת שמה יניאני הגויס
 האלו מכלל ישראל והיה רצוני לנאת במקום יהודים
 שיכדוני מיד הערלים וכשמעי דבריה רך לבבי וחמלתי
 עליה ואומר לה החרושי ואמני כי אני אפרך
 גאלך לארדניה ואקנה אותה בדימים הרבה
 והיתה הנערה בת שנים עשרה שנים והבאתיה
 לביתי והלבשתיה עד שבגרה והי לי בן יחירי מאחר
 ועשרים שנה ויהי היום דברתי עמו בקתר וכינקתו
 בדברי תחנונים ואומר לו בני קבל עצתי ועשה מצותי
 ואלא רצוני למען ייטב לך בעולם הזה ובעולם הבא
 אומר לי אבי אומר מה שתרצ כי לא אסור ממנותיך ימין
 גשמאל ואומר לו רצוני שתשא את הנערה הזאת לאשה
 ואני אעשה לכם בגדים ותכשיטין חשובים מאד ויאמר
 לי הגני בדרך עשה הטו בעיניך וינחח לבי ויגל כבודי
 ואתקן כל צרכי אם יחיש ועד שרוך נעל לא חקרתני

ועשיתי כעודה גדולה לחובה ולא הנחתו מכל צד
עירי אחד שלא בא לחובה וגם כל העניים ואיבד את
העניים בכלל בני העיר כדי שלא יתבייבו ולשים
לכניהם מאכלים ומעדני ויחבלו ויבתו שחיים צדיק
לכ זולתו שלחן אחד שלא היו אוכלים כלים והוא
להם אחי למה תעשו כה שם מלאכה במטעמי שם
דבר של דיכוי ויאמרו לו הם ושלם כי לא ראינו מעולם
סוכים מהם • אבל העני הזה שהשבת עמנו בוכה
ודמע יכבה מהעת שישב בבאן על כן אנו לא ככל
לאכול מפני אונחתו ואקחהו בירי ואוניאחיו לחן
ואומר לו אחי למה הרעות לי ולמה תעניב בני החובה
הודיעני מה לך ולמה ירע לבבך אל חכמה ממני כלים
אם יש עליך חוב אתן לך ואם אתה צריך הלוואה
אלוה לך • ואומר אין לי עלי חוב ומיני צריך
להלוואה • אבל אני בוכה על הנערה שתשיא אותה
לבןך שהיא מעיר פלוגי ואני קדשתי אותה היום בזה
שנים והיא מאורכת לי ואני אחריה והנה שטר קדושה
בידי ויוצא השטר וארא' כדבריו ואומר לו הים לך אות
בנערה הזאת ויאמר לי ראיתי פעם אחת בבית אביא
וראיתי בגיפה אות כן וכך במקום פלוגי והאמנתו
לדבריו ואומר לו התחז' והתאפק כי אני אמלא מאוין
ואקרא את בני ואומר לו בני אתה עשית רצוני בנערה
הזאת ועתה מלא מאווי בכל מה שאומ' לך ויהיה לטוב
לך ויאמר לי כאשר עשיתי רצונך כן לעשה ולא אמרה
את פיך ואומר לו הנער' הזאת היא מתקדשת
לכלעדיך • וכבר ראיתי שטר קדושין והנה פאיש
סקדשה בבאן והיא אבירה לך ועשה רצוני שתתן
לה כל מה שעשיתי לה מכגדים ותכשיטין ותתן

יצאתה לבעלה ותזכה לשכר טוב ואזי אתן לך טובה
 מאת ואצט לך כפלים מזה ויאמר לי כן תעשה כאשר
 דברת ויהי בן ואביא את האיש האורח ואת הנערה
 ואצמידם בחיפה והשטכנינים לפנייהם ויכרכו ברכת
 יחיו וברכת נישואין ואתן להם כל מה שהיה בבית
 ואביא עליהם כל נורכס כפי שתקנתי לבני וישם
 נעמי מיס רבים שמחים וטובי לב אין מחמור כל דבר
 שבהו עמלם ונרתם עד שרנו לשוכ לעירם ואתן להם
 מתנות טובות ונדה לדרך ואשלחם בשלום ושאלתי
 לכל ככל עת לעוברי דרך בשלום ויאמר לו התלמיד
 ברוך אתה ליי ש הניחו לבני ושאלתי כי אתה מחביר
 בעולם הבא וכן אבני נדבם ונענכ ימים רבים מפני
 שאמר לו שחלקי בעולם הבא עם כל בני הקבר שביא
 קהיו בתנין לאבני שלם בכל ערב שבת ויאמרו לו
 בחלום דע כי האיש הזה יש בו מעשים משוכחים שלא
 תוכל לעשותם והוא עשה מקום מיוחד לנשים להקדש
 שלא תגלה לפני האנשים ויש לו חלק רחב ומקום
 הקדש יש בו נקבים רבים וכשיקרא אשה ילביש אותה
 לה לפי שלא ישתכל בה ועוד יש לי מקום חוץ לחנות
 וישמח שם מחירו אם מעט ואם הרבה ומוי שאין לו
 מה שאתן יכול כלל בזה ויעשה כל נרכיו וילך לדרשו
 והוא לא ירע מי נתן לו או מי לא נתן לו כלום לפיכך
 הרחיק המקום ממראה עיניו ובלילה יפתח ויחזק
 שימח ויתפרנס עם אנשי ביתו ויתן בנדקה מקנא
 ועל כן הוא זוכה להיו במחינתך ויטב בעיניו ותסקט
 נפשו יתקיר מוגנתו ואבחתו

מעשה

כאשר שחר שביה לו בן יחיד ויהי
הנער יגמל בן שלש שנים ויכתוב לו
ספר בראשית וישם אותו בבית המדרש לקרוא ויהי
היום ויבואו נכחם על העיר וישבו את הנער ככל
לשבוים: קבר חומם עמו וליכיהו למדינה של מלך
שאמרוהו בבית הקבר ושימו את ספרו בבית המלך
והי לילה אסת נדרה שנת המלך ויאמר להביא את
ספריו ולקרוא לפניו וימנא ספר הנער בינס ולא דע
אחר מהם לקרוא בו ויען אחד מעבדיו ויאמר אדום
המלך הנה נער יהודי בבית הקבר חולי האידע
לקרוא בו וינו המלך ויביאהו לפניו וישימו בחיק
הספר וכשראהו בכה בכי גדול ויאמ' לו התוכל לדעת
מה כתוב בה ויאמר לו כן ויאמר לו קרא אלי ויקרא
מן בראשית עד ויכולו ויפרש אותו כידום ופה יטפ
המלך על המטה ואמר יתברך אלהי השמים וזה ארץ
חנו להלכים את הנער וישיבהו לפניו ויאמר לו לשם
בבית ויאמ' לו שאני יחיד לאבי ולאמי וישבו אותי בין
ידי רבי שהייתי לומר לפניו בקבר זה טעם לי אבי
ואני נודע הסם אנתח אבי ואני זכביתם ומבאבם
אלי ויאמר לו המלך אמנם ידעתי כי בעבורם נדרה
שנת היללה הזה ואתה שאתירא כי אני אנוה לסוליכך
לאבותיך ויהי בכקר וינו המלך להרכיבו ולתת לו
מיתמת ולשלחו לעירו וועט: כן ויגע לבית אביו בכח
גדול וישאלוהו אביו ואמו מה היה הדבר שחזר בכח
אספר להם כל מעשהו ויכרכו ויהללו את יי' המושיע
והעשה כנדרה למרי נפש שהגדיל לעשות עמו ועם
אמריהם כחקר הגדול הזה והיתה קבה מאת הקדוש

מעשיות

צדק הוא שלמדו את נערו זה בראשונה ספר בראשית
להנלמד שוכיו כי מזהגנו ללמד את התינוקות
בראשונה ספר ויקרא

מעשה

ככל בני אדם טרנו לנא' כדרך רחיקה
והיה להם כור דגן ויפקידו אותם חנל
חמיד אחד והלכו לדרכם והיתה הסנה ההיא גשומה
וטללה ומכורכת ויורא האיש שיעפס הדגן ויבט
ויורעי אותו כשדה שלו והביא ביהקדוש כרוך הוא
בו ברכה ויאכפי חמנו בימי הקניז כרים הרבה
ויניחיהו בחשוד לשנים רבות כאו שני האנשים לעירם
ויאמרו איש אל רעהו לכה וגשלה את האיש שהפקדנו
אנלו החטים ויאמר לו חכירו מהיום כמה שנים בכר
בקבו ונעפסו ויחרישו וישבו ימים ולא דברו מאומה
ויהי היום ויעבור אחד מהם על החקיר וישאלהו בעד
כור דגן ויאמר לו עשיתי חמנו כך וכך בוא אתה
וחכירך והביאו בהמות והוליכו שלפס וילך חל חכירו
ויוריעהו ויבא שניהם ויקחו דגנם ויכרכו את החקיר
הזה ישראל אשר כך חתפאר

דוקו

איש א' מעשירי ישראל שמו נתן רנוניתא
ויאהב אשה אחת בעלת בעל סמה חנה
והיה בעלה עני ביותר והאשה הזאת היתה יפה עד
מאד וינר לנתן לחלות בעד חנה נכנסו עליה הרבה
אמרו לו לא תוכל להרפא עד שתשכב עמה ויאמרו
לי חכמי ישראל ימית ואל יעבור עבירה זו
הרופאים תבא ותכפר עמו וחמרו חכמים ול ימית יא
תכפר עמו ויאריך חליו מאד והיו חיבות הרבה על
בעל חנה ויקחנה ויתנהגו א בית הקבור בי לא הזהיר

מה יתן לבעלי חובותיו והית' אשתו טיה' כיים וכל' ל' ל' וק' כ' דמי החט' מ' לכל והית' מול' ל' לאכל ויהי יום כ' במסמר ותקנר כפשו למות * ויהי היום ויחזר לאשתו הכורה כפשו אחת ממיתה כ' ח' וקיים כפשו רכית ואני קנתי כחיי ככית הכ' ה' ח' וכל' ל' ל' ל' רנוניתא ובקש' מחנו טלויה לי הממון * ויכרה את נפשי ממית ותאמר לו הלא ידעת אם לא שמעת שהוא חולה וכו' טה' למות כ' ב' ד' וכל' יום ויום יכואו לי שלוחיו כממון הרב' ואיני מקבלם מהם * ואומר להם שלא יראו כני לעלם ואיכה אלך חליו להלוות לי ממון אם היה כך דעת לא אמרת לי כדבר הזה מאז כהדרך יקרה ינאת מדעך ותקנוף עליו ותלך לביתה כחרי אף * ולא כאה אליו פלטה ימים * ויהי כיום הרביעי ותחמול עליו ותאמר אלכה ואראנו כטרם ימות ותלך ותמנאנהו כ' טה' ויאמר לה הק' יבקש עלבוני וחמקי ממך * ויתכבך בעיניו אכל אני רואה שתרני שאמות בכאן * ושתנשאי לכהן לאשה * ותאמר לו גרם אותי ועוכני ולא אכא אליו באיקור ויאמר לה הלא זה דברי שאת חפנה להנשא לו ותועק בק' גדול ותכול על פניה * ותאמר מי שמע בואת האיש הזה ויאמר לבי כאפי והטמאיו והיניחני מכית האקורין ויאמר לה בעלה לבי מעלי ועוכני עד * וירחם הק' עלי ותלך לביתה ותחשוב כנרת וכנרת בעלה ותחמול עליו ותכרר לכה ותתפלל חנה ותאמר אנא יי' ה' עלי והושיעני שלא אכשל בעבירה * ותלך לבית נתן רנוניתא ויראהו כריכיו וימהרו לנתן להניד הנה חנה עומדת במער * ויאמר להם אם אחת הדבר תהיו חפשים ותבא כחנר ותאמר לו שפחתי הסה חנה

מעשיות

בראה ויאמר לה גם את תהיי חפשיית ותבא אליו חנה
 וישא עניו ויאמר לה גבירתימה תרני ומה שאלתיך
 ויכתן לך ימה בקשהך ותעשה • ותאמר לו שאלתי
 ונקשתי בתלוה לאישיך וכך שהוא חבוש ואכו' בבית
 האבירים מהיום כמה ימים ולך תהיה נדקה מאת יי'
 ויזנה את עבדיו להזניח הממון וליתן לה חפנה ויאמר
 לה הנני עשיתי רצונך ואת יודעת שאני חולה מאד
 מאהבתי כך עשירצוני והחייני • ותאמר לו חנה הנני
 בידך יתח כנכיך ואין לי להמרות את פיך אבל אודיע'
 שכחה לך שעה לקצת חיי העולם הבא והזהר ולא
 תכביד שכרך וטוב העולם הבא בדבר מועט ולא
 תיכרני על אישי וחשוב שהנעת לחפנך ואל תאבד
 דב במעט והנשאר כאשר יכלה ויתם וחשוב כייסורי
 הק' בה ואל תעשה דבר שתתנחם באחריתך ראה כל
 מי ששמע לינרו כמה ינחם בלי תועלת וזולך שעה
 קלה ומיעטת לקנו חיים ארוכי ושכר טוב בעולם הזה
 ובעולם הבא שלא יוכל כל אדם להגיע לדבר זה אלא
 בעמל הרכה וביגיע גדול ואתה יכול להגיע לרצון
 ביראך בשע' קלה אם תשמע לשכלך ותגער ביצר הרע
 ואשריך וטוב לך •

בשמוע

האיש דכריה ויגער ביצר הרע ויקם
 מחטתו ויפיל על פניו ארצה ויתנפל
 ויתחנן לפני יי' להכניע ינרו ולשכר תאותו ולהדריבו
 בדרך הטובה והישרה ולהורות אותו תשובה שלמה
 ולקבלו עונותיו ויענהו יי' בהכניעו לפניו ויעתר לו
 ויאמר לה נתן לחנה ברוכה את וברוך טעמין אשר
 מנעתני מכוא כדמי עבירה והושעתני לכי לשלום
 לביתך

לכיתך ותלך האשה ותבד חת בעלה ותזניא והומכית
הקוהר ותגד לו את אשר עשתה ולא האמין לה בעלה
כי חסד אותה שכתן בא אליה וזיא העלימה ממנו •

ויהי

כי ארכו הימים וישקף רבי עקיבא בער
החלון וירא איש ר כב עלבם ועל ראשו
זיו גדיל ויהי מזהיר בשמש • ויקרא אחד מתלמידיו
ויאמר לו מי הוא זה האיש הרוכב על בם ויאמרו לו זה
הוא נתן רעה וזכות ויאמר לתלמידיו תראו כלום על
ראשו ויאמרו לו לאו ויאמר להם מהרו והביאוהו אלני
ויבא לפניו ויאמר לו בני ראיתי על ראשך אר גדול
כלכתך ואני יודע שאתה מירשי העולם הבא ועתה
הודיעני מה עשית ויודיעהו דברי חנה ויתמה רבי
עקיבא מאד על התאבקו והכנעו בכבוש יצרו הרע
ורחקו מהעניות ושוכו בתשובה שלמה ויאמר לו אמנם
עשית דבר גדול ועל כן הזריח הקצה על ראשך ויו
גדול שראיתי והנה זה בעול הזה על אחת כמה וכמה
הטוב הנכון לך בעולם הבא ועתה בני שמעני וקח
ענתי ושכלפני ולא מדך תורה ויעם כן וישכ לפני רבי
עקיבא ויפתח הפותח ואין סוגר את לבו בתורתו
למים מעטים הגיע למעלה גדולה מאד בחכמה וישכ
בזר רבי עקיבא כמעלה אחת ויהי היום ויעבור בעל
חנה על מדרש רבי עקיבא וישאל את אחד מתלמידיו
איכה עלה נתן לגדולה זאת וספר לו כל המעשה ויאמן
האיש לדברי אשתו ותסקוט נפשו מרוח הקנאה שעבר
עליו מהחשד שחשד אותה ויבא אל ביתו וישק ראש
אשתו ויאמר לה מחלי לי על אשר חסדתך בדבר נתן
על שראיתו היום עם רבי עקיבא וסאלתי והגידתי

מעשיות

כך וכך הקצה ידבה שכרך כפלי כפלים כי הייתה
ברוח גדול כנפשי עד שהושיעני הקצה ברחמי
בדבר הזה שנגלה חלי היום *

מעשה

בשני אחים האחד היה אהב לעשות
צדקה וחסד והיה עני * והשני היה
הפך זה והוא עשיר גדול * והיו יום הושיענא רבה *
אמר לו אשתו של העני קח זווים או וקנה לכניך מאומה
לחג ויק מידה וילך והיה הוא הולך עד טפגסו בו גבא
צדקה אמרו לו אולי נמצא בידך שתתן בצדקה ונתן
לו כל הזווים שבירו ובשרמה שלא היה לו מה שיביא
לכניו הלך לבית הכנסת ואבק מן האתרוגים שהשליכו
הנערים אחר הושיענא וימלח כנפי כסותו מהם
וילך לשפת הנהר וימצא אניה באה למדינת המלך
שהיה קרובה ויבא בה וילך אל המדינה והיה המלך
באכזחולה מכטנו ויאמרו לו בחלום הלילה ההוא לא
תחרבא כי אם באתרוגי מצוה של היהודים * וימ
המלך לבקש האתרוגי והיה המה הולכים הליך ויפגע
את האיש הזה ויאמרו לו מה בידך ויאמר להם אני עני
ואין בידי דבר שיאן לכם ויחפשו אותי ויראו האתרוגי
ויוליכוהו אל המלך ויאכל מהאתרוגים וירפח מיד ויע
לתת לו זווים במשקל האתרוגי שהביאו ויאמר לו המלך
שאל עוד מה אעשה לך ויאמר לו נזה שיחזרוני למקומי
ויכריזו שינאו בני עירי לקראתי וינאו אחיו העשיר באני קטון
לכדי ויבא בו ויהפוך האני ויטבע וימות ולא היה לו
בן ולא בת ויבא האיש בכבוד גדול וירש ממנו אחיו
ונתחבר מחון למחון ויגד לאשתו כל אשר קרהו וי
לעשות

לעשות דדקה רבות ויהי עשיר כל ימיו

וכן היה לעזר אים ברת תח עשה נדקורבית
וכשהיה כבוע בגבאי דדקה היה נתן להם
כל מה שכידועד שהיו בירחים וזמנו הגבאים כשהיו
רוחים אותו מרהוק ויהי היום וינח לשוק לקנות דדומיא
לכתו ולהשיחה לבעלה וירא אותם מרחק ויקרב אליהם
עזר שיראהו ויאמר להם אשביעב בני יתברך יתעלה
שמו שתאמרו לי למה תאמרו דדקה ויאמרו לו יתום
ציוגנו עב יתומה ואנו רונים לקנות לה נדומיא ויהן
להם כל הנמנא בידו ויהמר ראויה היתומה להנשא
יותר מבתי ולא נשאר לו כי אם זון אחד שהיה קטור
בכנף כמותו הלך יקנה בוקמח ויבא אל ביתו ויהם
אותו במקום שהיה חשים הקמח וילך לשוק ותאמר
אשתי לכתה מה הביא אביך מן השוק ותגד לה את
אשר הביא ותלך לראות ותמנא ששם הק"ה ברכה
בקמח בלא שיעור ולא יוכל אדם להכחיש כי אין
לנו מעבור כי כן נתן בקמח בלא שיעור לאלמנה
הנרפית שאכלה היא ובנה ואליהו עד שנתן יי' גשם
על הארץ ויהי בערב ותאמר לבעלה ראה מה נתן לך
הק"ה ויאמר לה יהיה דדקה ואת קחי חלקך ממנו
באחד עניי ישראל ויחיו ממנו הוא וקנת עניים •

וכן היה אבא יודן עושה דדקה גדולה וכשהיה
רואה גבאי דדקה היה רודף אחריה והיה
מתן להם כל מה שכידוע והיה עשי גדול עד שנה רושם
ולא נשאר לו כי אם שדה א' ופרה אחת והיה מתפרנס
ממנה ויהי היום וילכו רבי לעזר ור' יהושע ור' עקיבא
לאסוף דדקה לעניים וכשראה אותם אבא יודן בא אל

מעשיות

ביתו ונשתנו פניו ויכבה ויחמר לאשתו מה אעשה
והנה חכמים הולכים לאחריך נדקה ואין לי מה אתן
להם ותאמר לולך חבור חני השדה יתן להם ויעש כן
והיה יום אחד והוא חורש כפרתו ותפיל הפרה ותשכר
רגלה ויקח ויחפור במקום שכשלה הפרה וימצא מטמון
גדול בממון הרבה ויאמר לטובתי נשברה רגל פרתי
והיה עשיר גדול כל ימיו ראה גימול שגמל הקבה
לחקידים אלו לפיכך דרשו חכמים זל ואמרו חכמי מה
פני הגימול לאחורי הדלת חכמי שגמל חקר ירוץ אחר
דלים ובן אחר ק' קדוש ר' רשע חכמי מה אחורי הקיף
לרש אחר הק"כ הוא אינו יכול להקתכל ברשע אבל
נשאר בקיף פתומה שאם ישוב הרשע ימצא שער
תשובה פתוחים *

מעשה

בארם א שהיה בימי דוד מלך ישראל
והיה עשיר הרב מאד והיו לו עבדים
ושפחות ונכבדים רבים והיה לו בן יחיד מה עשה אותו
אדם קנה כחורה הרבה ונתנו ביד בנו נכנס אותו הבן
בספינה והלך כאפריקה ועמד שם שנים הרבה ובתוך
אלו השנים מת אביו והניח קניינו לעבד אחר בעל
האזר שלו וזה העבד התחיל לכבוש בל בני הבית
בניסורים משינים עד שהניחיהו והלכו ונשאר יחיד
עם כל אותו הממון שהניח לו אביו והיה אוכל ושמח
מתאוותו המזון • לאחר זמן חזר אותו הבחור מכורכי
הים והלך לבני אביו ולא מצא אביו שנפטר לבית עולמו
התחיל ליכנס לביתו ונא לקראתו העבד ודחפו ואמר
לו מה לך בבית בן בליעל מה עשה הבחור נטל הממון
התחל ללהבות על ראשו ואמר לו עבד תפסת בל
עזלי

עמלי ועמל אבתי חמור ותשמח מאותו המחור • עש
מריבה גדולה ואין מנול ביניהם עד • סכרם בן הוקן
והלך לקבול על העבד אל המלך • ואמר למלך
לעולם יחיה איש פלוני לקח כל המחור שהניח לי אבתי
מרי ואומר לי אין אתה בן הוקן חלל אני •

אמר המלך לבחור יש לך עדי אחר לו לחו קרא לאתו
העבד ואמר לו יש לך עדים אחר לו לאו • חיי לו
המלך לעבד לך לשלום אין עליך להשיב דבר כששמע
בן הוקן כך התחיל לבכות ולנעוק לפני המלך • בעם
שנית ושלשית נצק למלך עד שגער לו המלך ואמר לו
חס תשנה יד חללך כך חס יש לך עדים טוב ואם לאו
מה תעשה לך • שמע שלמה המלך הדבר קרא אותו
מזר וחמ לו נעוק עוד א המלך ואם יכעוב עליך אמור
לואדוני המל חס לא תתן לי דין שים אותי כיד שלמה
בנך נתן את כיד שלמה בנו שיתן לו דין אמר שלמה
לבחור תרע בחיזה מקום קבור אביך אמר לו לחו עוד
קרא לאתו העבד אמר לו תכיה קבר אביך אמר לו הן
אמר לו המלך לך והבא לי זרוע של • אביך הלך חתך
זרועו של וקן והביא לו • אמר להם הקיו שניכם וכל
אחד ואחד יקבל דמו בכלי שלו אמר לעב טובל הענם
ברם שלך וטבל לא נבע • אמר לבן הוקן טובל גם
אתה ברם שלך ונבע הענם והראו לכל העם • אמר
להם ראו זה הדם מן זה הענם ינא • מיד תחת בל
כל ישראל וחור כל המחור לבחור וזעבד דדס כועל
ברחו לנך נאמר ויחפס שלמה מכל האדם •

מעשה • בימי שלמה המלך • שהם אחר שהלך
מטבריא לביתר ללמוד תורה והיה

בַּעֲצוּת

הבחור נאה ביותר • מיד ראהו נערה אחת ואמרה
 לאביה בבקשה ממך זוג לי הבחור הזה • מיד רדף
 אחריו ואמר לו לבחור רצונך לישא אשה ואני אתן בתי
 לך אמר לו הן מיד קדשה לקחה וחזר לביתו ושמח עם
 אשתו שנה אחת לבקשה ממך לו אשתו בבקשה ממך
 תוליכני חזל אבותי ואראה אותם • מיד נטל בסיס
 ומגרנית ומאכל ומשתה והלך עם אשתו לבקר את
 אבותיה • כשהלכו בדרך ינא עליהם ליבטיב אחד
 מזוין • כשראתה האשה את הליבטיב נכנס מהבתו
 בלבה ותפשו ביחד האשה והליבטיב הבחור ואברהם
 בעביתים ושמש הליבטיב את האשה בדברי תפלות
 ואחר כך שב ליבטיב לחכול ולשתית יחד • והבחור
 היה אבוד בחילן חזר ורואה את הכל ואחר כך בא
 לישן עם הבחורה ונטל הליבטיב את הקיתון ושם
 מרחשותיו וישן • בא הנחש ושתה מן היין והקיא בס
 המות בתיבו כיון שהקיץ הלכטי משנתו נטל הקיתון
 ושתה ומת והבחור היה רואה את הנס שנעשה לו •
 אמר הבחור לאשתו בבקשה ממך תתירני והבר ממני
 העביתים אמר לו מתירא אני ממך שמא תהרגני אמר
 לה כסביע סלא אחיתך מיד כספ' אחר הליבטיב והנה
 עץ יבש • מיד נטל והתיר את בעלה והלכו שניהם
 לבית אביה של אשה כשראה אבותיה שמחו מהר
 נתקנו לאכול ולשתות אמר להם לא אוכל ולא אשתה
 עד שאקבר מה שאירע לי • מיד כיבר כל המעשה
 פה עשה אביה הרג את כתו הרשעה ולכך אמר שלמה
 בחכמתו ואשה בכל אלה לא מנחתני •

מעשה

מעשיות סא

מעשה

בשלש מחים שהלכו ללמוד תורה אנל
 שלמה המלך אחד להם שלמה המלך
 עמדו ושמעו לפני ואני אלמדכם חכמה ומינה אותם
 להיות שרי הפרנוד שלו עמדו לשם יג שנה יג
 שנה אחד זה לזה מה עשינו עובדי ביתי וכל אשר למ
 הרי יג שנה ובאנו ללמוד תור ושימשינו אותו ולא למדנו
 כלום נקח רשות ונחזור לביתנו שהכחנו יום אחד באו
 אנל שלמ' ואמרו לו אדוננו הרי יג שנה שהנחנו ביתנו
 תן לנו רשות לילך לרא' אנשי ביתנו מיד קרא המלך
 לבעל החומר להביא לפניו שלש מאות זהובים אחד
 להם כחרו לכם אחד משתים או אלמד לכל אחד מכם
 שלשה דברי חכמה או אתן לכל אח' וא' מאה זהובים
 מיד נטלו ענה ביניהם ונטלו הממון ונטלו רשו' והלכו
 להם כשנתרחקו מן העי' עד ארבע מילין ענה הקטן
 ואמר לחמו מה עשינו כשכיל זהובים כאו לכאן או
 ללמוד תורה אם תשמעו לענתי בואו ונחזור הממון
 ונלמוד חכמה משלמה המלך אמרו לו אחיו אם רנינוך
 לחזור הזהובים ללמוד דברי חכמה לך כי אנו לא
 נחזור לקנות דברים בממון מיד חזר הקטן אנל
 שלמה ואמר לו אדוני לא באתי לכאן כשכיל הזהובים
 בבקשה ממך טול הזהובים ולמדני חכמה מיד החמיל
 ללמוד ואמר לו בני כשתלך בדרך הזהר כשיעל עמוד
 השחר תהיה מתיוקן לילך ובערב תחנה מבעוד יום
 הרי אחד וכשתראה הנגר כשהוא מלא אל תכנס
 לשם אלא המתן עד שירד וישוב למקומו הרי שנים
 לעולם קוד אל תגלה לאשה אפילו לאשהך הרי ג'
 מיד נעל רשות ורכב על בקי ורץ והלך אחר אחיו
 כשהגיע

מעשיות

כשהגיע אליהם אמרו לו מה למדת אמר להם מה
שלמדתי למדתי התחיל לילך כיחד עם אחיו עד ט'
שעות פגעו במקום אחר שהיה יפה לחנייתם ענה
הקטן הרי המקום טוב ללון שנמצא כבאן מיס יענים
ועשכ לרעות הפיסים • אם רצונכם ללון כבאן
ובעלות השחר אם גזור השם בחיים נלך בטוב •

אמרו לו אחיו אי שוטה בשעה שנתתה הממון וקנית
דרכים הכרנו כי אין כך חכמה • אנו יכולין לילך עד
הערב ח' מוליגועתה אומר שנלין כבאן • אמר להם
ברצונכם עשו כי אני לא אוזן מזה • הם הלכו לדרכם
והוא נשאר שם והתחיל לכתוב ענים והבעיר את ועשה
לו כמין נריף לו ולבהמתו והניח הקיב לרעות עד
הערב וכערב נתן לו שעורים ואכל הוא ובהמתו ושכב
בלילה לבטח • ואחיו הלכו עד הערב ולא יכלו למצוא
מדינה לבהמתם ולא ענים ולא אש • וירד עליהן שלג
גדול עד שמתו מרוב הקרירות ואותו הבחור לא הרע
לו השלג מכני הנריף והאש והאכילה והשתייה •

ובעלות השחר תיקן עניו ורכב על היכו וחפש הדרך
והלך אחר אחיו ומצאם מתים כשרא נפל עליהם בכני
עטל ממונם וקברם והלך לו ויצא השמש ונמק השלג
ותמלאו הנהדים על כל גדותם ולא היה יכול לעבור
הנהר מיד ירד שכל חסידים המתין עד שמיעט וכשהי'
מהלך על שפ' הנהר הביט לאותו הנד וראה שם עבדי
שלמה שהיו מביאין ב' בהמות טעונות זהב • ואמרו לו
למה לא תעבור אמר מכני שהוא מלא והם התחילו
לעבור כשכחו תוך הנהר שטפס ומתו • והבחור המתין
עד שירד הנהר ועבר ונטל תממון והלך לביתו לגמלו
כשראוהו

בשראזהו נשי אחיו שאלוהו על בעליהן • אחר להן
 הם עומדים ללמוד חכמה וכו' והתחיל לקנות מדות
 וברמים ולבנות פלטרין ולקנות מקנה וקנין • והיה
 אשתו שואלתו ארזני אמור לי מאין היה לך זה הממוץ
 מיד בעק עליה והכה אותה מכה נמרצת • אחר מה
 לך לשאל זה עד שפיתוהו פעם ופעמים עד שהגיד
 לה הכל • פעם אחד הקניט עם אשתו והכה אותה
 והתחילה לנעוק ואומרת לו די שהרגת שני אחיך אלא
 שתרג' להרוג אותי כששמעו נשי אחיו חיות בעליהן
 מיד הלכו וקבלו עליו לפני המלך • מיד צוה המלך
 להביאו לפניו וצוה להרגו כשהוציאוהו להורגו אמר
 להם בבקשה הניחוני שארבר דברי לפני המלך • מיד
 הוליכוהו למל' ונפל על פניו ואמר ארזני אני מב' אחים
 שעמדנו לפניך יג' שנים ללמוד חכמ' ואני הוא הקטון
 שהחזירתי הזהובים ללמוד ממך חכמה • והחכמה
 שלומדתני היא הנינני מיד הכיר המלך האמת ואמר
 אל תירא החמון שלקחת מאחריך ומעבדני היה סלך
 מהחכמה שקנית הנילך ממות ומיד זה האשה ולך
 ושמו עם אשתך וכאית' שעה אחר שלמה קנה חכמה
 מה טוב מחרון ומכו •

מעשה

ברכי יומי בן קיקמא שאירע לו כשני
 ילדים שנשכו מירושלם על ידי הגמון
 אחד ובלך ואמר לו טלממה מנה וכן לי הילדים הללו
 אמר לו למה מוד חלה עיניו כלפי השמים וירד מיכאל
 מן השמים והתחיל לגערו והיו חבריו מכובין לכני
 אחר לו כלום הקנטת אותו חקיד אחר לכן הן אחר
 לו הביאנו וכיון שהביאנו מנא אמתה אחר לו תן

מעשיות

מאה מנה וקח את הילדים • אמר לו אם נפסך טול
שמונים מנה חיד כעם ואמר הוציאוהו מעלי כיון שיצא
התחיל להנטר ואמר הביאוהו אחר לו תן שמונים
מנה וקבל את הילדים • אמר לו אם נפסך טול חמשים
וכעם ואמר תן ששים וכך היה פוחת ויורד עד שאמר
הרי הם נתונים לך בחנם אמר לו רבי ייסי העבדה
איני זו מוכאן עד שתחשוב ותתן החשבון לפני מיום
ששכית אותם ומירושלם עד היום הזה כפרו ומנו זה עם
זה ועלה שכירות אותם הימים שמונים מנה כמנין
קודי ושקל ההגמון שם ניס מנה ונתן כחיקן של ילדים
וינאו •

מעשה באר' אחד שהיה עומד ומתפלל ובא

נחש ועבר על רגליו ולא הפסיק את
תפלתו אמרו לו תלמידיו רכיבו לא חשת בענמך על
הנחש שכא ועבר אמר להם תבא לי שלא חשתי בו

מעשה באדם אחד שהיה עומד ומתפלל ובא

הזאב ונטל בכו מאגלו ולא הפסיק את

תפלתו כשקיים אמרו לו תלמידיו רכיבו לא חשת

בענמך כשכא הזאב ונטל את כנך מאגלך אמר להם

תבא לי שלא חשתי בו ולא הפסיק לגמור את הדבר

עד שכא הזאב והחזיר את התיכין למקומו אמר לו

אבי מה עשה לך הזאב אמר לו הכניסני לתוך חורבה

אושמעתני בת קול שהיתה אומר לו לא על זה שלחתיך

אלא על בן פלוני ולא הפסיק הנער לגמור את הדבר

עד ששמעו קול כבי נועקין ואומרי בן פלוני נשכו הזאב

מעשה בחסיד אחד שהיה עומד ומתפלל

ובא המלך ועבר עליו ולא הפסיק את

תפלתו

כז פטירת אהרן

תפלתו וכשקיי' את תפלתו אמר לו המל' היאך חומרים
עליהם מפלי רוח ועכשו אין אהם אלא טובי רוח
אמר לו אם עמדתו כשוק או בדרך או רם יבנתו
בביתו ולא הייתירן לקראתך לשאל' בשלומך היה לך
לכעוב עלי אבל התורה הזהיר ואמר העמד להתפלל
אפי' המלך שוט בשלומך לא ישיבנו ואכילו נקט בדרך של
עקבו לא יפקיק כששם המלך כן נתפייק פטרו לשלנו

פטירת אהרן

מי גבר יחיה ולא יראה מות ימלס נפשו מיד
שאלוה' לה' רונה לומר שאף על פי
שיהיה אדם גדול ועשיר וחכם לא יכול להציל ממחשבת
המות ואם יתן איש כל כסף וכל זהב סכעולם ויעשה
תפלות ותחנוני' לאל יתברך להציל מן המות אינו שום
כלום והכל למיתה הן עומדין ואמרו רז' כי בשעה
סגור הקדוש ברוך הוא מיתה על אדם הראשון ששכ
בתשובה שלימה ועשה ק"כ תעניות והרכה תפלות
בעבור שלא ימות והנצל מן המות ולא קבל הקדוש ברוך
הוא תעניותיו ותפלותיו ואמר לו ראה כי בהכרח
תמות אדם אל תוכף דבר אלי עוד בדבר הזה בעבור
שלא יאמרו הבאים אחריו שעשיתי להם עול גדול
בתת להם מיתה ולא לך ואמרו חכמים זל' שלא אמר
זה השם יתברך לאדם אלא בעבור משה ואהרן ודוד
ושלמה מלכי ישראל בעבור שיהיו באים לעולם שלא
יהיה להם פתחון פה לשאול להם חיים וכאשר שמע
זה אדם

פטירת אהרן

זה אדם הראשון לא היה חושש להענות ולהתכלל עוד
כי כבר רגין הקצה *

דרש לפטירת אהרן

ואכחיד

את שלשת הדויעים בירח אחד וכי
בירח אחד מתו אהרן ומרים ואשה
והלל מרים באחד בנימן ונגנו הכאר
ובאחר באבמת אהרן הכהן
ונקתלקי עוני כבוד וכטבעה באדר מת משה רבינו
עליו הסלים ואף על פי שלא היתה מיתתן בירח אחד
צורתן בירח אחד היתה ושלש מתנות טובות מתנו
לישראל על ידם בזכות מרי' ניתן להם הכאר וכזכות
אהרן ניתנו להם ענני כבוד וכזכות משה ניתן להם
המן * מתה מרים נקתלקה הכאר כדי שיכירו ישראל
שזכותה ניתנה והיו משה ואהרן בזכים מבכנים
וישראל בזבים מכחון ועד שש שעות לא ידע משה
עד שנבנקו ישראל ואמרו לו עד מתי אתה יושב וכוכה
אמר להם ולא חככה על אחותי שמתה אמרו לו בעוד
מאתה כוכה על נפש אחת ככה על כלנו אמר להם
למה אמרו לו אין לנו מים לשתות עמד מהארץ ויצא
מרה הכאר כלל טיפ' מים התחיל והריב עמהן ואמר
להם ולא אמרתי לכם לא חוכל אנכי לכדי סחת חתפ'
ים לכם שרי אלפים ושרי מאות ושרי חמשים ושש
עשרות ונשיאים ושמים וזקנים גדולים הם יתעסקו
לכם אמרו לו הכל עליך כי אתה הוצאתנו ממזרים
הביאותנו אל המקום הרע הזה לא יקום זרע ותאנה

וגכ

פטירת אדרן

סד

זכנן ורמין ואים אין לשתות אם אתה נותן לנו מוסר
ואם לא הרי אני בקלין אתך כששמע משה ברא
מכניהם וכנס לאהל מועד אמר לו הקדוש ברוך הוא
משה זה לך חמר לפני רכבו של עולם בניך מבקשים
לבקלני ללי סבדחתי כבר בקלוני חמר לו
הקדוש ברוך הוא משה עד מתי תצויל שם דע על בני
לא רי לך שאמר בחורב עוד מעט ובקלוי עתה עבוד
לפניהם עד שאראה אם יבקלו אותך אם לאו שנאמר
חמר יי אל משה עבוד לפני העם והיה משה הולך
ראשון וכל העדה אחרינו ולא היה יוד אי זה קלע אחד
להם הקדוש ברוך הוא ליתן להם מים ממנו ראו ישראל
קלע אחד מטיף ועמדו עליו כיון שראה שעמדו עליו
חור לאחרינו ואמרו לו עד מתי אתה מוסיבנו אל' להם
עד שאני מוציא לכם מים מן הקלע אמרו לו תנה לנו
מים ונסתה אמר להם עד מתי אתם מתרעמים וכי
יש בריה בעולם שהוא מרעם כן כנגד בוראו כמו
שאתם מתרעמים עליו מקלע רוצה הקדוש ברוך הוא
ליתן לכם מים אמרו לו ישראל משה אתה נביא הית
ורוענו כמדבר ועתה אתה אומר איני יודע מאי זה
קלע רוצה הקדוש ברוך הוא ליתן לכם מים באותה
שעה הקהיל אותם על קלע אחד שנאמר ויקהיל משה
ואהרן את הקהל את פני הקלע אמר משה בלם
אם אני אומר לקלע הוצא מים ואינו מוציא נמצאת
מתכני לפני הקהל ואמרו לי משה היכן הוא חכמתך
באותה שעה אמר משה לישראל אתם יודעים שהקדוש
ברוך הוא יכול לעשות לכם נס אלא שהעלים ממנו
ועתה של אדם מגעת לא דעתו ולא חכמתו

פטירת אהרן

פיומר והרים משה משה והניח על נבי הקלע ופשה
 עצמו כיו שדבר עם ישראל שנאמר המן הקלע הוא
 הניח לכם מים התחיל הקלע מאליו כיון שראה משה
 הגביה ידו והכה הקלע שנאמר ויד את הקלע כמטהו
 פיעמים כיון שלקה הוניה דם שנאמר הן הכה נור ויוכו
 מים ואין ויב חלא דם שנאמר ואשה כיויוב ויב דמה כל
 משה ואמר לפני הקדוש ברוך הוא הקלע אינו מוניה
 מים חלא דם מיד אמר הקדוש ברוך הוא לקלע למה
 לא הוצאת מים חלא דם אמר לפניו רבינו של עולם על
 מה הכני משה אמר הק' כה למשה למה הכית את
 הקלע אמר לפניו כדי שיהיה מים אמר לו הק' כה ובי
 אמרתי לך שתכה בו אי לאו והלא בדבור אמרתי לך
 ודברתם חל הקלע אמר משה אמרתי ולא הוניה אמר
 לו הק' כה אתה נוית לישראל כנדרק תשכוט עמיתך
 ואתה למה לא דנת את הקלע כנדרק והלא זה הוא
 אשר נדלק בזגרים שנאמר ויניקוהו דבש חסלע וזו היא
 עיבה שפרעת לו ולא עיר חלא שחמרת לפני שמעי כל
 המורים ואין מורים אלא שוטים הם שוטים ואתה כקח
 לא תכנס עם שוטים שנאמר לכן לא תביאו את הקהל
 הזה כיון שאמר הקדוש ברוך הוא למשה בן אמר לקלע
 הכיך דמך למים שנאמר בהכבי הנור אגם מים חלמים
 למענינו מים כיון שהגיע ראש חודש אדר הקב"ה למשה
 הג' ואין אחיך אמר משה לפניו בבקש ממך שלא תאמר
 לי חלא למחר אמר לי למחר והיה מחר כל היים כלו
 שלא היה יודע היאך יאמר לו לאהרן הגיע וסנך
 להפטר מן העולם וכל איתן ארבעים שנה שהיו ישראל
 במדבר כך היה חנהג היו משבימים ובאים חנל שבעים

וקנים וכו' ביום באים אנל הנשיאים וכל ישראל באים
 אנל אלעזר ואהרן והיו משכימים על פתחו של משה
 והיו שואלים בשלומו ואחר כך יוצאים אנל חהל מועד
 וזו היא קדר הליכתן משה באמצע אהרן בימינו שיעור
 בשמאלו והוקנים מכאן ומכאן וכל ישראל לאחריהם
 והיו נכנסין לחהל מועד ויושבין בראש אהרן על ימינו
 ואלעזר משמאלו וקנים ונשיאים לפניו ואחרי הכמים
 זל כי בשגור הק"ב שיעמותו משה ואהרן שקרא למשה
 רבינו ע"ה ואמר לו כן משה עבדי בכל ביתי היית
 באמן דבר גדול יש לי לאמר לך שהיא קשה לעשות
 ואמר לו משה מה הדבר אמר לו הק"ב שיהא אהרן
 אל עמיו כי לא יבא אל הארץ אשר נתתי לבני ישראל
 על אשר מריתם את פי למי מריבה ואמר לו משה
 רבוכו ש"ע גלוי וידוע לפני כסא כבודך כי אתה אהרן
 על כל העולם וארון בכל בריותיך שבראת בעולם
 הזה וכידך הם וכידך לעשות עליה כל מה שיהי רצונך
 אבל אינו ראוי לי שאלך לחאי לומר לו זה הדבר כי
 אחי גדול ממני הוא ואיך אדבר עלה אל הר ההר ושם
 תמות אמר לו הק"ב למשה אל תאמר לו בשפה רפה
 אלא קח את אהרן ואת אלעזר בנו והעל אותם הר
 ההר וגם כן עלה עמם ותאמר לו דברים רבים ונאים
 כי בעבודה היה מבין הדבר ואחר ששלשתכם בהר
 הפסע את אהרן את בגדיו והלכשתם את אלעזר בנו
 ואהרן יאסף ומת שם בשמע משה זה הדבר היה
 חזק בלבו מאד ולא היה יודע מה לעשות וככה בכי
 גדול עד מאד ואף על פי שהיה אהרן אחיו והגיע לו
 מיתתו עד מות על מיתת אהרן אחיו אף על פי כן

פטירת אהרן

צעבור שהיה נאמן בפועל והלך חזק אהרן לומר לו
 הדבר והלך לאהל מועד ומצא שם לאהרן אותו היום
 שינה משה המנהיג יסב ובכה עד קריאת הגבר קרא
 לאלעזר אחר לך קרא לי אל הזקנים והנשיאים שאמר
 לי הק"ה דבר בלתי ונתקבצו על פתחו של אהרן עמד
 אהרן ומצא משה עומד חמום לו אהרן למשה אחי למעלה
 שכית המנהיג אחר לו דבר נוכח הק"ה לומר לך אחר לו
 אחר אחר לו עד שנמצא עמד משה והלכים לאהרן
 שמונה בנדים בתיך ביתו ואחר כך יצאו וכן היתה
 קדר הליכתו בלתי היום שינה משה את המנהיג נתנו
 את אהרן כחמנו ומש' מימינו ויהושע משיליו והזקנים
 והנשיאים מבין ומכאן וכל ישראל לאחוריהם כיון
 שראו כל ישראל את אהרן בלתי כבוד שמחו שמחה
 גד לה מפני שהיו אלהים אותו אחרו כל זה היה אהרן
 גדל מעכשיו שאל רוח הקדש נוטל הים ויצאו כיון
 שהגיעו לאהל מועד בקש אהרן להצנע ולא הניחו
 משה ואחר לו משה עד שנמצא חין למחנה כיון שיצא
 חין למחנה אחר לו אהרן חמום לי מה שאמר לך הק"ה
 חמו לו משה עד שנגיע לאיתנו ההר באותה שעה אחר
 משה לישראל שבו כאן עד שנחזור אליכם ואני ואלעזר
 נצלה ראש ההר וכשמיני נרד והיו עולין שלשתן והיה
 מבקש משה לומר לאהרן ולא היה יודע איך יחמר לו
 אחר לו משה אהרן אחי שאל פקדון נתן לך הק"ה
 אחר לו הין אחר לו מה אחר לו נתן לי מוכח הזהב
 ושלחן שגלתי לחם הפנים אחר לו משה שאל כל מה
 שהפקיד בידך עכשיו היום מבקש ליטלו ממך אחר לו
 ומה אחר נר הפקיד חזקך אחר לו אהרן לא נר אחת

נתן

פתן לי לא כל אמתן טבע נרות והרי הן דולקין כאהרן
 מעד והיה מכק משה להדגישו על נפשו שהיה משלה
 בדר שנאמר כר יי בשמת אדם • כיון שראה שאינו
 מרגיש בדבר אחר לו באמת קראך חסיד שנאמר וללו
 אחר תנוחך ואורניך לאיש חסידך מיד נפתחה המערה
 לפניהם אמר לו משה אהרן אחי הכנס במער' זו אמר
 לו אהרן הן יהיה משה רוצה להפשיט את אהרן כגדי
 כהונה שעליו ולא יודע היאך יאמר לו • אמר לו אהרן
 אחי למערה שאני צפוקין לתוכה חין ראוי להכנס שם
 כגדי כהונה שעליך שמה יטמא והמערה נאה מאד
 חמא קברים ראשינים היו כה אלא רצני שתתנס
 לטעור וממתין לנו עד שנאמר אמר לו אהרן יפה דברת
 מיד הפשיט משה את אהרן את כגדיו איפשר לומר
 ביון שהפשיט כגדיו את ערום ונקבר ערום חק ושלום
 אלא כל כהן גדול לובש ח' כגדי כהונה וכהן הדיוט
 לובש ד' אהרן שמנה ואלעזר ארבעה • נטל משה
 ארבעה מאהרן והלבישן לאלעזר ונעשה כהן גדול
 ונשתתירו על אהרן ארבעה אמרו לו לאלעזר המתן למ
 כאן עד שנאמר ככנסו וראו מטה מונעת ושלחן ערוך
 ומנורה דולקת ומלאכי השרת עומדין עליה אמר לו
 אהרן למשה אחי עד מתי תקתיר ממני הדבור שאמר
 לך הקדוש ברוך הוא ואתה יודע כשרכב עמך
 בראשונה שמחתי והוא כפיו העיר עלי וראך ושמת
 בלבו ועכשו למה תקתיר ממני הדבור שאמר לך הקדוש
 ברוך הוא אפילו אם הוא דבר מיתה הריני מקבל עלי
 כסבר פנים יפות • אמר לו הואיל והזכרת דבר מיתה
 הוא והוא הדבור שאמר לי ואני יראתי להודיעך ועתה

פטירת אהרן

ראה מטתך שאינה כמעשה כשר ודם ולא עוד אלא
 שמלאכי השרת באו ללקקך. אמר לו אהרן משה אחי
 למה לא אחרת לי בכפי אחי ואשתי ובני אמר לו משם
 עתה קורא אליך והלא היום ארבעים שנה נעשית את
 העגל והיית חייב למות אלא שעמדתי בתפלה והנלתי
 אותך מן המיתה שנאמר ובההרן התאכף יי' מאד
 להשמידו ועכשיו הלואי תהא מיתתי כמיתתך שאתה
 מת ואני קוצרך. אבל אם אני אמות אין לי אח
 סיכרני. ואתה מת ובניך יורסין כבודך אבל אני
 כשאמות אחרי יירש כבודי והתפייסו בדברים ועלה
 למטתו אהרן וקבל הקדוש ברוך הוא נשמתו של אהרן
 ויצא משה מן המערה בלילה שעה נתעלמה המערה
 ולא היה בריה בעולם שיכול להבין זה. אמר אלעזר
 למשה היכן הוא אבא אל נפטר לבי' עולמו מיד וירד
 משה ואלעזר מן ההר אמרו להם ישראל היכן הוא אהרן
 אמר להם כבר נפטר אמר לו לדברין שתאמ' מת ואין
 אנו יודעים מה עשית ממנו שמה הרגת אותו אין אנו
 מניחין אותו עד שתראנו אותו בין חי בין מת בליל
 שעה עמד משה בתפלה לפני הקדוש ברוך הוא ואמר
 לפניו רבונו של עולם בבקשה ממך. שתראה להם את
 מטתו שלא יאמרו חי הוא בליל שעה ויעשו אלהים ממנו
 וישתחוו לו. מה עשה הקדוש ברוך הוא קרע את
 המערה לבאן ולבאן והראה להם מטתו ואהרן מת
 מושב על מטתו שנא' ויראו כל העדה כי גוע אהרן
 ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל הכפו
 פניהם למחנה ישראל וראו שנקת לקו ענני כבוד שנתן
 להם הקדוש ברוך הוא בזכותו והיו מכריזים מטתו
 בלילה

פטירת משה סז

באויד העולם אמר להם הכ"ה כפרו על הצדיק כפרו
 על השדיים שנאמ' על שדיים קופדים מהו על שדיים
 קופדי' על השדי' שכלכלו ופרנקו שני שדיים קדושים
 מקוראים עליהם הפקוק שני שדיך כשני עפרים
 תאומי זכיה וכתב על שדה חמד על גפן פוריה על
 בנקת ישראל שנמשלה לשדה חמד ולגפן פוריה
 שניתרה בלא קריקי ואחר כך אמרו יבא שלום ינוחו
 על משכבותם הולך נכוחו * וכיון שנקתלקו ענני
 כבוד ראו החמה והלבנה ברקיע שלא ראו אותם
 בימיהם ובקשו להשתחוות להם ומפני שלא ראו מימיהם
 מפני שנוולדו במדבר אלא אבותם שנוולדו במזרים הם
 ראו אותם * אבל אלו שנוולדו במדבר לא ראו אותם
 מימיהם מפני שהיו ענני הכבוד מקיפין עליהם בכל
 מקעיהם שנאמר כי ענן יי' על המשכן יומם * וכיון
 שנקשו להשתחוות להם אמר להם לא כך אמרתי לכם
 ופן תשא עיניך השמימ' וראית את השמש ואת הירח
 ואת הכוכבים ונרחת והשתחוית להם ועבדתם וגומר
 נשלם פטירת אהרן עליו השלום

פטירת משה

וזאת הכרכה אשר בירך משה איש האלהים
 אמר רבי שמואל בר נחמני כיון שבא
 משה לברך את ישראל בואת הכרכה זאת התורה
 שכתוב בה וזאת הכרכה אשר בירך משה איש האלהים
 * איש האלהים זה משה איש האלהים זה הקדוש ברוך
 ה"א ג

פטירת משה

הוא שכתוב בו יי' חיים מלחמה וכל כך למה לקיים מה
 שנאמר והחוט המשוש לא כחברה ינתק • חמר רבי
 תנחומא חיים האלהים חס חיים למה להם לא כשכר
 לפני ברעה נקרא חיים כשעלה לרקיע נקרא חלהים
 ומה זכה משה שהקדוש ברוך הוא מתעבק בו • כשעה
 שירד למצרים והגיע גאולתם של ישראל והיו כולם
 עובדים בבקף וזהב ומשה היה מקבץ את העיר
 והתעבק ג' ימים ושלושה לילות למצוא ארונם של יוסף
 לפי שלא היו יכולין לנא ממזרים מפני חקר השביעה
 בלא עצמות יוסף לפי שהשביע את בני ישראל שנאמר
 וישבע יוסף את בני ישראל כנע בקרח בת אשר וראתה
 אותי עייף יגע אמ' לה קבכתי את העיר שלשה ימים
 ושלושה לילות למצוא ארונם של יוסף ולא מצאתי אותי •
 אמרה לו בא עימי והלך עמה עד נהר נילוס אמרה לו
 במקום זה נתנו ארונם של יוסף ושל עיפרתה היה וחמם
 אותה היה וחתמוהו מכל מקום • כך אמרו החרטומים
 אל ברעה רצונך שלא תנא אומה זו מכאן חס לו יעלו
 את עצמות יוסף עמה הם לא ינאו מפני חקר השביע
 מיד עמד משה על שפת הנהר ואמר יוסף יקף אתה
 ידעת שהגיע השעה שהקב"ה גואל את בניו והשבעת
 אתה את ישראל • ועתה תן כבוד לאלהי ישראל ואל
 תאחר גאולתם מעשים יש לך בקש לפני בוראך ועלה
 חתום • מיד התחיל ארונם מנענע ועולה מתבוננות
 בקנה נטלו משה ושם אותם על כתפו והיו כל ישראל
 סובלין אחריו והכסף והזהב שנטלו ממזרים עמם •
 ומשה היה בל ארונם של יוסף • אמ' לו הקב"ה למשה
 דבר קטן עשית חייך החקר טעמית גדול הוא מלפני
 לפני

פטירת משה סח

לפי שלא השגחת לכבדך והב אף אני על זה בשעה
 שנתה נכטר מן העולם הזה אף אני בננידי לעשה
 עמן החקר אתעבך כך וכסרגיע יומי כל מכה להכטר
 מן העולם אמר לו הק' בהן קרבו ימיוך למות ומר
 לפני רבני של עולם אחר כל יגיעה זו סיגועתי אמרת
 שסמיות לא אמות כי אחיה ובימר אמר ליה הר' בה רב
 לך עד פה תבא ולחתוקיך וכה יסית בגחון גליך קרא
 את יהושע אמר לפני רבני של עולם לפני מה חני מת
 אם בשביל כבודו של יהושע יכנס יהושע לשדרה ואני
 אחא אמר לו הק' בה ועשה לו אתה כמו שהיה הוה
 עושה לך מיד הסכים משה אחר יהושע ואמר ל רבני
 יהושע מיד בתירא יהושע אמר לו ולי אתה קירא רבני
 אמר לו יהושע מבקש אתה שחחיה חמ לו הין אמר לא
 ט ב היה לך אני שחם תשכח הלכה תשאלנה לי קבל
 עליך שחחיה עשה לך כאשר אתה עושה לי ובהבד
 היית אתה הולך לשמחלי אלך גם אני לשמחך אמר ליה
 יהושע כל מה שתגזור עלי אני מקבל על מנת שארחה
 בניך ור' התחיל לעשות לו כל הכבוד שהירגיל לעשו
 לו כיון שכנסו לחהל מועד מה כתיב וירחיקו בזהל
 מועד בעיני ענין ירד הענין ועמד לו בין משה ובין יהושע
 יהושע מבכנים ומטה מבחין באותה שעה נח משה
 וראה מותיק ולא חוה הנחה התחיל תובע היית בפיו
 אמר לפני הק' בה מה חטא יש בידי שאני מות אמר
 לו הק' בה הן מביכו של אדם הראשין שכחוב בו הן
 האדם היה כאחד מזני לפיכך אחת מות אמר לפני
 רבני של עולם לשוא דשו רגלי עירכל ולשו רגלי לפני
 בניך כפיה אמר לו הק' בה כבר קנקתי על ארבע מיתס

פְּטִירַת מֹשֶׁה

אמר לו רבונו של עולם מזה קלה צוית אותי ועבר עליה ואני לא עברתי אמר ליה הרי אברהם שקדש שמי בעולם והרי הוא מת אמר לפניו רבונו של עולם הרי יצא ממנו ישמעאל ומצונו מכעיסין לפניך אמר לו הרי יצחק בנו שפשט צוארו על גבי המזבח אמר לפניו רבונו של עולם הרי יצא ממנו עמו שזרעו עתיד להחריב את ביתך והגלה את בניך אמר ליה הרי יעקב שיצא ממנו שנים עשר שבטים ולא הכעיסוני אמר לפניו לא עלה לקריע ולא דמו רגליו ערפל ולא דברת עמו פנים בפנים ולא קבל התורה מידך אמר לו הק"ה רב לך א תוסף דבר לי עוד בדבר הזה אמר לפניו רבונו של עולם שמה יאמרו שאולי לא מצא במשה דברים רעים לא היה מקלקו מן העולם אמר ליה כבר כתבתי ולא קם נביא עוד בישראל כמשה שמה יאמרו בקטנותי עשיתי רצונך ובזקנותי לא עשיתי רצונך אמר ליה כבר כתבתי על אשר לא קדשתם אותי אמר לפניו רבונו ש"ע אכנס לארץ ואהיה שם ב' או שלש שנים ואחר כך אמות אמר לו גזירה היא מלפני שלא תכנס שם אמר לפניו אם לא אכנס בחיי אכנס לאחר מותי אמר לפניו דש"ע כל הכעס הזה עלי למה אמר ליה על אשר לא קדשתם אותי אמר לפניו כתיב הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר אתה מתנהג עם בריותיך במדת רחמים שנים ושלשה פעמים ולי עין אחד אין אתה מכפר לי אמר לו הק"ה הן אתה עשית ששה עובות ולא גלית לי לך אחד מהם בתחילה אמרת שלח נא ביד תשלח שניה ומאז באתי א פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה שלישיית לא יי' שלמני

רביעית

רביעית ואם בריאה יכרא יי' - חמישית שמעו נא
 המורים - ששית והנה קמתם תחת אבותיכם תרבות
 אנשים אברהם יצחק ויעקב אבות חטאים היון שאמרת
 לפנייהם כך אמר לפניו רבונו של עולם ממך למדתי
 שאמרת את מחתות החטאים האלה בנפשותם אל
 אני בנפשותם אמרתי ולא באבותם - אמר לפניו
 רב"ש הרבה פעמים חטאו ישראל לפניך ונתפללתי
 לפניך עליה ומחלת להם על ששים רבוא השגחת ועלי
 אינך משגיח - אמר לו אין דומה גזירת זכור לגזרת
 יחיד ועוד עד עכשו הית' השעה מקורה בידך התחיל
 לדבר לפניו תפלות ותחנונים ועליו אמר שלמה
 תחנונים ידבר רש - משלו משל למה הדבר דומה לחכם
 שהיה מלמד לבנו של מלך והיו כל בני פלטרין של מלך
 יראים ממנו ולא בני פלטרין בלבד אלא אף כל העם
 היו יראים ממנו והיו עושי' לו כל רצונו על שהיה מלמד
 לבנו של מלך לאחר זמן מועט מת בנו של מלך מיד
 אבר רבו של נער כל בני פלטרין והתחיל לחזור על
 הפתחים באותן הימים שהיה רבו של בן המלך היה
 הכל ברשותו כיון שמת אבר הכל אין לו אף לחזור על
 הפתחים כך היה משה כל זמן שהיה קיים הכל היו
 ברשותו עליונים ותחתונים כדכתיב עלית למרום
 שכית שבי לקחת מתנות באדם ובקע הים בידי
 והעלה באר מים מן הקלע ולא עוד אלא שהיה אומר
 קומה יי' וקם שוכה יי' ושכ ולא עוד אלא שאמר אם אין
 בניך הולכים אל תעלנו מזה בא וראה שכל זמן שהיה
 קיים היה מוכן לכל חפץ וכיון שהגיע זמנו למות הוד
 לבקש תחנונים והיינו דכתיב תחנונים ידבר רש -

פְּטִירַת מֹשֶׁה

וּבְתִיב לְכָל זֶמֶן וְעַתָּה לְכָל חֶפֶץ תַּחַת הַשָּׁמַיִם עֵת הַיְחָס
 לְמֹשֶׁה לִירֹד לְמִצְרַיִם וְלִיטֹל גִּבְעָה וְגַם לְגַחֵל אֶת יִשְׂרָאֵל
 שֶׁנֶּחֱמָר גַּם הָאֵל מֹשֶׁה גָּדוֹל מֵאֵד בְּכָל חֶרֶץ מִצְרַיִם וְעַתָּה
 הַיְחָס לוֹ לְהַפִּיל תַּחְנֵה שֶׁנֶּחֱמָר וְאֶתְחַנֵּן חַל יי' בַּעַת
 הַיְחָס לְאֹמֶר יי' אֱלֹהִים אַתָּה הַחֲלוֹת בְּשִׁמּוֹת הַלֵּל לְמֹה
 הַזְכִּירָן מֹשֶׁה מִלְּמַד שֶׁאֵמֶר מֹשֶׁה הוֹאִיל וְכַבֵּן שִׁמּוֹת בְּרֹא
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ וְאֶת הָאֵדָם בְּרַחֲמֵי וּבְרִין
 שֶׁנֶּחֱמָר וְיִנָּר יי' אֱלֹהִים אֶת הָאֵדָם וּמִכֵּן שִׁשְׁתֵּי שִׁמּוֹת
 חָלוּ הֵם רַחֲמִים וְרִין שֶׁנֶּחֱמָר יי' חָל רַחוּם וּחֲנוּן הָרִי
 כֵּאֵן רַחֲמִים וְרִין מִכֵּן שֶׁנֶּחֱמָר אֱלֹהִים לֹא תִקַּל הָרִי
 כֵּאֵן רִין וְכֵהֶם הַתְחִיל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִגֵּד עִם
 בְּרִיּוֹתָיו לִכְךָ אֹמֶר יי' אֱלֹהִים אַתָּה הַחֲלוֹת לְהַרְאוֹת לִי
 גְבוּרָתְךָ בְּהִנֵּה וְעַתָּה בּוֹקְנוֹתִי אֲנִי מִבְּקֶשׁ רַחֲמִים עַל
 עַמִּי כֵּאֵן מִרְעִיתְךָ שֶׁתִּקַּח וְתִכְפֹּר עֲלֵיהֶם אֶת
 עֲבָרָךְ בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ חָל תִּהְיֶה בְּמִלֶּךְ בְּשֶׁר וּדָם מֶלֶךְ
 בְּשֶׁר וּדָם כְּשֵׁם לוֹ עֶבֶד וְהוּא בַחּוֹר וְגִבּוֹר הוּא אֱלֹהֵי
 אֲוֹתוֹ כֵּיוֵן שִׁיזְקִין הוּא שׁוֹנֵא אֲוֹתוֹ וּמַסְלִיכוֹ אֶל אַתָּה יי'
 אֶל תִּסְלִיכִי לַעֲתָה זָקְנָה כְּכֹלֹת כַּחַי אֶל תַּעֲזֹבֵנִי אֶת
 גְּדִלְךָ חָלוּ י' הַדְּבָרוֹת וְאֶת יֶדְךָ הַחֹזֶק חָלוּ י' הַמַּכּוֹת
 שֶׁהֵבִיֹא עַל הַמִּצְרַיִם בְּמִצְרַיִם אֲשֶׁר מִי אֶל בְּשִׁמּוֹת וּבְאֶרֶץ
 אַתָּה בְּרַאת הַכֹּל וּבִידֶךָ לְהַמִּית וּלְהַחְיוֹת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
 בְּמַעֲשֵׂיךָ וּבְגְבוּרָתְךָ לַעֲתִיד לֵבֹא וְלִמֵּה אֹמֶר מֹשֶׁה לִפְנֵי
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹמֶר לוֹ וּמוֹת כֹּהֵר הִזֵּה אֹמֶר מֹשֶׁה
 לִפְנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹטֵב שְׂאֵחִיה וְלֹא אֲמוֹת מִכֵּנִי
 שֶׁאֵם בְּנִיךָ רוֹנִים לְחַטּוֹא חֲיוֹנֵי מִיָּחָס וְאֹמֶר לְהֵם שֶׁאֵן
 אֶל אֲחֵר בְּשִׁמּוֹת וּבְאֶרֶץ אֵלֶּה אַתָּה וְלֹא עוֹד אֵלֶּה
 שֶׁאֲרִיעַ דּוֹר בְּכוֹר סִמָּן לְכָל הַדּוֹרוֹ שֶׁיִּבְאֻ וְאֹמֶר לְהֵם
 מַעַל

פעל ידי בקעת הים ועל ידי נתת תורה לישראל ועל
 ידי החטרת להם מן מן השמים ארבעים שנה והעלית
 להם כהר מים והונחתי להם מים מן הקלע ועכשיו
 אם טוב בעיניך לא אמות כי אחיה ואקבר מעשיך
 לכל באי עולם אמר לו הקדוש ברוך הוא איני שמע לך
 מפני שאם אתן לך חיים ומנחתי מטיה כל העולם
 ויעשו ממך אלוה ויעבדו לך אמר לפניו רבין העינים
 כבר בדקת אותי ואני הוא שבטלתי את העגל ועכשיו
 איך אמות אמר לו הקדוש ברוך הוא בן מי אתה אמר
 לו בן עמרם ועמרם בן מי הוא אמר לו בן יצחק ויצחק
 בן מי הוא אמר לו בן קהת וקהת בן מי הוא אמר לו בן
 לוי וכלם ממי ינח אמר לו מאדם חל והלא אחרתי
 לאדם כי עפר אתה ואל עפר תשוב אמר משה לפניו
 רבוני של עולם אדם הראשון נבז ואכל מה שלא רצית
 וקנאת עליו מיתה אני ננכתי כלים לפניך וכבר
 העדרות ואמר לא בן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא
 אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה כלים נדיק אתה
 מאדם ודורו אמר לו משה הן האדם קנאת עליו מיתה
 ועל דורו כשכיל הנח' שהטעה אותו וחוה ואני החייתי
 מתים כנחם שנאמר ויעש משה נחם נחשת אמר לו
 הקדוש ברוך הוא כלים גדול אתה מנח ודורו אמר
 לפניו הן נח קנאת עליו מיתה ועל דורו על שלא בקש
 נח עליהם קחמים אבל אני כשחטאו ישראל במעשה
 העגל בקשתי רחמים מלפניך ואמרתי אם אין מחני
 נא מהפוך אשר כתבת אמר לו הקדוש ברוך הוא
 גדול אתה מאברהם שנתנבה בעשר נבינו אמר לפניו
 מאברהם פקול נמנח שינח נמנח ישמעאל אמר לו

פמירת משה

הקדוש ב"ה גדול אתה מינחק שנעקד על גבי המזבח
אמר לפני מינחק מחלניו יצא עשו הרשע א"ל הקדוש
ברוך הוא למשה משה כלום אמרתי לך להרוג את
המזרי אמר לפניו רכובו של עול' תן לי רשות ואומר לך
דבר אחד אמר לו הקדוש ברוך הוא אמור אמר לו
רכובו של עול' אתה הרגת כל בכורי מצרים ואני אמות
בשביל מצרי אחד אמר לו הקדוש ברוך הוא ואתה דומה
אלי אני ממית ומחיה כלום אתה יכול להחיות כנווני
ולא תזכור כמה כבודות כבדתיך אמר קומה וקמתי
סוכה יי' ושכתי גם בשבילך שנית מעשה שמים
וארץ שדרכן של שמים להוריד טל ומטר ודרכ' של ארץ
להוציא לחם ואמרתי איני רוצה בזה אלא השמי' יורידו
לחם והארץ תוציא מים וכן עשיתי שנאמר הכני ממטיר
לכם לחם מן השמים ואומר עלי באר ענו לה גם יותר
רציתי לעשות שבקשתי ליתן לך חיים ואמרת לי איני
רוצה אלא שאמות גם אמרת לי אם בריאה יברא יי'
ופנתה האדמה את ביה ואני מלאתי את דברך
ועשיתי חפץך שנאמר ותפתח הארץ את ביה ותבלע
אותם גם אמרתי וזבח לאלהים יחרם כלתי לה' לבדו
וכשחטאו ישראל בקשתי להקים דברי להחרימם
ולאכדם ואמרת לי סלח נא לעון העם כגדל חסדך
ועשיתי כן ואמרתי לך סלחתי כדבריך ולא עוד אלא
התורה שנקראת על שמי שכתורה יי' תמימ' קראתיה
על שמך ש' זכרת תורת משה עבדי גם ישראל שנקראו
על שמי שנאמר כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם
קראתים על שמך שנאמר ויזכור ימי עולם משה עמך
ולא עוד אלא שדברתי עמך באמירה ובדיבור שנאמר
ויאמר יי' אל משה לאמר ועשו להם ציצית וידבר יי' אל

משה לאמר ואף אתה דברת עמי באמירה וכדיבו' שג'
ויאמר משה אל' יי' וידבר משה אל' יי' גם אני חין לפני
לא אכילה ולא שתיה ועשיתך כיוצא בי שנאמר ויהי
עם עם יי' ארבעים יום וארבעי' לילה לחם לא אכלתי
ומים לא שתיתי • ואני אלהים ואתה אלהים שנאמר
ראה נתתיך אלהים לפרעה • ואני יש לי נביאים וטף
נתתי נביא שנאמר ואהרן אחיך יהיה נביאך • ואת
אין בריה יכול להסתכל כנגדי וכך כתיב וייראו מגשת
אליו • אני אמרתי וראית את אחורי ופני לא יראו
וכך כתיב והביטו אחרי משה • בעשרים ושתים
אותיות בכדתי את התורה ובכולם בכדתיך שלחתיך
אצל פרעה והוצאת ממזרים את ישראל • צויתך על
השבת ועל המילה • נתתיך עשר דברות כיסיתך
בענן נתתי לך שני לוחות אבנים נאמרת לוחות
ועשיתך יחיד בעולם הנחלתך תורתך • בכדתיך
משבעים וקנים חזר משה והודה לו ואמר לפניו רבונו
של עולם הרבה גמולות גמלתני ועצמו מקפר וכל בא
עולם יודעין שאתה יי' אלהים יחיד בעולם ואין זולתך
ואין דומה לך אתה בראת עליונים ותחתונים ואתה
הוא אחרון והכל ממך ומי יחלל גבורותיך • אלא דבר
אחד אני מבקש מלפניך שאעבור את הירדן • אמר לו
הקדוש ברוך הוא למשה שתי שבועות נשבעתי אחת
שלא תבנה לארץ • ואחרת שלא אכלה את ישראל אם
רצונך שאעבור על שתיהן אחיה חותך ואכלה את
ישראל אמר לפניו רבונו של עולם בעלילה אתה בא
עלי אתה תופס החבל בשני ראשים יאמר משה וטף
במותו ואל יאמר נפש אחת מישראל אמר לפניו רבונו
של עולם מה יאמרו הכריו' רגליה סדשי רקיעים וידים

פטירת משה

מקבלו התורה והכהן מדבר עמו הק"ה כה אל פה
 לא מנח תשיבה לפני הק"ה בשר ודם על אחת כמה
 וכמה לאחר רבי יוחנן עשר חיות נכתבו עליו ואלו הן
 הן קרבו ימיו למות ומות בהר כי אנכי מת כי ידעתי
 אחרי מותי ומשה בן חמא ועשרים שנה במותו וימת
 עם משה עבד יי' עשר פצמים גור הק"ה מיתה על
 משה ואלא יכנס לארץ ועדין לא נחתם עד שנגלה
 עליו בית דין הגדול והיה אומר לא תעבור את הירדן
 הוזה ודבר זה היה קל למשה ולא היה מעלה על לבו
 שהיה אומר במה פצמים חטאו ישראל חטאה גדולה
 וכיון שהייתי מתפלל עליהם היה מקבל ממני מיד
 בתבטלה בגוירה אני שלא חטאתי מעודי בשאתפלל
 לפניו לענמי לא ירנה לקבל ממני כיון שראה הק"ה
 שקל בעיניו ואינו עומד ומתפלל מיד קפץ עליו וגזר
 וחתם עליו גזר דין וכשכע בשש הגדול שלא יכנס
 לארץ שנאמר לכן לא תביא את הקהל כיון שראה
 משה שנחתם גזר דין עליו גזר עליו העניות ועמד
 בתפלה ואמר איני זוכר עד שתבטל בגוירה מה
 עשה משה לרש שק ונתפלס באפרועמר בתפל לפני
 הק"ה תק"ט פצמים עד שזרעו שמים וארץ
 וכל יצורי בראשית ואמרו שמח הגיע נביאנו של הק"ה
 לחרש עולמו ינתה בת קול ואמרה להם לא הגיע חלל
 כי ביח נפש כל היורות כלבשר איש איש זה משה
 שנאמר והאיש משה עבדו מאד מה עשה הק"ה הכריז
 בכל רקיע ורקיע ובכל בית דין של מעלה שלא יעלו
 תפלתו ולא יקבלו תפלתו של משה ולא יעלו לפני
 מפני שחתם גזר דין עליו אותו מלאך הממונה על
 ההכרזת

פְּתִירַת מִשָּׁה עב

הַכְרֹזָה אֲכַרְזִיאל שֶׁמֶן קָרָא הַקִּדְשׁ בְּרִיךְ הוּא לְכָל שָׂרָה
 רָקִיעַ כְּבֹהֵלָה וְאֶחָד לָהֶם רָדוּ וְנִעְלוּ כָּל שָׁעַר וְשָׁעַר כִּדְרָה
 שָׁלַח תַּעֲלֶה תַּפְלֵת מִשָּׁה אֹתָהּ שָׁעָה נֹדַעְעוּ שְׂמִימִם
 וְאַרְצָן וְכָל מִוְקְדוֹת הָאָרֶץ וַיִּזְכְּרִי בְּרֹאשִׁית מִפְּנֵי תַּפְלֵת
 מִשָּׁה שֶׁהִיטָה דוֹמָה לְחֹרֵב שְׁקוֹרֵעַ וְחֹתֶךָ וְאִינוּ מִתְעַכֵּב
 מִפְּנֵי שֶׁתַּפְלֵתוֹ כַּעֲנָן שֶׁסֶּה הַמִּפְּיֹרֶשׁ שֶׁלֹּא מִכִּי רָכּוּ וְנִגְזַר
 עַל אֹתָהּ שָׁעָה אֲמַר יִחְזָקֶאל וְאַשְׁמַע אַחֲרֵי קוֹלִי רַעַם
 גָּדוֹל שֶׁמֶעַרֵּעַ גָּדוֹל זֶה מִשֶּׁ שָׁכַתוֹב כִּי גַם הָאִישׁ מִשָּׁה
 גָּדוֹל מֵאֲדָר בַּשָּׁעָה שֶׁרָא גִלְגָּלִי וְכִרְפִּי מַעֲלָה שֶׁלֹּא קָבַל
 תַּפְלֵתוֹ: שֶׁל מִשָּׁה וְלֹא נִשְׁחַל לוֹ בְּנִים וְלֹא נָתַן לוֹ חַיִּים

מִיָּד פִּתְחוּ כֹּלֶם וְאִמְרוּ בְּרִיךְ כְּבוֹד יי' מִמְּקוֹמוֹ
 שֶׁאֵין לַפְּנֵינוּ לֹא עֲוֹלָה וְלֹא שִׁכְחָה וְלֹא מִשְׁוֹא פְּנִים בֵּין
 קָטָן בֵּין גָּדוֹל וְזִמְנִין שֶׁנִּתְחַנֵּן מִשָּׁה תִּקְטִי חִינּוּכִין כְּחֻמָּת
 אֶתְחַנֵּן אֲמַר לַפְּנֵינוּ רָכּוּנוֹ שֶׁל עֵילָם הַרְבֵּה פְּעֻמִּים
 כְּנֻטְעֵרֵתִי כַּשֶּׁכִּיל יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהָיוּ לָךְ עֵם סְגוּלָה וְנִחְלָה
 לְשִׁמְךָ וְרֹאשִׁיתִי בְּנִדְתָּן וְלֹא אֲרָאָה כְּטוֹבֶתָן הִרְיִנִי עֲזָבָה
 תִּזְכְּרֶנִּי בְּלִסְתֵּר שֶׁכָּךְ בְּתִיב כִּימוֹתֶיךָ תִּתֵּן שִׁכְחָה וְעֲכָשָׁה
 הֵיכָן שִׁכְרִי שֶׁל אֲרֻכָּעִים מְנַה סִּגְעֵתִי כַּשֶּׁכִּיל בֵּין

וְכַנְטִיעֵרֵתִי עֲלֵיהֶם כְּמִצְרִים בָּיִם וּבְמִדְבָּר וְתוֹרָה וּמִצְוֹת
 שֶׁקִּבְעֵתִי לָהֶם וּבְנִדְתָּם רֹאשִׁיתִי וְעֵתָה כַּשֶּׁהִגִּיעַ טוֹבֶתָן
 בִּזְרֹת עָלַי שֶׁלֹּא תַעֲבֹרֶאֱת הַיָּרְדֵּן רָכּוּן הַעוֹלָמִים
 מֵאֲרֻכָּעִים מְנַה וְעַד עַכְשָׁיו לֹא הָיִיתִי מוֹרָה הַיָּרְדֵּן
 וַיִּשְׁכַּח כְּנֻסִיבָה מִיָּד הַתַּחֲלִיל הַקָּדָה לַפְּיִינוּ אֲמַר לִי
 הַקָּדָה הַרְבֵּה מִתּוֹקָן לָךְ לַעֲיִלָם הַבֹּא שֶׁתִּשְׁכִּיעַ מִכָּל
 מַעֲדֵיגָן עַדן שֶׁנִּאֲמַר לִהְיוֹתִי לְאִיִּבִי יֵשׁ וְאִזְכְּרֵתִיהֶם
 אֲמַלֵּא אֶלֶּו הַנְּדִיקִים שֶׁמִּקְיָמִים אֶת הַתּוֹרָה בְּאִהְבָה
 אֲמַר שְׂמוּאֵל אֶלֶּו שֶׁלֹּא מֵאֹת וְעַשֶׂר רָכּוּא שֶׁל נְדִיקִים

שֶׁל

פְּטִירַת מֹשֶׁה

מִלְּעוֹלָם הִבָּא שְׁעֵתִיד הַקָּבִה לִיתֵן לְכָל צָדִיק וְצָדִיק
 עוֹלָמוֹת אַחֵר לִי הַקָּבִה יִמִּיךְ בְּטָלִים וְאוֹרֶךְ אִינוֹ בְּטָל
 מֵאֲתָתָהּ צָרִיךְ לְעוֹלָם לֹא לְאוֹר חֲמָה וְלֹא לְאוֹר לְכָה
 וּבְכָבִים וְלֹא אֲכִילָה וְשִׁתִּיה וְלֹא כָּקוֹת וּמִלְכּוּשׁ וְלֹא שִׁמְךָ
 לְרֹאשֶׁךָ וְלֹא מִנְעָלִים לְרַגְלֶיךָ מֵאֲכִי בְּכֹדִי מֵאִיר לְךָ
 מִמְּכֹדִי אֲשִׁים לְבוֹשֶׁךָ וּמֵהֲדָרִי אֲשִׁית כְּקוֹתְךָ וּמוֹהָרִי
 אֲטַהֵר כְּנִיךָ וּמִמִּתְקֵי אֲרוּהָ גְרוֹנֶךָ וּמִמְרַכְכוֹת רְכוּבִי
 אֲשִׁים רְכוּבֶךָ וּמִשְׁרַבִּיטִי שְׁלִי שִׁחְקוֹק עֲלִיו שֶׁסֶּם הַמְּפֹרָשׁ
 שָׁבוּ בְּרָאֲתִי הָעוֹלָם תַּחֲלָה שִׁמְמוֹ נִתְּתִי לְךָ רֹגְמָא
 בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁרַבִּיט שְׁלִי אֶחָד מִשְׁמוֹנֶת אֲלָפִים וְשִׁבְעַ
 מֵאוֹת וְשִׁשִּׁי רְבוּא מֵאוֹתוֹ שֶׁל עוֹלָם הִבָּא אַחֵר לִי הַקָּבִה
 בְּעוֹלָם הַזֶּה עֲשִׂיתִי הִרְבָּה אוֹתוֹ וּמוֹפְתִים וְעַל יָדְךָ
 הִוְצָאתִי אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְקָרַעְתִּי לָהֶם הַיָּם וְהַמִּטְרָתִי
 לָהֶם הַמָּן וְהַכֹּכָבִים מִי מֵרָה לְאֶתְרוֹק וְנִתְּתִי לָהֶם תּוֹרָה
 וּמִנֵּי בִּנְגֵד אֲכָרִים שְׁבָאֵל וּבִנְגֵד יָמוֹת הַשָּׁנָה וּמִלְחָמוֹת
 בְּנִחְתִּי עַל יָדְךָ דִּינֶךָ מִשֶּׁהֶרֶב לְךָ הִגִּיעַ יוֹמוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ
 לְפָרֹנֶס אֶת יִשְׂרָאֵל וְעֵתִיד אֲנִי לְכַתּוֹב עַל יָדִי שְׁלֹמֹה
 תִּלְמִידְךָ וְזֶרַח הַשָּׁמַשׁ וְכֹחַ הַשָּׁמַשׁ אַחֵר מִשֶּׁהֶרֶב רְבוּנוֹ שֶׁל
 עוֹלָם אִם אֵין אֲנִי מִפְּרֹנֶס אֶת יִשְׂרָאֵל יִכְבְּדוּ בְּנֵי תַּחְתִּי
 אֹיֵב בְּנֵי אֶהֱרֹן אֲחִי וְיִמְלְאוּ מִקּוֹמִי אַחֵר הַקָּבִה וְהוּא יִנְחֵנִי
 אֹתָם אֶת הָאָרֶץ כִּיֹּן שְׂרָאֵה שִׁנְגוּרָה גּוֹרָה עֲלֵיו מִיד
 וְיִלֶּךְ מִשֶּׁהֶרֶב וְיִדְבֹּר אֲלֵיהֶם מַעֲשִׂים וּשְׁנִים בְּתַשְׁרִי עַד
 אֲ כִשְׁכֹּת תִּשְׁעִים וַחֲמֵשֶׁה יוֹם מַעֲשִׂיהָ כַּעֲשִׂים מֵאֵמֶר
 לִי הַקָּבִה שִׁימוֹת וְהִיא מִשֶּׁהֶרֶב מִמִּתֵּן עֲצָמוֹ עַד אֲ כִשְׁכֹּת
 הַלֶּךְ וְקָרָא לְכָל יִשְׂרָאֵל וּפִירַם לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה בְּשִׁשִּׁים
 רְבוּא בְּשִׁבְעִים לִשּׁוֹן שִׁבְעִים בָּאֵר הֵיטֵב וְאַחֵר וְיִלֶּךְ מִשֶּׁהֶרֶב
 וְיִדְבֹּר וּמִיָּן שְׁבָאֵל כִּשְׁכֹּת כֹּחַ מִשֶּׁהֶרֶב אֶת הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל

שְׁבָאֵל

וְאַחֲרָיו וְהָיָה בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאַחֲרֵי
 לַחֹדֶשׁ בְּאַחֲדָה בְּשִׁבְטֵי עַד שִׁבְעָה בְּאַחֲרֵי שָׁלִשִׁים וְשֵׁשׁ
 שָׁנִים וְכַלּוֹתָן יָמִים פִּירַשׁ הַתּוֹרָה לִיִּשְׂרָאֵל וּבְשִׁבְעָה בְּאַחֲרֵי
 מָוֶת וְאוֹתוֹ הַיּוֹם שָׁמַת הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהִיָּתָה בֵּת קִיִּל
 מִצָּלָתוֹ וְאוֹמֵר הִזְכֵּר בְּעֶצְמְךָ בְּאֵינְךָ לֶךְ חַיִּים בְּעוֹלָם אֵלֹהִים
 הַיֵּשֶׁת הַזֶּה בְּלִבְךָ . אָמַר רַבִּי חֲלָבוֹ בְּכַלּוֹתוֹ הַיּוֹם שָׁמַת
 מִשֶּׁהָ בֵּתָךְ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת וְשִׁלַּח מִשֶּׁהָ סָפְרִים וְעֵרִין
 לֹא הִגִּיעַ חַיִּי יוֹם וְאֵחָד קָרָא לְכָל שִׁבְטֵי וּשְׁבֹטֵי וּנְתַן לְהֵם
 הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת וְאוֹתוֹ סָפַר תּוֹרָה מִבְּחֵר שֶׁכָּוֹלֵם הֵלֶךְ
 וְהִנִּיחוֹ בְּבֵר הָאֵרֶץ וְהִזְכִּירָן וְהוֹכִיחָן כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 בְּפָנָיו עֲצָמוֹ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים לְכָד וְאָמַר לֵהֶן הִזְכֵּרוּ בְּכָבוֹד
 הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת . וַיִּשְׁמָעוּ מִזֵּד הָאֵרֶץ שֶׁנֶּאֱמָר לְקוֹחַ
 אֶת סֵפֶר בְּרִית הַשֵּׁם וְנוֹמַר וַיֵּשׁ אֲדוֹמִים יֵרֵד גְּבִרְיָאֵל
 וְנָטַל הַתּוֹרָה מִיָּדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְהֵעֵלָה אוֹתוֹ לְבֵית דִּין
 הַגָּדוֹל שֶׁל מַעֲלָה לְהוֹדִיעַ נִדְקָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה כָּכָל רִקְיעַ
 וְדִקְיָה שֶׁנֶּאֱמָר נִדְקָתָא יֵי עֵשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עַם יִשְׂרָאֵל .
 וְלֹא עוֹד אֵלֹהִים שֶׁנֶּאֱמָר שֶׁל נְדִיקָה קוֹרִין כֹּה בְּשֵׁנִי
 וּבְחִמְשֵׁי וּבְמוֹעֲדוֹ אָמַר רַבִּי יֵאֵשִׁיָּה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה עֵשָׂה
 מִשֶּׁהָ לִּיהוֹשֻׁעַ בְּכּוֹד גָּדוֹל וּפָאָר רַב בְּפָנָיו כִּנִּי יִשְׂרָאֵל
 וְהָיָה הַכְּרוֹז וְנָא מְלַכְנֵינוּ בְּכָל מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל לְאַחֵר בְּאֵז
 וְשָׁמְעוּ דְּבָרֵי הַנִּכְיָא חֹדֶשׁ שִׁיקִּיִּים עָלֵינוּ הַיּוֹם . עָלָה
 כָּל יִשְׂרָאֵל לְכַבְּדוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ וְאַחֲרָיו מֹשֶׁה לְהַבִּיֵּא
 בְּסָא שֶׁל זֶהָב וְעֵטֶרֶת שֶׁל מְרַגְלִיּוֹת וְכוּכַבֵּי שֶׁל מַלְכוּת
 וְלִבְנוֹת הַרְגָמָן וְהָיָה מֹשֶׁה עוֹמֵד וּמַקְדֵּי וּמַעֲרִיךְ מִעֲרֻכּוֹת
 וּמִפְּכָלִים שֶׁל סִנְהֶדְרִין וְשֶׁל רֵאשֵׁי גְדוּדִין וְשֶׁל כְּהֻנִּים
 וְאַחֲרֵי כֵן הֵלֶךְ מֹשֶׁה לִּיהוֹשֻׁעַ וְהַלְבִּישׁוֹ וּנְתַן עָלָיו הָעֵטֶרֶת
 וְהַשִּׁיבּוֹ עַל הַכֶּסֶּף שֶׁל הַזֶּהָב וְהַעֲמִיד עָלָיו תּוֹרְגָמָן

פטירת משה

ס"ו

לדרוש בפני כל ישראל ומוי היה התורגמן כלב בן יפונח
 ויהושע דורש בפני כל ישראל ובפני משה רבו ומה הוא
 המדרש מדרש יהושע • עורו רבו שמו השמוי העליונים
 העירו מוסדות הארץ התחתונים • עורו וסלכלו קדרי
 בראשית עורו והרנינו הדרי עולם • עורו והללו
 גבעות ארמה • עורו ופנחו זכאות רקיע ושירו וספרו
 כל אהלי יעקב שירו כל משכנות ישראל שירו
 והאוינו כל אמרי לבכם שמו לבכם לכל דבר וקבלו
 בשמחה עליכם ועל נפשית יכם מצות אלהיכם כתתו
 לשונכם ופיכם ותנו כבוד לאל מושיעכם ותהיו מודים
 לפני אדוניכם ותנו עליו בטחונכם כי הוא אחד ואין
 שני לו כמוהו בלהים ואין כערכו במלאכים ואין זולתו
 באדונים אשר לשבחיו אין קץ ולתהלתו אין אחרית
 וקוף לנפלאותיו אין חקר ואין מקפ לעלילותיו שיסמור
 לנו שבוע אבותינו ויקיים לנו הברי והחמד והשכועה
 אשר נשבע להם על ידי משה רבינו שגאנו ברוב כלאים
 ושהוציאנו מעבדות לחירות וקרע לנו את הים ושנתן
 לנו שש מאות ושלש עשרה מצות על ידי משה רבינו
 אמר משה ששלשים ושש שנה היה יהושע משרת את
 משה במדבר שנאמר ומשרתו יהושע בן נון נער •
 וכשהגיע גזרת של משה ויאמר לו הן קרבו ימיך למות
 קרא את יהושע וזו את יהושע
 משה הצדיק דן מעצמו שמוא מכני יהושע תלמידו אני
 מת שהוא עתיד לפרנק את ישראל ולבא בראשם היה
 עלי נזר דין שלא אכנס לארץ ולא לאכול מפרותיה
 שררה למה לי כי לא ידרכו רגלי בארץ ישראל מוטב
 סיהיה פרנק יהושע ואכנס לארץ ישראל • מה עשה
 משה

משה באחד בשבט עד משה באחד הלך משה שחרית
 וצרכית ושמש את יהושע כתלמיד לרב ואותן שלשים
 וששה ימים עלו למשה יום לשנה כינר היה משה משמש
 את יהושע • בכל יום היה משה עומד מחנות הלילה
 והולך לפתחו של יהושע ונוטל המפתח וכותח הדלת
 וכנס ונוטל חלוק ומנערה ומניחה למראשותיו ונוטל
 מעליו ומתקן ומניח בשרי המטה ונוטל טליתו
 ובקיתו וקידרו וכיבדו של זהב ואת עטר' של מרגליות
 ומבחן ומזכרן ומזקקן ומקדרן לפניו על קילון של
 זהב שוב היה מביא תקון של מים וקער' של זהב ומניחו
 לפני הקילון ועדיין לא היה יהושע נעור משנתו ואחר
 כך היה מנזה משה לנער ולכבם בית אהלו של יהושע
 מעין אהלו של משה ומשלח ומכניס בבא הזהב וכירש
 קרין של בין יקדין של מילת וכל כלים יקרין וכאין שלו
 כמנהג המלכים • ואחר היה מוניח כרוו משה עומד
 באהלו של יהושע ואומר כל המבקש להקביל פניו של
 יהושע יבא שפיל דבר ביהושע מאת הקדוש ברוך הוא
 להיות פרנס על ישראל באותה שעה כל יחיד ויחיד
 שבישראל כשהיה שומע הכרוו היה מכחד ומזעזע
 ואומר וחושש בראשו ובוכה ואומר אוי לך חרץ שמלכך
 נער ובת קול אומר כי נער ישראל ואוהבהו אף הארץ
 פתחה פיה ואמרה נער הייתי גם זקנתי ומתקבנים
 וקני ישראל וכל שרי הגדודים וראשי השבטים ושרי
 האלפים והמאות והעשרות כשבאו אל משה וכוה
 עליהם משה והיה מושיב כל אחד ואחד בגדולתו וכיון
 שרא' משה שניעור משנתו יהושע היה כנס ונוטל חלוקו
 ונותנה לו בידו • כיון שהיה יהושע מכירו היה מתבייש
 ונוטל

פטירת משה

ונטל חלוקו וכבה גופו ולבש כועזעות נפשו וכל ונופל
 על רגליו של משה והיה אומר לו אל תהרגני רבי בחגי
 ימי מפני טררה שבאת עלי מפני הקדוש ברוך הוא *
 אמר משה בני אל תתיר'אין לך עוד בזה במדה שמדדת
 לי אמר לך ששמשתני כקבר פנים יפות כך שמשתני
 למדתני ואהבת לרעך כמוך לא כך שנית לי יהי
 כבוד תלמידך חביב עליך כשלך לקו' לא הניחו ליהושע
 עד שיטב על קילון של זהב בדרך מלכי האר' ועל כרחו
 עמד לו ומשמשו על כרחו כל זרכו ועל כרחו הני' עליו
 קרני ההוד למעלה מכלם שנמצא עליו זנבאל רבו
 מלאך קופר כל בני מרום בעולם כשעה שקים ממנו כל
 סתרי תורה כיון שנתעטף יפה באו ואמרו לו כל
 ישראל מאחרים לבס מיד תפס משה את יהושע
 והוציאו מתוך אהליו וכיון שהגיעו שניהם לפתח האהל
 הליכו לפניו בעל כרחו כיון שראו ישראל יהושע הולך
 בראש נודעו כלם ועמדו על רגליהם והלכו שניהם
 עד למוקום גדולים אזל כסא הזהב והושיבו בעל כרחו
 בשראו ישראל כך בכו כולם וגם יהושע בכה ואמר
 גדולה וכבוד למה לי ינתה בת קול ואמר למשה אין לך
 חיים אלא חמש שעות בלבד * מיד נעק משה בקול
 גדול ואמר והושיבו ליהושע כמלך ודרשו שניהם לפני
 כל ישראל כאחד פני משה בפני חמה פני יהושע בפני
 לבנה * משה פירש ויהושע מתפרש * מקרא שהיה
 משה קורא היה יהושע מפרש ולא היה להם חלוק זה
 על זה בדבר זה ונמצאו דבריהם מכוונים כא' כמרגלית
 של מלכים עליהם אמר שלמה דברי חכמים כדרכות
 על אותם אל היושבת בגנים * ועדין היו יושבים
 יהושע וישראל לפני משה ינתה בת קול ואמרה אין

לך חיים חלא ארכעה שעות עמד משה לפני הק"ה
 ואמר רבון העולמים אם מפני תלמידים אתה רוח חותי
 אני נוהג בתלמיד לפני • הוא ככהן גדול ואני ככהן
 הדיוט • הוא כמלך ואני כעבד אמר הקדוש ברוך
 והוא נשבעתי בשמי הגדול ששמים ושמי השמים לא
 יכלכלוהו שלא תעבור את הירדן הזה • אמר משה
 רבון העולם תן לי רשות ואהיה כעוף הפורח בשמיך
 המפורש או בדג ואשא שתי זרועותי כשני סופרים
 וכל מעותי חשקשים ואקפץ הירדן ואלך ואראה את
 הארץ • אמר ליה הקדוש ברוך הוא אם תעשה
 כן חסוב עלי כאלו עברתי שביעתי • אמר לפניו רבונ
 של עולם אשב על כנפי עננים כשיעור שלש פרסאות
 של מעלה מן הירדן ויהיו עננים מלמטה ואני מלמעלה
 ואראה את כל הארץ אמר לו חסוב עלי כאלו עברתי
 שביעתי אמר לפניו רבונ של עולם התכני אבר אבר
 ואחר השליכני למעלה מן הירדן ואחר החייני וארואה
 את הארץ אמר לו חסוב עלי כאלו עברתי שביעתי
 אמר לפניו הראני את הארץ במרחית העין אמר ליה
 הקדוש ברוך הוא בדבר זה אני שומע לך שנאמר בי
 מנגד תראה את הארץ ושמה לא תעבור • הראה לו
 הקדוש ברוך הוא את הארץ ארבע מאות פרסה על
 ארבע מאות פרסה כשיעור ערוגה בתיך כרדס ונתן
 בחביניו כדי שירא כלל הטמון בגבוה והבתר בגלוי
 והרחוק בקרוב כדי שירא כלל ואל זאת הארץ אשר
 נשבעתי לאברהם וגו' עד כאן עלתה לו שעה יצתה
 בת קול ואמרה לא תצער עצמך שאין לך חיים בעול
 הזה לא שלש שעות אמר משה רבונ של עולם הניחני

פטירת משה

אזל בני ראובן ובני גר ותחיה נפשי בא' מהם ויהושע
הוא יעמוד ויעלה לארץ ישראל אמר לו הקדוש ברוך
הוא אם כן אתה עושה תורת כלקתר שכתבת שלם
פעמים בשנה יראה כל וכורך וגומר כסיראו ישראל
שאינך עולה לרגל מה יהיו אומרים ומה משה שניתנה
התורה על ידו והמנות אינו עולה לרגל אנו על אחת
במה וכמה נמצא אתם מבטלים מצותי ועוד כתבתי
על ירך מקץ שבע שנים תעשה שמטה בכא כל ישראל
לראות את פני יי אלו אתה מבטל שעתו של יהושע
בפני כל ישראל וכסיהיה יהושע יושב דורש כחג לעיני
כל ישראל מה ישראל אומרים עד שאנו לומדים תורה
מפי התלמיד כלך ונלמוד מפי הרב ונמצא אתה מבטל
מדרשו עד כאן עלתה לו טעה אחת יצתה בת קול
ואמרה לו משה למה תצער עצמך שאין לך עוד חיים
אלא שני שעות וקמאל ראש לשטים היה וככל רגע
ורגע היה מנפה מתי יגיע השעה שארד להמיתו
ואטול נשמתו באר' המנפה לשמחה גדולה כיון שראה
מיכאל שר של ישראל את קמאל הדשע מנפה למיתת
משה נתן קולו ובכה והיה קמא שמח וסוחק והיה אומר
לו דשע אני בוכה ואתה סוחק ויש אומרים שאמר לו ש
תשמחי ואויבתי לי כי נפלתי קמתי ונפלתי במשה
קמתי בפרנקתו של יהושע בשעה שגפלו בידו שלשים
ואחד מלכים כי אשב בחסך חרבן בית ראשון ומרבן
בית שני יי אור לי בימות המשיח עד כאן עלתה לו
טעה יצתה בת קול ואמרה לו אין לך חיים בעולם
אלא שעה אחת אמר לפמיו רבונו של עולם הנה
אוותר כעוף שהוא פורח בארבע רוחות ומלקט

מזדבנותיו על הארץ ושותה מים מן הנהרות ולערב חוה
 לקחו אחר לך הקדוש ברוך הוא רב לך אחר לפניו רכבו
 של עולם הנור תמי פיעלו וכתן קולו בכבי וכה ואחר
 למי אלך שיבקש עלי רחמים הלך לכל מעשי כראשית
 אחר להם בקשו עלי רחמי אונרו לו על עצמו חין אנו
 יכולין לבקש רחמים עלינו שכתוב בנו את הכל יטה
 יפה בעתו וכסוף כתיב הכל הולך אל מקום אחר
 ועוד כתיב כי שמים כעשן נמלחו והארץ כנגד תבלה
 כיון שראה משה שאינו יכול להמלט מן המיתה קרא
 ליהושע בכני כל ישראל אחר לו ראה בני העם שחמי
 מוקר לך עם יי תינאקותיהם עדין לא התעסקו
 במנות הזהר בהם שלא תאמר להם דבר שאינו הנון
 מהם כנו בכורו של הקדוש ברוך הוא ואהבו מכל אומה
 באותה שעה אחר הקדוש ברוך הוא ליהושע יהושע
 משה רבך הכיחך במקומו טול מקל והך על קרקרו
 סכאמר א תמנע מנער מוקר כי נער ישראל ואזהבהו
 אחר יהושע משה רבימה תהא עלי שמא אתן להם
 נחלה כהר ויאמר נתן לנו כספלה אחר לו משה רבינו
 אל תירא שכך הכתיבתי הקדוש ברוך הוא שיתן שלום
 בחלוקתן של ישראל בארץ אחר לו משה כל טעיות שים
 לך לשחול שאל ממני שאני נטול ממך ולא תרחני עוד
 אחר לו רבי היכן הכחתיך בין כיום וכן בלילה ויש לי
 לטעיות ועל שלא שאל נשתכחו ממנו שלשת אלפים
 קלים וחמורים ובבית מדרשו של יעבץ סיניחו אחר לו
 אף על פי שאין לך טעו לשא לשא ואנשקך אלך ונשקך
 בכה על גאורו וכרכו בני היותך בשלום ישראל עמך
 בשלום לא מלאו ממני קורת רוח מעולם כל ימי מפי

פְּטִירַת מֹשֶׁה

אֱזָרוּת וְתוֹכָחוֹת שֶׁהֵייתִי מוֹכִיחַן הַתַּחִיל לְכַרֵּךְ כֹּל
 שֶׁבֵּט נִשְׁבֵּט בִּפְנֵי עַצְמוֹ בֵּינָן שְׂרָאָה שֶׁקִּנְדָּה שְׁעָתוֹ כֻּלָּם
 בָּלֵם בְּכִרְכָּה אַחַת וְאָמַר לְהִסְהַרְכָּה נַעֲרָתִי אַתְּכֶם
 בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת מִחֻלוֹ לִי אָמְרוּ לוֹ רַבִּינוּ אֲדוֹנֵינוּ מִחֻל
 הוּא לָךְ אֵיךְ אֲנוֹהֲרָכָה הִבְעַקְנִיךָ וְהִרְכִּינוּ עֲלֶיךָ טוֹרַח
 מִחֻל לָנוּ אָמַר מִחֻל הוּא לָכֶם כֹּאֵן וְאָמְרוּ לוֹ הִנֵּי הַשְׁעָה
 שְׂאֵתָה נִכְטָר מִן הָעוֹלָם כְּרוּךְ שֶׁסָּ חַי וְקַיִים לַעֲוֹלָם אָמַר
 מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל בְּכַקְסָה מִכֶּם שֶׁכִּשְׁתִּכְנֹקוּ לְאַרְץ זָכְרוּ אוֹתִי
 וְאֵת עֲצָמוֹתַי וְאָמְרוּ לִי אֲנִי לוֹ לִכֵּן עֲמַדָּם שָׂרָץ לִפְנֵינוּ
 כְּסוֹם וּנְכַלּוּ עֲצָמוֹתַי בַּמִּדְבָּר אָמְרוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל רַבִּינוּ
 אֵם אַתָּה כּוֹרֵם מִמֶּנּוּ מֶה יִהְיֶה עֲלֵינוּ אָמַר לְהִסְ
 כֶּהֵייתִי עִמָּכֶם הִיָּה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּכֶם
 שֶׁמֵּאֵת אָמְרוּ כָּל הַנְּקִיָּים וּנְכַלְאוּ שֶׁנִּעְשׂוּ עַל יְדֵי בְּשָׂבִילִי
 לֹא נִעְשׂוּ אֵל בְּשָׂבִילִי וּבַעֲבוּר רַחֲמֵינוּ וְחֻקֵּינוּ וְאֵם יִהְיֶה
 בְּטַחֲוֹנְכֶם עֲלֵינוּ יַעֲשֶׂה חֶפְצְכֶם פֶּתַח יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ יִי
 הוּא הָאֱלֹהִים יִי הוּא הָאֱלֹהִים אֱלֹהִים לָנוּ מַחֲבֶה וְעוֹ
 יִצְתָּה בֵּת קוֹל וְאָמְרָה מֹשֶׁה לְמָה תִּזְעַר עֲצָמְךָ אֵיךְ לָךְ
 חַיִּים בַּעֲוֹלָם אֵלָּא חֲנִי שְׁעָה בֵּינָן שְׂרָאָה מִדַּת הָעוֹלָם
 וְתַשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת וְנַחֲמוֹת שְׁעֵתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לַעֲשׂוֹת לְיִשְׂרָאֵל אָמַר לְהִסְהַרְכָּה יִשְׂרָאֵל מִי כַּמוֹךָ עַם
 כּוֹשֵׁעַ בֵּינִי וְעַמִּר וּבִרְכָן כְּשִׁלּוֹם וְנָתַן קוֹלוֹ וּבִכָּה וְאָמַר
 לְיִשְׂרָאֵל כְּשִׁלּוֹם אֲרָאָה אַתְּכֶם לַתַּחִיית הַמֵּתִים וַיֵּצֵא
 מִלִּפְנֵיהֶם בְּכִיָּיָה גְּדוּלָּה וְגַם יִשְׂרָאֵל כָּבוֹ וּזְעָקוֹ וְזַעֲקָה
 גְּדוּלָּה מֶה עָשָׂה מֹשֶׁה קָרַע אֶת חִלְקוֹ וְנִטַּל מֵעֵילוֹ וּבִקָּה
 רֹאשׁוֹ כְּאֵבֶל וּנְכַכֵּם לַתּוֹךְ אֲהֵלוֹ וְהִיָּה כּוֹכָב וְאָמַר אֲנִי
 לְרַגְלִי שֶׁלֹּא דִרְכּוּ בְּאַרְץ אֲנִי לְיְדֵי שֶׁלֹּא קִטְפוּ מִפִּירֹתֶיךָ
 וְאֲנִי לְגִרְוֵנִי שֶׁלֹּא אֲכַל חִפְיֹתֶיךָ אֲרָץ זָכְתָּ חֵלֶב וְדִבֵּשׁ
 יִצְתָּה

פְּטִירַת מִשָּׁח

וַתֵּתֶנָּה בֵּת קוֹל וְחִמְרָהּ לֹא לְמִשָּׁח אֲלֵינוּ לָךְ חֹמֶת אֶל־
 וּמִחֲנֶה מֶה עָשָׂה מִשָּׁה נָטַל אֶת־הַמִּגְלָל כִּדְרוּבָּהּ
 שֶׁסֶּם הַמִּכּוֹרֶט וּכְפֶר הַיֶּשֶׁר הֵלֵךְ מִשָּׁה לֵאמֹר לֹא יִהְיֶה
 לְמִכּוֹר לֹא הַמִּגְלָה וְהִיא יְהוֹשֻׁעַ יוֹשֵׁב וְדֹרֵשׁ מִשָּׁה מִצִּיּוֹן
 וּכְכֶף קוֹמָתוֹ וְהִכִּיחַ יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְנָתַעֲלָמוּ עֵינָיו
 יְהוֹשֻׁעַ וְלֹא הָיָה רוֹמְמוֹ בְּדֵי שִׁמְשָׁלִים נִכְשָׁו הִלְכוּ וְסִכְלָה
 אֶת־מִשָּׁה בִּאֲהָלוֹ וְחִמְרָהּ הֵיבֵן מִשָּׁה רַבִּימָא אֲמַר לֵהֲרֹא
 בִּפְתָחוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ הִלְכוּ וּמִכְלָהּ שֶׁהִיא עוֹמֵד וְהִיא
 יוֹשֵׁב אֲמַר לְיְהוֹשֻׁעַ מֶה עֲלֵתָה עַל לֶכֶךְ שִׁמְשָׁה עֲלֵתָה
 וְאַתָּה יוֹשֵׁב כִּיּוֹן שְׂרָאָה יְהוֹשֻׁעַ וְרָאָהּ מִעוֹמֵד כַּעַק וְלֹא
 רַבִּי רַבִּי אֲבִי אֲבִי לְמָה אֲתָה מַעֲבִי אֹתִי אֲמַר לֹא יִשְׂרָאֵל
 רַבִּינוּ לְמַדְּנוּ תוֹרָה אֲמַר לָהֶם אֲלֵינוּ לִי רְשׁוֹת אֲמַר לֹא אֲנִי
 אֲנִי מִכִּיחִין אֹתָךְ יֵתֶנָּה בֵּת קוֹל וְאֵל לָהֶם לְמַדּוֹ מִיְהוֹשֻׁעַ
 קָבְלוּ מִיְהוֹשֻׁעַ יְהוֹשֻׁעַ יוֹשֵׁב בְּרֹאשׁ אֲמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרִי
 גַמְמִי אֲמַר רַבִּי יוֹסֵתָן בְּשַׁעֲהָ שְׁאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ בְּרוּךְ שֶׁבָּרַךְ
 בְּנֵדִיקִים נָטְלוּ מִקֹּדֶת הַחֲכָמָה חֲמִשָּׁה וְנָתַנוּ לְיְהוֹשֻׁעַ
 וְלֹא הָיָה יָדוּעַ מִשָּׁה מֶה הָיָה יְהוֹשֻׁעַ אֲמַר לְאֲמַר
 שְׁעֵמָה יְהוֹשֻׁעַ אֲמַר יִשְׂרָאֵל קִיִּים לָנוּ אֵת הַתּוֹרָה אֲמַר
 לָהֶם אֲנִי יוֹדֵעַ מֶה אֲשִׁיב לָבֶם וְהִיא מִשָּׁה נִכְשָׁל וְנִפְלָא
 בְּאֹת שְׁעָה אֲמַר מִשָּׁה רַבּוֹנוֹ שֶׁל עֵיל עַד עַכְשָׁיו בִּקְשָׁתִי
 חַיִּים וְעַכְשָׁיו הָרִי נִכְשָׁי נִתּוֹנָה בִּידֶךָ כִּיּוֹן שֶׁהַשְּׁלִים צָרָא
 לְמוֹת אֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגַבְרִיָּאל נָח וְהִבֵּן לִי
 גִשְׁמָתוֹ שֶׁל מִשָּׁה אֲמַר גַּבְרִיָּאל מִי שְׁטָקִיל כְּנוֹד שְׁטָסִים
 רַבּוֹא הֵי אֲחִי אֲנִי יָכוֹל לִיטוֹל נִשְׁמָתוֹ וְלִהְיוֹת חַיִּיךָ לְעֵלָךְ
 לִפְנֵינוּ וְאַחֵר כֵּךְ אֲמַר לְמִיכָאֵל כֵּךְ וּבִכָּה מִיכָאֵל אֲמַר
 לְגַבְרִיָּאל כֵּךְ אֲמַר רַבִּי שְׁעָה אֲנִי הֵייתִי רַבּוֹ וְהוּא תִלְמִידִי
 הֵי אֲחִי אֲטוֹל נִשְׁמָתוֹ וְאַחֵר כֵּךְ אֲמַר לְמִכָּאֵל מִיֵּד יֵצֵא
סִימָל

מסכת משה

וירד הקדוש ברוך הוא משמי שמים
לקבל נשמתו של משה כיון שראה משה
לפניו ברוך הוא נפל על פניו ואמר רבונו של עולם
הנני חסר ונזקק לך ונזקק לך רחמיים בראת עולמך במדת רחמי
לך מנהגו ואתה מנהג עמו במדת רחמים • אמר לו
הקדוש ברוך הוא והלך לפניך נדקך שלשה מלאכים
לפני עמו מיכאל וזנואל וגבריאל • גבריאל הניח
לפניו של משה • מיכאל פירש מילת ארגמן • וזנואל
פירש מילת במות של מילת במרחשותיו וזנואל במרגלותיו
כאל מזר אחד וגבריאל מזר אחד • אמר לו הקדוש
ברוך הוא הנח שתי ידיך על החזה ענש שני עיניך
ועשה כן מיד קרא הקדוש ברוך הוא לנשמתו
אמר לה בתי משה ועשרים שנה קנכתי לך שנותיך
להיות בנוף הנדיק זאי וטא תאחרי בתי והשיבה הנכש
היורדת כי אתה אלהי הרוחות וכידך נפש כל חי
בראתי ונתתני להיות בנופו של נדיק זה • מי יום
גוף נקי וטהור וקדוש בעולם כמו של משה שלא נראו
ובושים עליו מעולם ולא היה נר עין מעולם טוב לי
לסבת כאן אמר לה הקדוש ברוך הוא אל תאחרי בתי
הגיע קנך ואשיב עמי בכבא כבודי אל כל כבא שרפים
ואופנים מלאכים וכרוכים אמר לפניו רבונו של עולם
טוב לי כזה כי המלאכים עזה ועזאל ירדו מן השמים
השחיתו דרכם ומשה שהיה בשד ורס מיום שנגלי עליו
פסנה לא שכ לאשתו הנחני במקומי כיון שראה הקדוש
ברוך הוא כך נטל נשמתו במסיקת פה שנאמר וימת משה
משה עבד יי על פי יי ככה עליו כי יכול הקדוש ברוך
הוא התחיל מקונו עליו של מי יקום לי עם מרעים מי

פטירת

ותיצב לי עם פועלי און
 והחכמה מאין תמצא וגם השמים
 הארץ והארץ אימר וישר באדם אין ו
 אומרים ומה ולבנה ורה הקדש
 עוד בישראל במשה • ויהושע בקש
 בא מטטרון לפני הקדוש ברוך הוא
 עולם משה כחיו שלך וכמותו שלך •
 הוא למטטרון אני לא על משה בלבד
 עליו ועל ישראל • שהרבה פעמים הכע
 עליהם • והיה מרצה אותי שנאמר נדקת
 ומשפטיו עם ישראל • הוא אומר לפני
 הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ
 מתחת אף אני אעיר עליו ולא קם כביא
 עוד בישראל במשה אשר ידעו השם
 פנים אל פנים וגומר לכל
 האותות והמופתים
 והיד החזקה
 אשר
 עשה משה לעיני כל ישראל
 אכיר

תושלבע

72157

48-49-50

4. 1000 1000
4. 1000 1000

1000 1000
1000 1000

1000

273

276

20

3:75